

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Σύγχρονες τάσεις στη γλωσσολογία για εκπαιδευτικούς»

Διπλωματική Εργασία
«Ο ΛΟΑΤΚΙφοβικός λόγος στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης»

Γεώργιος Ξέρας

Επιβλέπων καθηγητής: Απόστολος Πούλιος

Αθήνα, Ιούλιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Ο ΛΟΑΤΚΙφοβικός λόγος στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης»

Γεώργιος Ξέρας

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Απόστολος Πούλιος

Καθηγητής-Σύμβουλος, ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Κώστας Κανάκης

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Καθηγητής-Σύμβουλος, ΕΑΠ

Αθήνα, Ιούλιος 2024

«Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας δε θα μπορούσα να μην ευχαριστήσω όλους όσους μου παρείχαν τεράστια δύναμη καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Πούλιο Απόστολο, για την υπομονή που επέδειξε και τις γνώσεις που μου παρείχε. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον συνεπιβλέποντα καθηγητή, Κανάκη Κώστα, του οποίου η παρουσία στο συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα υπήρξε η αφορμή για να ασχοληθώ με τη συγκεκριμένη θεματική. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους φίλους μου που υπήρξαν στο πλάι μου κατά τη διάρκεια της κοπιώδους διαδικασίας της συγγραφής της εν λόγω διπλωματικής εργασίας.»

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία διερευνάται ο λοατκιφοβικός λόγος κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Συγκεκριμένα μελετώνται σχόλια, άρθρα και δημοσιεύσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων, των τρανς και non-binary ατόμων. Στόχος της εργασίας είναι να καταγράψει και να ελέγξει το κατά πόσο συνεχίζει να αναπαράγεται ο λοατκιφοβικός λόγος μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαιώνοντας στερεότυπα που αφορούν το φύλο και τη σεξουαλικότητα των ατόμων.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας αναλύονται πτυχές που αφορούν τη ΛΟΑΤΚΙ+ γλωσσολογία (όπως φύλο, σεξουαλικότητα, ταυτότητα, κουίρ, αρρενωπότητα) καθώς και χρήσιμα εργαλεία (όπως κριτική ανάλυση λόγου, συνομιλιακό υπονόημα) που είναι απαραίτητα για την ανάλυση των δεδομένων. Στο ερευνητικό μέρος της εργασίας παρουσιάζονται η ανάλυση του λοατκιφοβικού λόγου. Συγκεντρώθηκαν 26 άρθρα και δημοσιεύσεις από το Facebook και το Twitter και 148 σχόλια. Από τα δεδομένα προκύπτει πως ο λοατκιφοβικός λόγος αναπαράγει τα στερεότυπα και διαιώνίζει τη ρητορική μίσους κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε διάφορους θεσμούς της ετεροκανονικότητας, όπως η οικογένεια, ο γάμος, η στράτευση κ.ά. Τέλος, προτείνεται ένα σχέδιο μαθήματος για την ένταξη του λοατκιφοβικού λόγου στην εκπαίδευση στο πλαίσιο της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών/-τριών.

Λέξεις – Κλειδιά

Λοατκιφοβικός λόγος, λοάτκι, ομοφοβία, τρανσφοβία, αμφιφοβία, κριτική γλωσσική επίγνωση

«Anti-LGBTQ+ discourse in Social Networks»

Georgios Xeras

Abstract

This master's thesis studies the hate speech against the LGBTQ+ community. In particular, comments, articles and social media posts against homosexual, bisexual, trans and non-binary people are studied. The aim of the study is to document and examine the extent to which anti-LGBTQ+ discourse continues to be reproduced through social networks by perpetuating stereotypes regarding gender and sexuality of individuals.

The theoretical part of the thesis presents concepts related to LGBTQ+ linguistics (such as gender, sexuality, identity, queer, masculinity) as well as useful tools (such as critical discourse analysis, conversational implicature) which are necessary for data analysis. The empirical part of the thesis presents the analysis of anti-LGBTQ+ discourse traced in 26 articles and posts from Facebook and Twitter and 148 comments. The data shows that anti-LGBTQ+ discourse on social networks reproduces stereotypes and perpetuates hate speech against the LGBTQ+ community in various institutions of heteronormativity, such as the family, marriage, conscription, etc. Finally, a teaching scenario is proposed for the integration of anti-LGBTQ+ discourse in education in the context of students' critical language awareness.

Keywords

Anti-LGBTQ+ discourse, LGBTQ+, homophobia, transphobia, biphobia, critical language awareness

Περιεχόμενα

Περίληψη	vi
Abstract	vii
Περιεχόμενα.....	viii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	x
1. Εισαγωγή	1
2. Χρήσιμοι όροι για την queer γλωσσολογική έρευνα και τον λοατκιφοβικό λόγο	3
2.1 Η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο: το είδος του λοατκιφοβικού λόγου	3
2.2 Φύλο-Σεξουαλικότητα-Ταυτότητα.....	5
2.3 Η έννοια Κουίρ (Queer).....	6
2.4 Οι έννοιες ετεροκανονικότητα και ομοκανονικότητα.....	7
2.5 Αρρενωπότητες	9
3. Μεθοδολογία για την ανάλυση δημοσιογραφικών άρθρων και σχολίων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	11
3.1. Δημοσιογραφικός Λόγος και Τεχνολογία	11
3.2. Κριτική Ανάλυση Λόγου και Συνομιλιακό Υπονόημα	11
3.2.1 Η Κριτική Ανάλυση Λόγου.....	11
3.2.2 Το συνομιλιακό υπονόημα	12
3.3 Το Facebook και το Twitter ως κοινωνικά δίκτυα	13
3.4 Τα λογισμικά περιβάλλοντα του Facebook και του Twitter	15
3.4.1 Το λογισμικό περιβάλλον του Facebook	15
3.4.2 Το λογισμικό περιβάλλον του Twitter	16
3.5 Τρόπος συλλογής δεδομένων	16
4. Η ομοφοβία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	18
4.1 Η οικοδόμηση της ταυτότητας μέσα από την έκφραση ομοφοβικού λόγου	18
4.2 Η ομοφοβία και ο θεσμός του γάμου	20
4.2.1 Η ομοφοβία και ο θεσμός του γάμου ανάμεσα σε άντρες	20
4.2.2 Η λεσβιοφοβία και ο θεσμός του γάμου ανάμεσα σε γυναίκες	23
4.3 Η ομοφοβία και ο θεσμός της οικογένειας	24
4.4 Η ομοφοβία και η υποχρεωτική στράτευση.....	26
4.5. Η ομοφοβία μέσα από τη δημοσιογραφία της «κλειδαρότρυπας»	28
5. Λοιπές εκφάνσεις του λοατκιφοβικού λόγου	31
5.1 Ο λοατκιφοβικός λόγος και το Queer	31
5.2. Ο αμφιφοβικός λόγος	33
5.3 Ο τρανσφοβικός λόγος.....	35
5.4. Ο λοατκιφοβικός λόγος κατά της μη δυαδικότητας (non-binary).....	37
6. Ένταξη του λοατκιφοβικού λόγου στην εκπαίδευση στο πλαίσιο της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης	41
6.1 Ένταξη του δημοσιογραφικού λόγου στην εκπαίδευση	42
7. Συμπεράσματα - Συζήτηση	46
Βιβλιογραφία	50
Παράρτημα: «Άρθρα, σχόλια και δημοσιεύσεις προς ανάλυση»	56

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα:

κ.ά.	και άλλοι/και άλλα
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Βλ.	βλέπε
Κτλ.	Και τα λοιπά
ΣΥΝ	Συντονιστής/Συντονίστρια
et al.	et alia
π.χ.	παραδείγματος χάρη

1. Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στον λοατκιφοβικό λόγο, τη ρητορική μίσους κατά της ΛΟΑΚΤΙ+ κοινότητας. Συγκεκριμένα, η εργασία εξετάζει κυρίως τον λοατκιφοβικό λόγο που εντοπίζεται στα μέσα κοινωνική δικτύωσης, όπως είναι το Facebook και το Twitter, μέσα από τις δημοσιεύσεις και τα σχόλια των χρηστών/-τριών. Ακόμη, εξετάζει τον δημοσιογραφικό λόγο που εμφανίζεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως μέσο έκφρασης του λοατκιφοβικού λόγου, ενώ επιχειρεί να δείξει πως αυτός ο λόγος μπορεί να αποτελέσει υλικό προς διδασκαλία, με στόχο την εξάλειψη της ρητορικής μίσους κατά των ΛΟΑΚΤΙ+ ατόμων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση των θεωρητικών εννοιών και των όρων που είναι χρήσιμοι για την κατανόηση και ανάλυση του λοατκιφοβικού λόγου. Παρουσιάζονται πτυχές οι οποίες διαπλέκονται και οι οποίες θεώρησα ότι είναι απαραίτητο να αναλυθούν με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση του θέματος. Οι πτυχές αυτές αφορούν έννοιες όπως η ρητορική μίσους, το φύλο, η σεξουαλικότητα, η ταυτότητα, το κουίρ, η ετεροκανονικότητα, η ομοκανονικότητα, οι αρρενωπότητες.

Στο τρίτο κεφάλαιο επιχειρώ να προσδιορίσω βασικές έννοιες που είναι χρήσιμες για την ανάλυση των άρθρων και των σχολίων στα επόμενα κεφάλαια. Παρουσιάζονται ο δημοσιογραφικός λόγος, η κριτική ανάλυση λόγου και το συνομιλιακό υπονόημα, ενώ αναλύονται και επεξηγούνται το Facebook και το Twitter ως μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και ο τρόπος συλλογής των δεδομένων που αντλήθηκαν από αυτά.

Στο τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται τα δεδομένα από το Facebook και το Twitter σε συνάρτηση με τις θεωρητικές έννοιες του δεύτερου και τρίτου κεφαλαίου. Το τέταρτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ομοφοβία τόσο απέναντι σε ομοφυλόφιλους άντρες όσο και σε ομοφυλόφιλες γυναίκες. Συγκεκριμένα ερευνάται η οικοδόμηση ταυτοτήτων στο πλαίσιο της ομοφοβίας, αλλά και η ομοφοβία σε διάφορες πτυχές της ετεροκανονικής ζωής, όπως ο θεσμός του γάμου, της οικογένειας και της στράτευσης. Επίσης, παρουσιάζεται ο ρόλος της δημοσιογραφίας που ασχολείται με πτυχές της ιδιωτικής ζωής ως μέσο διαιώνισης του λοατκιφοβικού λόγου. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται εκφράσεις ρητορικής μίσους που συναντώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και έχουν ως στόχο λοιπές ομάδες της ΛΟΑΚΤΙ+ κοινότητας, όπως τα queer, τα αμφιφυλόφιλα, τα trans και τα non-binary άτομα.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια ένταξης του δημοσιογραφικού λόγου στην εκπαίδευση με σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών/-τριών, ώστε να είναι σε θέση οι μαθητές/-τριες να εντοπίζουν και να αποδομούν τον λοατκιφοβικό λόγο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με απώτερο στόχο την εξάλειψή του.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο ακολουθούν τα συμπεράσματα-συζήτηση και συνοψίζονται τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης των δεδομένων που παρουσιάστηκαν στο στο τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο.

Το Παράρτημα περιλαμβάνει τις δημοσιεύσεις, τα σχόλια και τα άρθρα που αναλύθηκαν.

2. Χρήσιμοι όροι για την queer γλωσσολογική έρευνα και τον λοατκιφοβικό λόγο

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται θεματικές και πτυχές που είναι απαραίτητες για την κατανόηση του λοατκιφοβικού λόγου. Ο λοατκιφοβικός λόγος, που έχει ως στόχο τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αποτελεί αντικείμενο μελέτης της queer γλωσσολογίας, η οποία επιχειρεί να εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο διαπλέκονται η σεξουαλικότητα, η κοινωνική τάξη και άλλες μορφές κοινωνικής ανισότητας (Lean, 2012). Ωστόσο, η έρευνα τα τελευταία χρόνια έχει προσανατολιστεί στην ορατότητα διαφορετικών ταυτοτήτων φύλου και διαφορετικών σεξουαλικοτήτων (όπως non-binary ή trans άτομα) πέρα από τα όρια της δυαδικότητας και της ετεροκανονικότητας (Calder, 2020).

Είναι πλέον φανερή η ανάγκη ανάλυσης του λοατκιφοβικού λόγου και συγκεκριμένα των τρόπων με τους οποίους ο λόγος αυτός κατασκευάζει την ταυτότητα φύλου και τη σεξουαλικότητα των ατόμων. Για αυτόν τον λόγο, είναι σημαντικό να αναλυθούν πρώτα διάφορες έννοιες που διαπλέκονται, όπως είναι η αρρενωπότητα -ή καλύτερα αρρενοπώτητες-, η ετεροκανονικότητα και η διαφορά της από την ομοκανονικότητα, καθώς επίσης και η διαφοροποίησή της από το queer και τη ρευστότητα που χαρακτηρίζει την σεξουαλικότητα και την ταυτότητα φύλου.

2.1 Η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο: το είδος του λοατκιφοβικού λόγου

Η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο (*online hate speech*) έχει ως στόχο παραδοσιακά περιθωριοποιημένες ομάδες και πραγματώνεται μέσω εκφράσεων που προκαλούν διακρίσεις (Nave & Lane, 2023). Οι ομάδες που δέχονται τη ρητορική μίσους μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ανάλογα με την εθνότητα, την εθνικότητα, το φύλο, τη θρησκεία κ.ά. (Watanabe κ.ά., 2018· Castano-Pulgarín κ.ά., 2021). Ο λόγος που παράγεται στοχεύει στη δημιουργία στερεοτύπων που αφορούν τις παραπάνω κατηγορίες του πληθυσμού. Οι δύο πρώτες περιπτώσεις ρητορικής μίσους υπερτερούν αριθμητικά και έχουν απασχολήσει κοινό και έρευνα. Η περίπτωση του λοατκιφοβικού λόγου, από την άλλη, που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας έρευνας, εμπίπτει στην κατηγορία των διακρίσεων που γίνονται λόγω φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού.

Τα ψηφιακά δίκτυα ενισχύουν τη ρητορική μίσους και εισάγουν ένα καινούριο είδος κακοποίησης μέσω της αναπαραγωγής των έμφυλων στερεότυπων (Dragiewicz κ.ά., 2018). Η αυξανόμενη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός νέου τρόπου και χώρου έκφρασης της ρητορικής μίσους προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, τα οποία καλούνται πλέον να αντιμετωπίσουν ένα νέο είδος κακοποιητικού λόγου. Η αύξηση της ρητορικής μίσους και κατ' επέκταση του λοατκιφοβικού λόγου στο διαδίκτυο ως υποκατηγορίας αυτής οφείλεται εν μέρει στον τρόπο που λειτουργεί το διαδίκτυο (εν προκειμένω τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης), π.χ. ταχύτητα κυκλοφορίας της πληροφορίας σε ευρύ αριθμό ατόμων, ανωνυμία κ.ά. (Nave & Lane, 2023).

Κυρίως οι ομοφυλόφιλοι άντρες άντρες είναι τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας που δέχονται τον λοατκιφοβικό λόγο στο διαδίκτυο. Από μία μεγάλη έρευνα που διεξήχθη στο Twitter (*The Italian Hate Map*) αναφορικά με τις ομάδες που έγιναν αποδέκτριες έμφυλης ρητορικής μίσους, προκύπτει πως το 10,3% των tweets που συλλέχθηκαν στόχευαν στον στιγματισμό των ομοφυλόφιλων ατόμων, τα οποία αποτέλεσαν τη δεύτερη στη σειρά ομάδα μετά από τις γυναίκες (KhosraviNik & Esposito, 2018). Οι γυναίκες δυστυχώς δεν παύουν να αποτελούν την κοινωνική ομάδα που συνεχίζει να υφίσταται εντόνως και στον μεγαλύτερο βαθμό των κακοποιητικών σχολίων στο διαδίκτυο, κάτι που αντανakλά τον έμφυλο ρατσισμό της κοινωνίας.

Η ρητορική μίσους και ο λοατκιφοβικός λόγος είναι πιθανό να έχουν διάφορες επιπτώσεις στην υγεία των ΛΟΑΤΚΙ+ υποκειμένων που την υφίστανται, είτε πρόκειται για ψυχολογικές είτε σωματικές είτε κοινωνικο-οικονομικές. Μεταξύ άλλων τα ΛΟΑΤΚΙ+ υποκείμενα δυσκολεύονται στους διάφορους τομείς της ζωής τους, όπως το σχολείο και η δουλειά τους, φοβούνται να εκφραστούν και αποφεύγουν την ένταξη και συναναστροφή στο κοινωνικό τους περιβάλλον, ώστε να μη χρειαστεί να έρθουν σε επαφή με σχόλια που αφορούν το φύλο και τη σεξουαλικότητά τους (Nave & Lane, 2023).

Επομένως, ο λοατκιφοβικός λόγος θα πρέπει να παρατηρείται και να καταγγέλλεται. Είναι σημαντικό να εντοπίζεται έγκαιρα η ρητορική μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και να προστατεύεται η κοινότητα από τις εκφράσεις μίσους που στηρίζονται στα έμφυλα στερεότυπα, με στόχο την αποφυγή διάδοσης και εδραίωσης αντίστοιχων ιδεολογιών μίσους και ρατσισμού. Για την κατανόηση του λοατκιφοβικού λόγου, ωστόσο, είναι

απαραίτητη η αποσαφήνιση της σχέσης της σεξουαλικότητας με το φύλο και την κοινωνική ταυτότητα, ζητήματα που παρουσιάζονται στο επόμενο υποκεφάλαιο.

2.2 Φύλο-Σεξουαλικότητα-Ταυτότητα

Ο προορισμός του ανθρώπου περιορίζεται στο πλαίσιο της αναπαραγωγής του είδους του; Το βιολογικό φύλο είναι αυτό που καθορίζει τη θέση και τον ρόλο του υποκειμένου στην κοινωνία; Φύλο και σεξουαλικότητα νοούνται ως δύο έννοιες που θα πρέπει να μελετώνται αποσχισμένες ή σε συνάρτηση μεταξύ τους; Τέτοιου είδους ερωτήματα ταλάνισαν την έρευνα και η επιστήμη της κοινωνιολογίας κλήθηκε να διαλευκάνει τα συγκεκριμένα ζητήματα.

Ο κύριος προσανατολισμός της κοινωνιολογικής έρευνας του φύλου υπήρξε η αποσύνδεση του φύλου από τη βιολογία (Κανάκης, 2022). Γίνεται διαχωρισμός του φύλου με βάση τα βιολογικά χαρακτηριστικά (βιολογικό φύλο) και με βάση την κοινωνικοπολιτισμική συμπεριφορά των υποκειμένων (κοινωνικό φύλο) (Holmes, 2016). Αυτό που αφορά τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα σχετικά με την κοινωνιολογική έρευνα για το φύλο είναι το τρίτο κύμα που αναδύθηκε, όταν ήδη είχε αναπτυχθεί η κουίρ θεωρία (queer theory). Ο Κανάκης (2022), αξιοποιώντας το έργο της Bergvall (1999) σχετικά με τις τρεις όψεις του φύλου (α. το εγγενές, β. η επιτέλεση, γ. τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στο φύλο), επισημαίνει ότι αυτές οδήγησαν την έρευνα προς τον κατασκευαστικό ρόλο των ταυτοτήτων και συγκεκριμένα του φύλου ως ταυτότητας.

Ο κατασκευαστικός χαρακτήρας των ταυτοτήτων και του φύλου εξηγείται όταν λάβει κανείς υπόψη ότι το φύλο αποτελεί μία ταυτότητα, η οποία δεν έχει στατικό χαρακτήρα (Connell, 2006), αλλά οικοδομείται μέσω γλωσσικών και κοινωνικών διεπιδράσεων των ατόμων (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011· Κανάκης, 2022). Τα υποκείμενα κατασκευάζουν μέσω του λόγου και μέσω των κοινωνικών περιστάσεων την ταυτότητά τους και αυτοπροσδιορίζονται (Κανάκης, 2012), έχοντας ενεργό ρόλο στη διαδικασία κατασκευής της κοινωνικής τους ταυτότητας, αλλά και δρουν ενεργά στην κατασκευή της ταυτότητας των άλλων, οικοδομώντας αντίστοιχα την ταυτότητα των υποκειμένων του κοινωνικού τους περίγυρου.

Η παραπάνω θεώρηση αναφορικά με το φύλο μας βοηθά να αντιληφθούμε τον τρόπο με τον οποίο επιχειρεί το υποκείμενο να δομήσει την ταυτότητα ενός άλλου υποκειμένου. Συγκεκριμένα, όσον αφορά τον λοατκιφοβικό λόγο, τα ετεροκανονικά άτομα προσπαθούν

να ασκήσουν ρητορική μίσους, οικοδομώντας την ταυτότητα των μη ετεροκανονικών ατόμων, με σκοπό να μειώσουν την αξία τους στο πλαίσιο των εκάστοτε κοινωνικών πρακτικών. Από την άλλη μεριά, μέσω του λόγου και τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα επιχειρούν να αυτοπροσδιοριστούν σε σχέση με τα ετεροκανονικά υποκείμενα, για παράδειγμα, μπορεί να γίνει χρήση κοινωνιολέκτου αποκλειστικά από την ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.

Η Coates (2013) μάλιστα σημειώνει πως το φύλο και η σεξουαλικότητα οφείλουν να συνεξετάζονται και πως δεν μπορούν να αποσχιστούν ερευνητικά. Την άποψη αυτή συμμερίζεται και ο Κανάκης (2011), ο οποίος υποστηρίζει πως το φύλο και η σεξουαλικότητα δεν ταυτίζονται, αλλά διαπλέκονται λόγω των στερεοτύπων που ακολουθούν από την προσδοκία του ετεροκανονικού κόσμου για έναν ομοκανονικό τρόπο ζωής. Η συσχέτισή τους διατηρεί την ετεροκανονικότητα και έτσι είναι εφικτό να ασκείται η πρέπουσα κριτική στον ετεροκανονικό τρόπο σκέψης.

Η κοινωνιολογία και η κοινωνιογλωσσολογία, επομένως, καταλήγουν στη θεώρηση ενός κατασκευαστικού ρόλου των ταυτοτήτων για να εξηγήσουν πώς μέσω του λόγου και άλλων κοινωνικών πρακτικών ο ετεροκανονικός κόσμος προσπαθεί να δημιουργήσει τη δική του ταυτότητα αλλά και να οικοδομήσει την ταυτότητα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, προβαίνοντας σε ρητορική μίσους και εκφέροντας ρατσιστικό και λοατκιφοβικό λόγο, ενώ αντίστοιχα η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα επιχειρεί να διαφοροποιηθεί οικοδομώντας την ταυτότητά της. Φυσικά, η σεξουαλικότητα δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από το φύλο, καθώς αποτελεί τη βάση για την εδραίωση του ετεροκανονικού κόσμου και τη μελέτη τέτοιων πρακτικών μίσους.

2.3 Η έννοια Κουίρ (Queer)

Η κουίρ θεωρία αποτελεί μία νέα αλλά πολύ σημαντική τάση, η οποία επήλθε ως αντίλογος στις ουσιοκρατικές τοποθετήσεις της ετεροκανονικότητας (Χαλκιά, 2012). Η σημασία της εισαγωγής του όρου, που αντιβαίνει στον ετεροκανονικό τρόπο ζωής και σκέψης, έγκειται στο ότι μπορεί να προάγει την ορατότητα των υποκειμένων που δεν ανήκουν και δεν τους αντιπροσωπεύει ο ετεροκανονικός κόσμος.

Η σύγχρονη έρευνα δεν μπορεί να θέσει έναν και μόνο ορισμό για την έννοια του κουίρ. Ο Halperin (1995) επιχειρεί, ωστόσο, να αναδείξει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της έννοιας και εστιάζει στο φάσμα δυνατοτήτων που προσφέρει μέσα από την ετερογένεια που τον

χαρακτηρίζει, καθώς βρίσκεται απέναντι από το κανονιστικό μοντέλο της ετεροκανονικότητας. Η αντικρουόμενη θέαση του κόσμου μέσα από τον φακό του κουίρ ενδεχομένως δίνει τη δυνατότητα προβολής και οριοθέτησης μίας μη ουσιοκρατικής θέασης, διαφορετικής από αυτό που είχε συνηθίσει ο ετεροκανονικός κόσμος. Από την άλλη, μπορεί σε ορισμένα υποκείμενα να προκαλεί την αδυναμία αντίληψης της ίδιας της έννοιας, ακριβώς λόγω της εναντίωσης και του διαφορετικού από αυτό που προστάζει ο ετεροκανονικός τρόπος σκέψης.

Μαζί με την έννοια του κουίρ αναπτύσσεται και η έννοια της κουίρ γλωσσολογίας (queer linguistics), η οποία φέρει στο προσκήνιο μία άλλη θεώρηση στη μελέτη της γλώσσας και της σεξουαλικότητας. Η ρευστότητα που προσφέρει η έννοια του κουίρ αποτελεί και στόχο του ΛΟΑΤΚΙ+ κινήματος, καθώς επιχειρεί να αποδεσμεύσει τη γλώσσα από ταυτοτικές δομές (όπως λεσβία, γκέι) και την όποια κοινωνική καταστολή επιφέρει η εμμονή σε τέτοιου είδους ταυτοτικές δομές (Κανάκης, 2012β). Η κουίρ θεωρία προσφέρει μία εναλλακτική οπτική στον τρόπο που αντιμετωπίζεται ο ετεροκανονικός τρόπος ζωής και σκέψης, αλλά και στον τρόπο αντιμετώπισης του λοατκιφοβικού λόγου που παράγεται από ετεροφυλόφιλα υποκείμενα.

Η έννοια του κουίρ, λοιπόν, γεννάται ως αντίλογος στον ετεροκανονικό κόσμο και εκφράζει τις υποκειμενικότητες (Κανάκης, 2012β), οι οποίες δεν ταυτίζονται με τον ετεροκανονικό τρόπο ζωής. Η κατανόηση των όρων *ετεροκανονικότητα* αλλά και *ομοκανονικότητα*, η σύνδεση και οι διαφορές τους είναι μερικές από τις πτυχές που εξηγούν τον ρόλο που διαδραματίζουν οι έννοιες αυτές στο πλαίσιο του λοατκιφοβικού λόγου.

2.4 Οι έννοιες ετεροκανονικότητα και ομοκανονικότητα

Για την κατανόηση του λοατκιφοβικού λόγου είναι σημαντικό να προσδιοριστεί η έννοια της ετεροκανονικότητας, η οποία ευθύνεται για τις εκδηλώσεις πρακτικών ρητορικής μίσους κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Η Χαλκιά (2012) προβαίνει στην ανάλυση του όρου και τονίζει την παρουσία της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε αντιδιαστολή με τις ετεροκανονικές πρακτικές που υπερισχύουν κοινωνικά. Ο ετεροκανονικός κόσμος, δηλαδή η κυριαρχία των ετεροφυλόφιλων ατόμων, έχει διαμορφώσει το τι εκλαμβάνεται ως φυσιολογικό και τι όχι. Ο ετεροκανονικός άνθρωπος νοείται ως η νόρμα και οι

ετεροκανονικές σχέσεις ως το ιδεατό, ως «φύσει» και όχι ως αποτέλεσμα της κυριαρχίας τους στην κοινωνική δομή.

Η Cohen (2005) προσδίδει στον όρο *ετεροκανονικότητα* μια διάσταση πολιτική, τονίζοντας τις πρακτικές και τους θεσμούς που νομιμοποιούν την ετεροφυλοφιλία ως θεμελιώδη και «φυσική». Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, από την άλλη πλευρά, προσφέρει τον αντίλογο στις πρακτικές του ετεροκανονικού κόσμου. Η εμμονή στη φύσει ετεροφυλόφιλη ζωή είναι αυτή που διαμορφώνει τον σκοπό και τη θέση του ανθρώπου στην κοινωνία. Η μη ετεροκανονική ζωή, οτιδήποτε, δηλαδή, δεν ανταποκρίνεται στο ετεροφυλόφιλο πρότυπο, αποτελεί τη νόρμα και ρυθμίζει τη συμπεριφορά του συνόλου των ΛΟΑΤΚΙ+ υποκειμένων (Χαλκιά, 2012). Όσο μεγαλύτερος ο βαθμός σύγκλισης με τα πρότυπα, τόσο λιγότερο νοσηρό φαντάζει το υποκείμενο, παρόλο που μπορεί να εμπλέκεται σε νοσηρές καταστάσεις για την κοινωνία. Για αυτό τον λόγο υποκείμενα που πράττουν και ζουν σύμφωνα με έναν ετεροκανονικό τρόπο σκέψης τυγχάνουν μεγαλύτερης αποδοχής από τα ετεροκανονικά υποκείμενα, παρά τη μη ετεροκανονική τους υπόσταση.

Η τάση ΛΟΑΤΚΙ+ υποκειμένων να επιλέγουν πρακτικές που εντάσσονται σε έναν ετεροκανονικό τρόπο συμπεριφοράς δημιουργεί το ερώτημα του κατά πόσο ο όρος *ετεροκανονικότητα* μπορεί να χρησιμοποιείται σε κάθε περίπτωση. Για τον λόγο αυτό, όπως αναφέρει και η Χαλκιά (2012), τα τελευταία χρόνια αξιοποιείται ο όρος *ομοκανονικότητα* για να περιγράψει ετεροκανονικές πρακτικές μη ετεροκανονικών υποκειμένων. Τέτοιες πρακτικές αποτελούν, για παράδειγμα, η ύπαρξη γκέι και λεσβιών (όχι όμως των τρανς ανθρώπων) σε ταινίες, σειρές και κυρίως στην τηλεόραση (στην οποία έχει η μεγαλύτερη μερίδα ανθρώπων πρόσβαση), η ύπαρξη οργανώσεων και πρόσφατα στην Ελλάδα η υπερψήφιση του νομοσχεδίου σχετικά με την ισότητα στον πολιτικό γάμο (<https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/n-5089-2024.html>).

Η ομοκανονικότητα μέσω της διαιώνισης των πρακτικών των ετεροκανονικών σχέσεων εγείρει το ερώτημα του κατά πόσο η ορατότητα αυτή έχει θετικό αντίκτυπο στον τρόπο με τον οποίο τα ετεροκανονικά υποκείμενα εκλαμβάνουν τις μη ετεροκανονικές σχέσεις ή τελικά συμβάλλει στη διαιώνιση των στερεοτυπικών πρακτικών που στη βάση τους έχουν έναν ξεκάθαρα ετεροκανονικό τρόπο σκέψης. Ο Κανάκης (2022) παρουσιάζει τον κανονιστικό ρόλο της ετεροκανονικότητας, η οποία μπορεί να προκαλέσει τη διαιώνιση των στερεοτύπων και στάσεων ανεξαρτήτως του φύλου ή του σεξουαλικού προσδιορισμού. Επίσης, η Griffin (2007) τονίζει πως η ομοκανονικότητα δεν προλαμβάνει την κριτική στην

αναπαραγωγή ετεροσεξιστικών και ρατσιστικών πρακτικών. Επομένως, αξίζει να διερευνηθεί αν η ομοκανονικότητα εγκυμονεί τον κίνδυνο εδραίωσης ετεροκανονικών ιδεολογικών στερεοτύπων, παρά την ευκαιρία που δίνει σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να γίνουν ορατά.

2.5 Αρρενωπότητες

Στο πλαίσιο της έρευνας αναφορικά με τον λοατκιφοβικό λόγο και με σκοπό μία πληρέστερη κατανόησή του, δεν μπορεί να παραλειφθεί η ανάλυση της έννοιας των *αρρενωποτήτων*. Η Χαλκιά (2012) τονίζει την πολιτική σημασία που φέρει ο όρος, καθώς σχετίζεται τόσο με το φύλο και τη σεξουαλικότητα, όσο και με διάφορες πολιτικές επιπτώσεις, καθώς εξαιτίας του ο ετεροκανονικός κόσμος προβαίνει σε ρατσιστικό λόγο κατά της κουίρ κοινότητας, υποκινούμενος από στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με το τι είναι και τι δεν είναι αρρενωπό, αλλά και τι θα έπρεπε να είναι σύμφωνα με μία ουσιοκρατική αντίληψη του κόσμου.

Η αρρενωπότητα εν γένει συνδέεται με την αρσενικότητα, ωστόσο ερευνήτριες όπως η Halberstam (1998) στο έργο της επιχειρεί να αποδεσμεύσει την αρρενωπότητα ως καθαρά αρσενικό στοιχείο και να δημιουργήσει την εικόνα μίας υβριδικότητας, μίας ρευστότητας και τελικά μίας ανομοιογένειας του όρου, δηλαδή την εικόνα όχι μίας και μόνο αρρενωπότητας, αλλά πολλών. Η αρρενωπότητα είναι κάτι ρευστό και ενυπάρχει τόσο στις θηλυκότητες όσο και στις αρσενικότητες. Δεν αποτελεί αποκλειστικό χαρακτηριστικό των βιολογικών αρσενικά υποκειμένων. Ως εκ τούτου, δημιουργείται αντίστοιχα η θηλυκή αρρενωπότητα, η οποία αποτελεί μία μορφή αρρενωπότητας.

Αυτό που αξίζει να μελετηθεί είναι κατά πόσο ο λοατκιφοβικός λόγος στηρίζεται στην άρνηση των υποκειμένων τόσο του ετεροκανονικού όσο και του ομοφυλοφιλικού κόσμου που αδυνατούν να αντιληφθούν την ύπαρξη των διαφορετικών αρρενωποτήτων και την αποδέσμευση της αρρενωπότητας από την αρσενικότητα. Ποιο ρόλο διαδραματίζει η αρρενωπότητα στη διαμόρφωση του έμφυλου κακοποιητικού λόγου; Η ανάλυση αφενός άρθρων αλλά και σχολίων στο διαδίκτυο μπορεί να δια φωτίσει τη σύνδεση της αρρενωπότητας με το αποκλειστικό προνόμιο που δίνεται στα ετεροκανονικά/ομοκανονικά υποκείμενα.

Η έννοια της ύπαρξης ή μη της αρρενωπότητας προβληματίζει και απασχολεί τους ομοφυλόφιλους άντρες, οι οποίοι αναζητούν την αρρενωπότητα σε σχέση με τη θηλυκότητα. Κοινωνικά η αρρενωπότητα αξιολογείται θετικά σε σύγκριση με τη θηλυκότητα (Κανάκης, 2007). Η έρευνα του Κανάκη (2008), στο πλαίσιο ανάλυσης διαδικτυακών σχολίων αποτυπώνει την επιμονή των ομοφυλόφιλων αντρών να αναζητούν ομοφυλόφιλους άντρες με αρρενωπή συμπεριφορά, η οποία γίνεται αποδεκτή από την γκέι κοινότητα. Ο Κανάκης τονίζει την ανάγκη που νιώθουν οι γκέι άντρες να μην εμπλακούν σε σεξουαλικές σχέσεις που χαρακτηρίζονται από θηλυπρέπεια, στην προσπάθειά τους να ταυτιστούν με τον ετεροκανονικό τρόπο ζωής που σχετίζεται αφενός με την αποφυγή της θηλυπρέπειας και αφετέρου με τη σύνδεση με τα στερεότυπα που αφορούν την αρρενωπότητα. Όσο πιο αρρενωπές και συνυφασμένες με τον ομοκανονικό τρόπο ζωής είναι οι σεξουαλικές σχέσεις, τόσο πιο αποδεκτές είναι από την κοινότητα των ομοφυλόφιλων και κατ' επέκταση από τον ετεροκανονικό κόσμο.

Επομένως, οι διαφορετικές εκφάνσεις της αρρενωπότητας, οι διάφορες αρρενωπότητες, δηλαδή, σχετίζονται με τα στερεότυπα που απορρέουν από τη σύνδεσή τους με τον ομοκανονικό-ετεροκανονικό τρόπο ζωής και σκέψης. Είναι σημαντική η ανάδειξη της ρευστότητας της σεξουαλικότητας και η αποσύνδεσή της από το δίπολο αρσενικότητα-θηλυκότητα με σκοπό την αποφυγή της διαιώνισης των στερεοτύπων και του στιγματισμού των θηλυκοτήτων.

3. Μεθοδολογία για την ανάλυση δημοσιογραφικών άρθρων και σχολίων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

3.1. Δημοσιογραφικός Λόγος και Τεχνολογία

Στη συγκεκριμένη έρευνα συγκεντρώθηκαν άρθρα, τα οποία εντάσσονται στον δημοσιογραφικό λόγο. Στο πλαίσιο της εξέλιξης της τεχνολογίας, έχει αλλάξει ο τρόπος κυκλοφορίας του δημοσιογραφικού λόγου. Η έντυπη μορφή πλέον δεν έχει την ισχύ που είχε και ως εκ τούτου, όπως αναφέρουν οι Deuze και Witschge (2017), πρέπει να εφευρεθεί ένα άλλο βιομηχανικό μοντέλο της έντυπης δημοσιογραφίας, καθώς βρισκόμαστε πλέον στην ψηφιακή εποχή, όπου η πληροφορία διαρρέει και κυκλοφορεί μέσω των ιστοσελίδων και του διαδικτύου. Επομένως, έχει δοθεί βάση στην προώθηση της πληροφορίας μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook και το Twitter.

Τα μέσα αυτά παρέχουν στον/στην ερευνητή/-τρια τη δυνατότητα συλλογής και ανάλυσης ενός υβριδικού κειμένου όπως αυτό που εντόπισε ο Κανάκης (2008) για τη δική του έρευνα, στην οποία ο διαδικτυακός λόγος που εμφανίζεται είναι γραπτός, αλλά χαρακτηρίζεται από στοιχεία του προφορικού λόγου που πραγματώνονται μέσω κακοσχηματισμένων και ελλειπτικών προτάσεων, απουσίας σημείων στίξης ή παρουσίας αυτών με σκοπό την απόδοση συναισθηματισμού των ίδιων των χρηστών/-τριών που προβαίνουν σε εκφράσεις λοατκιφοβικού λόγου. Αντίστοιχα, ο λόγος στο Facebook και στο Twitter αποτελεί υβρίδιο του γραπτού και του προφορικού λόγου αποτυπώνοντας την αμεσότητα του προφορικού.

3.2. Κριτική Ανάλυση Λόγου και Συνομιλιακό Υπόνοημα

3.2.1 Η Κριτική Ανάλυση Λόγου

Για την ανάλυση και παρουσίαση άρθρων και σχολίων, τα οποία αποτελούν παραδείγματα διαδικτυακού λόγου στο Facebook και στο Twitter από χρήστες/χρήστριες που προβαίνουν σε κακοποιητικό λόγο προς την ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, αξιοποιούνται τα εργαλεία της ΚΑΛ (Κριτική Ανάλυση Λόγου). Σκοπός είναι να αναδειχθούν τα κείμενα (εν προκειμένω τα άρθρα και τα σχόλια) ως κοινωνικές πρακτικές με ιδεολογικό περιεχόμενο (Στάμου, 2011)

και να αναδειχθούν οι ιδεολογικές σκοπιμότητες και προεκτάσεις του λόγου των συντακτών των άρθρων και των σχολίων των χρηστών/-στριών.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ο ρόλος που διαδραματίζει ο *Λόγος*. Σύμφωνα με τον Fairclough (1992β) ο λόγος ως κοινωνική πρακτική με ιδεολογικές συνιστώσες συμμετέχει στη συγκρότηση της κοινωνίας, καθώς παγιώνει και αναπαράγει τις κοινωνικές δομές. Όπως παρατηρούν οι Γεωργαλίδου κ.ά. (2014), ο λόγος ταυτίζεται με το κείμενο είτε πρόκειται για προφορικό είτε για γραπτό λόγο. Ο/η ερευνητής/-τρια οφείλει να αναλύσει τη σύνδεση και τις ιδεολογικές προεκτάσεις που εντοπίζονται στα γραπτά κείμενα, τα οποία εμφανίζονται αφενός στα άρθρα και στις δημοσιεύσεις που αναρτώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αφετέρου στα σχόλια κάτω από αυτά τα άρθρα και τις δημοσιεύσεις και να καταγγείλει την προσπάθεια διαιώνισης και εδραίωσης των στερεοτύπων που αναπαράγονται.

Στο πλαίσιο του ελέγχου του ρατσιστικού και λοατκιφοβικού λόγου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιχειρείται και η ανάλυση άρθρων που εντοπίζονται μέσα σε αυτά. Τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερα ΜΜΕ τείνουν να χρησιμοποιούν πηχυαίους τίτλους, οι οποίοι αποσκοπούν στην κινητοποίηση συναισθημάτων όπως ο θυμός, ο φόβος, η αηδία και το μίσος (Σιαπέρα & Παπαδοπούλου, 2023). Αυτό συμβαίνει επειδή γίνεται προσπάθεια προσέλκυσης κοινού που είτε είναι σύμφωνο με το περιεχόμενο και τον τίτλο του άρθρου είτε πιστεύει ότι το περιεχόμενο του εκάστοτε δημοσιογραφικού λόγου είναι αντίθετο προς τη δική του ιδεολογία. Στον δημοσιογραφικό λόγο, κάθε μέσο έχει τη δική του ταυτότητα που καθορίζεται από την πολιτική και ιδεολογική του ιδιοσυγκρασία (Σαββίδου, 2002).

3.2.2 Το συνομιλιακό υπονόημα

Για την πληρέστερη κατανόηση των σχολίων και των ιδεολογιών των χρηστών/χρηστριών είναι απαραίτητη η κατανόηση του νοήματος στο πλαίσιο του περικειμένου, δηλαδή ανάλυση και ενσωμάτωση του κειμένου των άρθρων και των σχολίων σε ένα ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο (Γεωργαλίδου κ.ά., 2014). Ένα κείμενο μελετάται σε συνάρτηση με την επικαιρότητα, τοποθετείται σε ένα πλαίσιο επικοινωνίας και για αυτό είναι σημαντική η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των ομιλητών/ομιλητριών (εν προκειμένω χρηστών/χρηστριών) (Κανάκης, 2012α).

Επίσης, στον λόγο είναι η απαραίτητη η κατανόηση του υπονοήματος. Η πραγματολογία εξηγεί το υπονόημα ως εξής: σε περιπτώσεις που το άτομο αφήνει να εννοηθεί κάτι, χωρίς να το λέει ρητά, τότε πρόκειται για συνομιλιακό υπονόημα (Παυλίδου, 2007· Κανάκης, 2012γ). Ο διαδικτυακός λόγος βρίθεται από υπονοήματα, τα οποία λειτουργούν συμπληρωματικά στο νόημα και επιτρέπει στους/στις χρήστες/χρήστριες να αναφέρονται σε κάτι χωρίς να το δηλώνουν και να το εκφράζουν ρητά. Η παραβίαση των αξιωμάτων της Αρχής της Συνεργασίας και η κοινή γνώση για τον κόσμο οδηγεί τους ομιλητές στην ανάπτυξη συνομιλιακών υπονοημάτων (Κανάκης, 2012γ).

3.3 Το Facebook και το Twitter ως κοινωνικά δίκτυα

Σήμερα, όλο και περισσότερα άτομα τείνουν να συνδέονται στα κοινωνικά δίκτυα, περίπου τα 2/3 του παγκόσμιου πληθυσμού είναι χρήστες/χρήστιες των κοινωνικών δικτύων (Nave & Lane, 2023). Ως κοινωνικό δίκτυο (social network) ορίζεται η ιστοσελίδα (site) που καλεί τις χρήστριες/τους χρήστες να δημιουργήσουν ένα προφίλ, να συνδεθούν με άλλους/ες χρήστες/-τριες και να επικοινωνήσουν μαζί τους (Boyd & Ellison, 2007· Farina, 2018). Το Facebook είναι το πιο δημοφιλές κοινωνικό δίκτυο (Papacharissi and Mendelson, 2010) και για αυτό το λόγο στην παρούσα έρευνα αποτελεί και τον κύριο κοινωνικό ιστότοπο από τον οποίο αντλήθηκαν τα δεδομένα. Δεδομένα συλλέχθηκαν και από το Twitter (πλέον X, για λόγους ευκολίας εφεξής θα χρησιμοποιείται ο όρος *Twitter*), κοινωνικό δίκτυο που επίσης έχει μεγάλη απήχηση.

Το Facebook συγκεντρώνει έναν μεγάλο αριθμό χρηστών/-στριών, οι οποίοι/-ες αλληλεπιδρούν και έρχονται σε επαφή. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του είναι η διάδραση των χρηστών του που επιτυγχάνεται με ποικίλους τρόπους: μοιράζονται εικόνες, άρθρα και απόψεις μέσω σχολίων και μηνυμάτων. Αυτό επιτυγχάνεται ασύγχρονα (Farina, 2018), η επικοινωνία, δηλαδή, μεταξύ δύο ή περισσότερων μελών μπορεί να έχει μία χρονική απόσταση δευτερολέπτων ή περισσότερο, κάτι που το διαφοροποιεί από τις σύγχρονες συνομιλίες, καθώς αυτές δεν περιορίζονται στο στενό χρονικό πλαίσιο, αλλά προσφέρουν ευελιξία χρόνου με αποτέλεσμα την ανάπτυξη μεγαλύτερων σε έκταση συνομιλιών.

Οι Garcia & Jacobs (1998) κατατάσσουν τις συνομιλίες που πραγματώνονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (όπως το Facebook και το Twitter που αφορούν τη συγκεκριμένη έρευνα) στο πλαίσιο αυτού που αποκαλούν Σχεδόν Ταυτόχρονη Ηλεκτρονική Επικοινωνία

(Quasi Synchronous-Computer Mediated Communication) και θεωρούν απαραίτητη την κατανόηση του τρόπου οργάνωσής της. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιτυγχάνεται η επικοινωνία των χρηστών μέσω δύο ηλεκτρονικών συσκευών και μπορεί να έχει σύγχρονο ή ασύγχρονο χαρακτήρα.

Η διάδραση των χρηστών δημιουργεί συνομιλίες, οι οποίες αξίζει να αναλυθούν με τη μεθοδολογική προσέγγιση που ονομάζεται *Ανάλυση Συνομιλίας (Conversation Analysis)*. Ο Farina (2018) υποστηρίζει πως αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για την ανάλυση των δεδομένων που παράγονται στο Facebook μέσα από σχόλια, εικόνες, άρθρα. Θέτει ως πρωταρχικό λόγο επιλογής του συγκεκριμένου δικτύου το γεγονός πως οι συνομιλίες που δημιουργούνται σε αυτό (αλλά και σε αντίστοιχα κοινωνικά δίκτυα) εκ των πραγμάτων αποτελούν κοινωνική διάδραση, καθώς οι χρήστες συμμετέχουν ενεργά μέσω της ανταλλαγής πληροφορίας.

Αναλύοντας το ζήτημα της κοινωνικής διάδρασης, ο Farina (2018) επισημαίνει τη σημασία της Ανάλυσης Συνομιλίας στην έρευνα που αφορά τον τρόπο οργάνωσης της κοινωνικής διάδρασης. Η ανάλυση του τρόπου με τον οποίο επικοινωνούν οι χρήστες αντικατοπτρίζει την υποκείμενη κοινωνική οργάνωση μέσα στην οποία αναπτύσσονται οι συνομιλίες και επιτυγχάνεται η διάδραση των χρηστών (Goodwin and Heritage, 1990).

Στο πλαίσιο της Ανάλυσης Συνομιλίας ο Farina (2018) τονίζει ακόμη το γεγονός πως οι συζητήσεις που δημιουργούνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χαρακτηρίζονται ως «φυσικές» διαδράσεις. Επιλέγεται ο όρος *φυσικές*, με την έννοια πως θα πραγματοποιούνταν έτσι κι αλλιώς, πως υπάρχουν εκ των πραγμάτων, χωρίς την παρέμβαση του ερευνητή/της ερευνήτριας (Psathas, 2015). Αυτό σημαίνει πως τα δεδομένα που συλλέγονται αποτελούν προϊόν φυσικού γραπτού λόγου, χωρίς την ανάγκη δημιουργίας συνομιλιών εκ μέρους του ερευνητή, πρόκειται, δηλαδή, για συνομιλίες, σχόλια και άρθρα τα οποία υπάρχουν στον ιστότοπο «φύσει».

Ακόμη, στο πλαίσιο της ηλεκτρονικής διάδρασης, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι υπερσύνδεσμοι, τα άρθρα, οι εικόνες και οι «φατσούλες» (emojicons). Οι χρήστες μοιράζονται μέσω αυτών τις απόψεις τους, εκφράζουν τη συναισθηματική τους κατάσταση, την ιδεολογία τους και τη γνώμη τους πάνω σε ένα άρθρο, την οποία ακολουθεί μια άλλη γνώμη και δημιουργούνται, συνεπώς, συνομιλίες.

3.4 Τα λογισμικά περιβάλλοντα του Facebook και του Twitter

3.4.1 Το λογισμικό περιβάλλον του Facebook

Με αφετηρία τη μελέτη του Farina (2018), θα γίνει μία σύντομη ανάλυση του τρόπου που είναι δομημένο τα περιβάλλον του Facebook. Ο κάθε χρήστης μπορεί να γίνει φίλος με άλλον χρήστη και να μοιράζεται κείμενα, άρθρα, συνδέσμους, τα οποία μπορεί να δημοσιεύσει στο προφίλ του ή στον προφίλ ενός άλλου χρήστη. Στη συνέχεια, άλλοι χρήστες μπορούν να σχολιάσουν τη δημοσίευση αυτή. Έτσι δημιουργείται μία ηλεκτρονική αλληλεπίδραση και διάδραση σε έναν χρόνο κυρίως ασύγχρονο (Farina, 2018). Ετεροχρονισμένα μπορούν οι χρήστες/χρήστριες να κάνουν σχόλια στις δημοσιεύσεις.

Επίσης, το Facebook δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να παραθέτουν τη συναισθηματική τους αντίδραση σε σχόλια και δημοσιεύσεις. Συγκεκριμένα, με τη χρήση των αντίστοιχων συμβόλων, μπορούν να «αντιδρούν» όταν κάτι τους αρέσει («μου αρέσει»), όταν το θεωρούν «τέλειο!», όταν συμπάσχουν («νοιιάζομαι»), όταν τους προκαλεί γέλιο («χαχα»), έκπληξη («ουάου»), λύπη («λυπάμαι...») ή θυμό/αγανάκτηση («έλεος!»).

Μέσω της αλληλεπίδρασης δημιουργούνται ζεύγη σχολίων, καθώς κάθε δημοσίευση κάτω από μία άλλη δημοσίευση αποτελεί σχόλιο στην προηγούμενη. Στο σχόλιο κάποιου χρήστη, όπως αντίστοιχα και σε κάθε δημοσίευση, μπορεί κανείς να απαντήσει παραθέτοντας άλλο σχόλιο. Σε κάθε δημοσίευση και σχόλιο μπορεί κανείς να προσθέσει αντιδράσεις μέσω emoticons (φατσούλες) και εικόνες, οι οποίες αποτελούν επίσης σχόλιο. Ως αποτέλεσμα της διάδρασης αυτής, δημιουργούνται ζεύγη που χαρακτηρίζονται από νήματα σχολίων (comment threads) (Farina, 2018). Το ένα σχόλιο φέρει την αντίδραση και την παράθεση ενός επόμενου σχολίου και αυτό μπορεί να συνεχιστεί για μεγάλο αριθμό σχολίων.

Οι χρήστες/-στριες μπορούν να κάνουν σχόλια και να κοινοποιούν δημοσιεύσεις σε ομάδες, οι οποίες έχουν έναν χαρακτήρα δημόσιο, συγκριτικά με τα προφίλ των χρηστών/-στριών. Στις ομάδες οι αλληλεπιδράσεις είναι μεγαλύτερες και ευρύτερες και σε αυτές συναθροίζονται χρήστες με διαφορετικές ιδεολογικές βάσεις, διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον με ποικίλες και διαφορετικές απόψεις. Το πολυ-ιδεολογικό και πολυπολιτισμικό περιβάλλον των ομάδων στο Facebook δημιουργεί την ευκαιρία για συλλογή δεδομένων από χρήστες με ρατσιστικές απόψεις που κάνουν χρήση γλώσσας που διέπεται από τη ρητορική μίσους.

3.4.2 Το λογισμικό περιβάλλον του Twitter

Το Twitter έχει σχεδιαστεί με τρόπο παρόμοιο με αυτόν του Facebook, όπως αναλύθηκε παραπάνω. Εγγράφονται σε αυτό χρήστριες/χρήστες οι οποίες/-οι μπορούν να κάνουν δημοσιεύσεις που ονομάζονται *tweets*. Ο κάθε χρήστης μπορεί να ακολουθεί άλλους χρήστες και οι δημοσιεύσεις τους στη συνέχεια μπορούν να εμφανίζονται στην αρχική του σελίδα.

Στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης και της διάδρασης των χρηστών, όπως συμβαίνει και με το Facebook, μπορεί κανείς να κάνει αναδημοσίευση των δημοσιεύσεων ώστε αυτές να εμφανιστούν στο προφίλ του χρήστη που κάνει την αναδημοσίευση. Ακόμη, μπορεί να «πατήσει καρδούλα» με στόχο να δηλώσει πως επιδοκιμάζει ή συμφωνεί με τη δημοσίευση, ενώ μπορεί να απαντήσει σε δημοσιεύσεις άλλων χρηστών/-τριών δημιουργώντας γειτνιαστικά ζεύγη (*adjacency pairs*), τα οποία η Ανάλυση Συνομιλίας (*Conversation Analysis*) μπορεί να ερμηνεύσει και να αναλύσει (Farina, 2018).

Συνήθως στο Twitter σχολιάζονται θέματα της επικαιρότητας και στην αρχική σελίδα μπορεί κανείς να δει τις τάσεις, τα λεγόμενα *trends*, θέματα δηλαδή που τη δεδομένη στιγμή έχουν μεγάλη απήχηση και μεγάλος αριθμός χρηστών κάνει δημοσιεύσεις σχετικά με αυτά. Για να φανεί η απήχηση, ο χρήστης μπορεί να συμπεριλάβει στη δημοσίευση αφού πληκτρολογήσει το σύμβολο της δέσης (#) μία λέξη που θέλει να αποτελεί το κεντρικό ζήτημα της ανάρτησής του και με αυτό τον τρόπο να προστεθεί η δημοσίευση στη λίστα με τα φλέγοντα ζητήματα της επικαιρότητας. Την παρούσα έρευνα δε θα απασχολήσει το κατά πόσο συμπεριλαμβάνονταν τα ζητήματα αυτά στα *trends*, αλλά η ανάλυση αυτή εξυπηρετεί στο να γίνει κατανοητός ο χαρακτήρας του Twitter, αναφορικά με την ενασχόληση των χρηστών/-τριών του με ζητήματα της επικαιρότητας.

3.5 Τρόπος συλλογής δεδομένων

Τα δεδομένα που συλλέγονται από το Facebook και το Twitter είναι αναρίθμητα και είναι ακατόρθωτο να συγκεντρωθούν όλα. Η μεθοδολογία συλλογής των δεδομένων θα αναλυθεί παρακάτω, που θα αναλυθεί παρακάτω ακολουθεί τον τρόπο συλλογής που επέλεξε και ο Farina (2018) για τη δική του έρευνα.

Στο πλαίσιο του ψηφιακού χαρακτήρα της έρευνας, συλλέχθηκαν άρθρα και σχόλια χρηστών κάτω από δημοσιεύσεις σε ομάδες μέσω του προσωπικού μου λογαριασμού στο

Facebook. Επίσης, συλλέχθηκαν δημοσιεύσεις και σχόλια από το Twitter. Αρχικά, με τη βοήθεια είτε του κινητού μου τηλεφώνου είτε του ηλεκτρονικού φορητού υπολογιστή αναζήτησα πιθανά άρθρα και δημοσιεύσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Twitter και Facebook) σε σελίδες, στον προσωπικό μου λογαριασμό. Στη συνέχεια, αποθήκευσα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή σε μορφή word αρχείου τους συνδέσμους και τα στιγμιότυπα οθόνης που συνέλεξα από κάθε άρθρο και δημοσίευση την οποία θεώρησα ότι μπορώ να αξιοποιήσω στην έρευνα.

Έπειτα, προχώρησα στη διαλογή του υλικού που θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω και να αναλύσω. Επέλεξα στο σύνολο 26 άρθρα και δημοσιεύσεις και 148 σχόλια. Τόσο τα σχόλια όσο και τα άρθρα αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα ρητορικής μίσους και ρατσιστικού-σεξιστικού λόγου κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και εμπίπτουν στον λοατκιφοβικό λόγο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν προσεγγίζονται πτυχές του λοατκιφοβικού λόγου με αφορμή θέματα της επικαιρότητας, τα οποία απασχολούσαν, απασχολούν και θα απασχολούν την κοινωνία, η οποία συχνά δεν είναι δεκτική ως προς την αποδοχή τους, προβαίνοντας σε λόγο σεξιστικό, βασισμένο σε έμφυλα στερεότυπα, προσβάλλοντας άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό και με μη ετεροκανονικό ή ομοκανονικό τρόπο ζωής.

4. Η ομοφοβία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ο λοατκιφιβικός λόγος που στοχεύει κυρίως τους ομοφυλόφιλους άντρες από τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα καταλαμβάνει μεγαλύτερο χώρο στο διαδίκτυο (KhosraviNik & Esposito, 2018). Στα δεδομένα που αντλήθηκαν από το Facebook, εντοπίζεται πληθώρα άρθρων και σχολίων που αναφέρονται σεξιστικά και ρατσιστικά προς την κοινότητα των ομοφυλόφιλων αντρών και γυναικών και για αυτό το λόγο το ζήτημα αυτό καταλαμβάνει και μεγαλύτερο χώρο στην παρούσα έρευνα.

Εντοπίζονται εκφάνσεις του ομοφοβικού λόγου που αφορούν διάφορους τομείς όπως έχουν παγιωθεί και καθιερωθεί στον ετεροκανονικό κόσμο. Τέτοιοι τομείς είναι ο γάμος, οι ερωτικές σχέσεις, το δικαίωμα στην ορατότητα, το δικαίωμα στην οικογένεια, ο ρόλος της αρρενωπότητας, η στράτευση κ.ά. Μέσα από τον λόγο τους οι εκφραστές/-στριες του λοατκιφοβικού λόγου επιχειρούν να κατασκευάσουν την ταυτότητα των υποκειμένων, να επιβάλουν την ετεροκανονικότητα και να αποδοκιμάσουν ή να καταγγείλουν το δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης των ομοφυλόφιλων ατόμων.

4.1 Η οικοδόμηση της ταυτότητας μέσα από την έκφραση ομοφοβικού λόγου

Οι εκφραστές/-τριες του ομοφοβικού λόγου επιχειρούν μέσω του λόγου τους να οικοδομήσουν την ταυτότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων προάγοντας τα στερεότυπα που ακολουθούν τον παραδοσιακό, ουσιακρατικό τρόπο δόμησης της κοινωνίας. Οι Αρχάκης και Τσάκωνα (2011: 54) σημειώνουν πως «ο λόγος ως μηχανισμός προώθησης ή και (άμεσης ή έμμεσης) επιβολής αξιών και ιδεολογιών διαμορφώνει τα άτομα με τα προστάγματα που μεταφέρει». Αυτό σημαίνει πως τα άτομα οικοδομούν την ταυτότητά τους μέσω του λόγου τους που καθορίζεται από αξίες και ιδεολογίες της κοινωνίας. Παράλληλα τα άτομα προβάλλουν την ταυτότητά τους μέσω του λόγου, πάντα σε συνάρτηση με τις περιστάσεις επικοινωνίας (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011: 54). Η εικόνα του ατόμου, δηλαδή, που σχηματίζεται επιβάλλει ένα κοινωνικό πλαίσιο επικοινωνίας και σχηματίζεται σύμφωνα με αυτό.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα δημόσιου ομοφοβικού λόγου είναι αυτός που εκφράστηκε από τον Αχιλλέα Μπέο, τον Δήμαρχο Βόλου, ο οποίος άσκησε επίθεση στον Στέφανο

Κασσελάκη, αρχηγό του κόμματος του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, και τον χαρακτήρισε ως «πούστη» (εικόνα 1). Ο Μπέος με ένα απόλυτα ειρωνικό και επιθετικό ύφος αναφέρεται στην τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια και θεωρεί πως μέσω αυτής υπάρχει το ενδεχόμενο «παραγωγής πούστηδων». Καταρρίπτει, λοιπόν, με μία άκρως αντιεπιστημονική θέση τον φύσει χαρακτήρα της ομοφυλοφιλίας, αλλά θεωρεί πως αυτή προκύπτει μέσω της συναναστροφής με ομοφυλόφιλα άτομα.

Ο Μπέος επιχειρεί να οικοδομήσει την ταυτότητα της κοινότητας των ομοφυλοφίλων ως ένα κατασκευάσμα κοινωνικό, οι ομοφυλόφιλοι για τον ίδιο δεν γεννιούνται, αλλά «γίνονται». Θέτει στην εικόνα 2 του παραρτήματος το ζήτημα της υπερέκθεσης της προσωπικής ζωής των ομοφυλόφιλων ζευγαριών και δηλώνει πως δεν επιθυμεί να «τις προβάλλουμε». Η τάση για έναν ομοκανονικό τρόπο ζωής σύμφωνα με τα ετεροκανονικά πρότυπα, όπως η τεκνοθεσία, μπορεί να βελτιώσει την ορατότητα των λοατκι ατόμων, ωστόσο η υπερπροβολή μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο, με χυδαίες αντιδράσεις, όπως αυτή του Μπέου, ο οποίος φυσικά φέρει μέσω του λόγου του τις ιδεολογικά συντηρητικές απόψεις.

Στην εικόνα 2 ο Μπέος επιχειρεί να οικοδομήσει τη δική του ταυτότητα αλλά παράλληλα και την ταυτότητα του Κασσελάκη αλλά και των ομοφυλόφιλων εν γένει. Τα άτομα άλλωστε μέσω του λόγου τους αυτοπροσδιορίζονται και ετεροπροσδιορίζουν (-ονται) (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011). Ο Μπέος παρουσιάζει τον εαυτό του ως «απλό», «λαϊκό» και ειλικρινή («μιλάω τη γλώσσα της αλήθειας»), με σκοπό να δικαιολογήσει και να ενισχύσει τη θέση του και τον ρατσιστικό του λόγο. Επικαλείται μάλιστα την κοινή γνώμη, την οποία εκφράζει διά του λόγου του και η οποία μάλιστα τον υποστηρίζει όπως τον έχει υποστηρίξει στο παρελθόν («αυτή τη θέση μου την έχει δώσει ο κόσμος»).

Η πολιτική ιδιότητα του Κασσελάκη φαίνεται πως επηρεάζει σε ένα βαθμό το κατά πόσο είναι ειλικρινής σχετικά με τη σεξουαλικότητα και τον τρόπο που επιλέγει να ζει, ενώ καλείται να απολογηθεί ως «πολιτικός απατεώνας» σύμφωνα με τον Μπέο (εικόνα 2). Ο ετεροπροσδιορισμός αναφορικά με το ποιόν της προσωπικότητας και η προσπάθεια του Μπέου για την οικοδόμηση του Κασσελάκη εντάσσεται στον λοατκιφοβικό λόγο που έχει ως στόχο την καταπάτηση των δικαιωμάτων και τον στιγματισμό και αποκλεισμό των ομοφυλόφιλων ατόμων σχετικά με το δικαίωμα στην τεκνοθεσία.

Επειδή, ωστόσο, η δημοσιογραφία δεν είναι αμερόληπτη και ο δημοσιογραφικός λόγος έχει άμεση σύνδεση με τον πολιτικό (Ματσούκα & Γεωργαλίδου, 2022), ως αντίλογος στον

λόγο του Μπέου επέρχεται ο λόγος του δημοσιογράφου Νίκου Μπογιόπουλου (εικόνα 3). Ο Μπογιόπουλος με τον λόγο του εναντιώνεται στον ομοφοβικό λόγο, εμμένει στο επιχείρημα του Μπέου περί απλοϊκότητας και λαϊκότητας του τελευταίου, θέλοντας να καταγγείλει πως ο λαϊκός άνθρωπος δεν είναι αυτός που εκφράζεται με αυτό τον τρόπο και πως ο Μπέος αποτελεί «λούμπεν» στοιχείο («Λούμπεν είστε, ένα λούμπεν στοιχείο είστε»), και κατά συνέπεια αποτελεί μία προσωπικότητα η οποία γελοιοποιείται μέσω του λόγου της.

4.2 Η ομοφοβία και ο θεσμός του γάμου

Η συζήτηση σχετικά με τον γάμο ανάμεσα στα ομοφυλόφιλα ζευγάρια ξεκίνησε ήδη με τον νόμο σχετικά με το σύμφωνο συμβίωσης (<https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/nomos-4356-2015.html>) και πήρε ακόμα μεγαλύτερη διάσταση με το πρόσφατο νομοσχέδιο για την ισότητα στον πολιτικό γάμο (<https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/n-5089-2024.html>). Αξίζει να αναρωτηθούμε, όμως, τι αλλαγή επιφέρει στην καθημερινότητα και στις διαπροσωπικές σχέσεις των ομόφυλων ζευγαριών. Τίθεται το ζήτημα του κατά πόσο οι πρακτικές αυτές προσδίδουν ορατότητα στα ΛΟΑΚΤΙ+ άτομα με αποτέλεσμα την ευρύτερη αποδοχή αυτών ή εάν τελικά η ομοκανονικότητα αυτή γεννά τις αντιδράσεις μιας ήδη λοατκιφοβικής κοινωνίας.

Το σύμφωνο συμβίωσης αδιαμφισβήτητα έφερε στο προσκήνιο την ισότητα στον γάμο. Παρά το γεγονός ότι τα ΛΟΑΚΤΙ+ άτομα είναι πλέον ορατά μέσω αυτού, τα λοατκιφοβικά σχόλια και άρθρα στο διαδίκτυο δεν παύουν να υπάρχουν και να διακινούνται τα στερεότυπα που έχουν εδραιωθεί από τον ομοκανονικό τρόπο ζωής.

4.2.1 Η ομοφοβία και ο θεσμός του γάμου ανάμεσα σε άντρες

Στο παρόν υποκεφάλαιο παρουσιάζονται άρθρα σχετικά με τον γάμο του Κασσελάκη στην Αμερική πριν την ψήφιση του νομοσχεδίου για την ισότητα στον πολιτικό γάμο, σχόλια αναφορικά με τον γάμο ενός μη Έλληνα ποδοσφαιριστή του εξωτερικού, αλλά και σχόλια αναφορικά με μία δημοσίευση-ανακοίνωση για τον πρώτο γάμο ανάμεσα στα ομόφυλα ζευγάρια. Η έννοια του φυσιολογικού η μη, αλλά και της ψυχοπαθολογίας διατρέχει το μεγαλύτερο μέρος των σχολίων της παρούσας έρευνας που αφορούν τον γάμο ανάμεσα στα

ομόφυλα ζευγάρια, στην προσπάθεια οικοδόμησης συγκεκριμένης ταυτότητας των ομοφυλόφιλων ατόμων.

Αναφορικά με τον γάμο του ποδοσφαιριστή Carvalho (εικόνα 4), οι χρήστες/-στριες προβαίνουν στον στιγματισμό του ανοιχτά ομοφυλόφιλου παίχτη και εν τέλει στην μη αποδοχή του γάμου του. Συγκρίνουν την ομοφυλοφιλία με την «παιδοφιλία» και τη «ζωοφιλία» (εικόνα 5, εικόνα 12), ενώ ο ετεροκανονικός κόσμος θεωρεί ότι του ανήκει το άθλημα («μια μπάλα μας έμεινε να παίζουμε», εικόνα 6) και ειρωνικά χρησιμοποιεί μεταφορές για να μειώσει τον ποδοσφαιριστή («την τρίζει την όπισθεν» εικόνα 9, «το σφυρίζει το οφσάιντ» εικόνα 11, «όταν η ομάδα σου τρώει γκολ στο 90+» εικόνα 12). Τέλος, ορισμένοι δηλώνουν την δυσφορία τους για την προβολή του θέματος του γάμου («μας τά 'χετε κάνει τσουρέκια» εικόνα 8, «η επιθετική προβολή της ιδιαιτερότητάς τους έχει ξεπεράσει κάθε όριο» εικόνα 10, «είναι απλά εμετικό» εικόνα 12), εγείροντας το ζήτημα του αν η ομοκανονικότητα και η ορατότητα προσφέρουν την αποδοχή των ετεροκανονικών ατόμων απέναντι στα λοάτκι άτομα.

Στην εικόνα 7, ένας/μία χρήστης/-στρια επιχειρεί να συνδέσει την ομοφυλοφιλία με την θηλυκότητα και την απουσία αρρενωπότητας («δεν μπορεί κάποιος που σκέφτεται σαν γυναίκα να είναι στα αποδυτήρια των ανδρών») και προτείνει τον αποκλεισμό του παίχτη από την υπόλοιπη ομάδα («πρέπει να φτιάξουν αποδυτήρια για αυτούς τους ανθρώπους»). Τίθεται το ζήτημα της στερεοτυπικής σύνδεσης της ομοφυλοφιλίας με την έλλειψη αρρενωπότητας και την αποκλειστική ταύτιση με τις γυναίκες και την θηλυκότητα, ταυτίζοντας παράλληλα το φύλο με την σεξουαλικότητα του ατόμου, αγνοώντας το γεγονός πως η αρρενωπότητα ενυπάρχει σε όλα τα φύλα.

Σε μία ομάδα στο Facebook (*Προκηρύξεις ΑΣΕΠ*) αναρτάται μία δημοσίευση σχετικά με τον πρώτο γάμο ανάμεσα ομόφυλα ζευγάρια (εικόνα 13). Αντίστοιχα με την περίπτωση του ποδοσφαιριστή Carvalho, οι χρήστες/-στριες στα σχόλια κάτω από την ανάρτηση προβαίνουν σε ένα είδος λοατκιφοβικού λόγου που στηρίζεται σε μία ουσιοκρατική θέαση του θεσμού του γάμου (εικόνες 14-19). Αναφέρονται στο ότι ο μη ετεροκανονικός-ομόφυλος γάμος, παρά το ομοκανονικό πλαίσιο στο οποίο πραγματώνεται, θα προκαλέσει «την οργή του θεού», πολλά «δεινά» και ότι οι ομοφυλόφιλοι «άνοιξαν τις πύλες της Κολάσεως». Παρουσιάζουν ως «μη φυσιολογική» την ομοφυλοφιλία (εικόνα 16) και αποδέχονται ως φυσιολογικό μόνο «ό,τι ορίζει ο Θεός», ενώ ακόμα αναθεματίζουν και καταριούνται (εικόνα 19). Τέλος, εύχονται ειρωνικά «καλούς απογόνους» μέσω μίας

στερεοτυπικής φράσης που συνηθίζεται να λέγεται στους ομοκανονικούς γάμους, ευχή για απόκτηση τέκνων μέσα στον γάμο (εικόνα 18).

Η σύνδεση της ομοφυλοφιλίας με ψυχοπαθολογικούς παράγοντες ως «μη φυσιολογική» είναι κι εδώ εμφανής. Δεν λείπουν σχόλια που χαρακτηρίζουν την ομοφυλοφιλία ως ανωμαλία (εικόνα 19), αλλά και τη συνδέουν με την παιδοφιλία (εικόνα 14). Ακόμη, κατηγορούν τα ομόφυλα ζευγάρια πως στερούν από τα ετεροκανονικά ζευγάρια το δικαίωμα της τεκνοθεσίας, εφόσον πλέον μπορούν να αποκτήσουν παιδιά και τα ομόφυλα ζευγάρια, τα οποία μάλιστα χαρακτηρίζονται ως ψυχικά ασθενή. («και τώρα τι; θα παίρνουν παιδιά αυτοί οι ψυχικά ασθενείς;» εικόνα 15).

Ένας παράγοντας που υποκινεί την ομοφοβία αναφορικά με τον θεσμό του γάμου, όπως εμφανίζεται στις εικόνες 15 και 19, είναι το αίσθημα της καταστροφής του έθνους. Σε ένα σχόλιο στην εικόνα 19 εμφανίζεται το τρίπτυχο ΠΑΤΡΙΣ-ΘΡΗΣΚΕΙΑ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ, το οποίο παραπέμπει στο μότο που αξιοποιούσαν αυταρχικά καθεστώτα όπως η χούντα στην Ελλάδα για την μετάδοση της ιδεολογίας τους (Gazi, 2013). Η κινδυνολογία και η δημιουργία της αίσθησης του φόβου για εξάλειψη του έθνους δηλώνεται ως «δολοφονία της ορθοδοξίας, του έθνους, της οικογένειας» (εικόνα 19).

Αναφορικά με τον γάμο του Κασσελάκη, τα δύο άρθρα στην εικόνα 20 και 21 προέρχονται από σελίδες στο διαδίκτυο και αναρτήθηκαν στο Facebook. Παρουσιάζονται οι απόψεις των Πλεύρη και Νέγκα, ενός δικηγόρου και μίας δημοσιογράφου, οι οποίοι έχουν συνδεθεί με τη συντηρητική ιδεολογία (ο Πλεύρης συγκεκριμένα με την ακροδεξιά). Ακόμη, οι συντάκτες/-στριες των άρθρων εκφράζουν συγκεκριμένες ιδεολογικές σκοπιμότητες, των μέσων που εξυπηρετούν. Στην εικόνα 20, ο Πλεύρης δεν αναγνωρίζει τον ομόφυλο έρωτα («έχουν ξεφτιλίσει την έννοια του έρωτα»), αφαιρώντας το δικαίωμα των ομόφυλων ζευγαριών στον έρωτα, παρά μόνο ανάμεσα σε βιολογικά γυναίκες και άντρες («ο γάμος είναι μεταξύ άρρενος και θήλεος»).

Στην εικόνα 21 του παραρτήματος, ο συντάκτης του κειμένου παρουσιάζει την άποψη της Νέγκα χωρίς να διαφωνεί μαζί της, αλλά εμμέσως την επικροτεί εξηγώντας την οπτική της («για λόγους συμπαράστασης θα έπρεπε ο Κασσελάκης να περιμένει»). Η Νέγκα επιχειρεί να στιγματίσει τον γάμο και την κίνηση του Κασσελάκη θεωρώντας ότι είναι κάτι το αρνητικό, καθώς τα ομοφυλόφιλα άτομα «δεν μπορούν να παντρευτούν» στην Ελλάδα, εφόσον δεν ήταν ακόμα σε ισχύ ο γάμος μεταξύ των ομόφυλων ζευγαριών.

4.2.2 Η λεσβιοφοβία και ο θεσμός του γάμου ανάμεσα σε γυναίκες

Το ζήτημα του γάμου μεταξύ γυναικών επανέρχεται στο προσκήνιο με την ανακοίνωση και υπερψήφιση του νομοσχεδίου σχετικά με την ισότητα στον πολιτικό γάμο (<https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/n-5089-2024.html>). Εγείρεται μεγαλύτερη συζήτηση στο διαδίκτυο, ενώ αποκτά περισσότερη ορατότητα ο ομόφυλος γάμος μεταξύ γυναικών.

Τα δεδομένα αφορούν μία δημοσίευση σε μία ομάδα στο Facebook που καλείται *Η Άχρηστη πληροφορία της ημέρας* όπου χρήστες/χρήστριες σχολιάζουν είτε θέματα της επικαιρότητας είτε παλαιότερα, τα οποία δεν έχουν απαραίτητα θεματική συνοχή μεταξύ τους. Στις εικόνες 22 και 23 του παραρτήματος παρουσιάζονται η δημοσίευση και τα σχόλια που αφορούν τη δημοσίευση αντίστοιχα. Αναφορικά με τη δημοσίευση υπάρχει το κείμενο που δίνει την πληροφορία, η οποία συνοδεύεται από δύο εικόνες. Η δημοσίευση αφορά την ηθοποιό Κρίστεν Στιούαρτ και τον γάμο της με τη σύντροφό της Ντίλαν Μέγιερ, ενώ οι φωτογραφίες απεικονίζουν το ζευγάρι. Στη δημοσίευση αναφέρεται πως και οι δύο έχουν «προχωρήσει σε κρυοσυντήρηση ωαρίων».

Τα σχόλια κινούνται κυρίως κυρίως γύρω από τη διαδικασία της κρυοσυντήρησης και τον παραδοσιακό-ουσιοκρατικό τρόπο αναπαραγωγής, ο οποίος έρχεται σε αντιδιαστολή προς τον εναλλακτικό τρόπο δημιουργίας της ανθρώπινης ζωής. Ένας/μία χρήστης/χρήστρια αναφέρει πως «όσα αυγά και να συντηρήσει αν δεν μπει ο κόκορας ντσούφια θα βγουν». Ως αυγά νοούνται εδώ τα ωάρια και ως κόκορας νοείται εδώ το ανδρικό γεννητικό όργανο. Η δημιουργία της ζωής με έναν ουσιοκρατικό τρόπο αναπαραγωγής, όπως παρουσιάζεται στο σχόλιο αυτό, ενισχύεται και χλευάζεται, ενώ παράλληλα αφαιρείται το δικαίωμα της κάθε γυναίκας να καταψύξει τα ωάρια της.

Η άποψη αυτή ενισχύεται και από ένα δεύτερο σχόλιο που εμμένει κι αυτό στον βιολογικά προκαθορισμένο τρόπο σύλληψης. Σε αυτό με μεγάλη δόση ειρωνείας ο/η χρήστης/-τρια καλεί τις δύο γυναίκες να «βάλουν σε τάπερ τα ωάρια τους και να τους ρίξουν λίπασμα». Ο ομοφοβικός λόγος στο σημείο αυτό εντοπίζεται στην πεποίθηση των συντηρητικών ατόμων ότι η μέθοδος αυτή δεν αποτελεί τον σωστό και ενδεδειγμένο τρόπο σύλληψης, πως «το θαύμα της ζωής», όπως αναφέρει το σχόλιο, δε θα επέλθει με αυτό τον τρόπο. Η επίκληση του θαύματος της ζωής θυμίζει αντιλήψεις ουσιοκρατικές, οι οποίες ταιριάζουν

περισσότερο σε θρησκευτικά προστάγματα χωρίς επιστημονική βάση, παρά σε εμπειριστατωμένες επιστημονικές θέσεις.

Στο επίπεδο της έκφρασης φύλου, σ' ένα άλλο σχόλιο γίνεται αναφορά σχετικά με την ένδυση των γυναικών («πάει το σακάκι σύννεφο»). Στο σημείο αυτό, ο ομοφοβικός λόγος συνοδεύεται και συνοδεύει τα στερεότυπα που δημιουργούνται αναφορικά με την ενδυμασία. Στερεοτυπικά, το κοστούμι και το σακάκι αποτελεί μέρος της ενδυμασίας των ανδρών και είναι στοιχείο αρρενωπότητας. Πραγματολογικά, το υπόρρητο νόημα εν προκειμένω αφορά την ειρωνική στάση του χρήστη/της χρήστριας απέναντι στις γυναίκες, να υπονοήσει πως αποτελεί αρνητικό στοιχείο η ενδυματολογική τους επιλογή, η οποία ταιριάζει σε ομοφυλόφιλες γυναίκες.

Τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνουν πως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διακρίνονται και αναπαράγονται στερεότυπα που αφορούν τις ομοφυλόφιλες γυναίκες. Έμμεσα εννοείται πως δεν τους επιτρέπεται να επιλέγουν στοιχεία που στερεοτυπικά θεωρούνται αρσενικά, ενώ χλευάζονται για το γεγονός πως δεν θέλουν να καταψύξουν τα ωάρια τους, ώστε να τα αξιοποιήσουν μετέπειτα μέσω εναλλακτικών μη παραδοσιακών τρόπων σύλληψης.

4.3 Η ομοφοβία και ο θεσμός της οικογένειας

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα αναλυθούν δύο ομοφοβικά άρθρα τα οποία εντάσσονται στο πλαίσιο του λοατκφοβικού λόγου και αφορούν τον θεσμό της οικογένειας και ένα tweet που αφορά την τεκνοθεσία από ομόφυλα άτομα. Πώς ορίζεται η έννοια της οικογένειας για τα ομοφοβικά άτομα; Αξίζει να ερευνηθεί η οπτική υπό την οποία εξετάζουν το ζήτημα οι συντάκτες/-τριες των άρθρων, καθώς επίσης και η ιδεολογική σκοπιμότητα του λόγου τους. Το πρώτο άρθρο (εικόνα 24 του παραρτήματος) δημοσιεύτηκε στην *Εστία*. Πρόκειται για ένα συντηρητικό δημοσιογραφικό μέσο και το εν λόγω άρθρο φέρει συγκεκριμένη ιδεολογία και έχει την υπογραφή του συντάκτη του, του Μανώλη Κοττάκη. Ο συντάκτης, λοιπόν, του άρθρου κινείται και γράφει με βάση την ιδεολογία του μέσου αλλά και τη δική του και επιχειρεί να θέσει το ζήτημα του κατά πόσο αποτελεί οικογένεια ένα ομόφυλο ζευγάρι και ο σκύλος τους. Ο τίτλος είναι στο κέντρο του άρθρου και είναι γραμμένος με πολυτονικό σύστημα γραφής, όπως και όλα τα κείμενα σε αυτή την εφημερίδα, γεγονός που δηλώνει και τον συντηρητικό χαρακτήρα του δημοσιογραφικού μέσου.

Το κύριο επιχείρημα του συντάκτη είναι ότι ο συγκεκριμένος τύπος οικογένειας είναι όχι απλά προβληματικός αλλά επιπλέον είναι επικίνδυνος για το «ελληνικό έθνος» και τον ελληνισμό. Για να ενισχύσει την εγκυρότητα της θέσης του επικαλείται τη Νορβηγική Ακαδημία, η οποία, σύμφωνα με τον συντάκτη, σημειώνει πως «οι Έλληνες θα συρρικνωθούμε στα δύο εκατομμύρια» λόγω της υπογεννητικότητας. Φυσικά, παραβλέπονται όλοι οι κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες που μπορεί να αποτρέπουν τους Έλληνες πολίτες από το να αποκτούν παιδιά.

Επίσης, στο κείμενο αναφέρεται η οικογένεια ως «ιερή», αλλά και η πατρίδα («η μάχη που δίδεται στην πατρίδα»), και αυτές οι αναφορές παραπέμπουν στο τρίπτυχο «Πατρίς-Θρησκεία-Οικογένεια» που χρησιμοποίησαν αυταρχικά καθεστώτα και η χούντα στην Ελλάδα για να προπαγανδίσουν και να ασκήσουν την πολιτική τους (Gazi, 2013). Ένα ομοφυλόφιλο ζευγάρι στιγματίζεται και δεν έχει δικαίωμα να νιώθει ότι δημιουργεί οικογένεια, εφόσον δεν είναι ετεροφυλόφιλο και δεν ανταποκρίνεται στα πρότυπα του ετεροκανονικού κόσμου. Μάλιστα, ο δημοσιογράφος αναφέρεται στην απόκτηση παιδιού μέσω παρένθετης μητέρας που αμοιβεται/πληρώνεται και το θεωρεί προσβολή για τον ελληνικό πολιτισμό («κυοφορούσαν έναντι 10.000 ευρώ ...προσβολή για τον πολιτισμό μας.»)

Το δεύτερο άρθρο (εικόνα 25) προέρχεται από μία ιστοσελίδα, η οποία απευθύνεται στην πλειοψηφία της σε αντρικό πληθυσμό και κυρίως ετεροφυλόφιλο. Ο συντάκτης του άρθρου προβαίνει σε λοατκιφοβικό λόγο, συγκεκριμένα ομοφοβικό, καθώς επιχειρεί να διακωμωδήσει και γελοιοποιήσει τον Κασσελάκη και τον σύντροφό του Τάιλερ Μάγκμπεθ. Σε μία φωτογραφία (εικόνα 26) απεικονίζονται Κασσελάκης, Τάιλερ και το σκυλί τους. Το άρθρο είναι ειρωνικό και παραλληλίζει το σκυλί με έναν άνθρωπο στην παιδική τους ηλικία. Μειώνει/υποτιμά την αγάπη για το κατοικίδιο και χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά του ζευγαριού υπερβολική («από πού να την πιάσεις και πού να την αφήσεις»).

Ο/η συντάκτης/-τρια και το ειδησεογραφικό μέσο επιλέγουν να αποστασιοποιηθούν και να αποποιηθούν οποιαδήποτε ευθύνη («κι αν όλα τα παραπάνω πιστεύετε πως τα τραβάει από τα μαλλιά το Sportime και τα γράφει, σκεφτείτε το ξανά»). Θέτει στο επίκεντρο τον/την αναγνώστρια, ο/η οποίος/α καλείται να εντοπίσει και να συμφωνήσει με όσα γράφει ο συντάκτης. Ακόμη, ο συντάκτης σχολιάζει τα πρόσωπα της εικόνας κάνοντας αναφορά στην εξωτερική τους εμφάνιση και τους χαρακτηρίζει ως «ατημέλητους και ανέμελους».

Στην εικόνα 27 του παραρτήματος παρουσιάζεται ένα tweet το οποίο έχει αναρτηθεί από την Ελληνική Ορθόδοξη Νεολαία στο Twitter και ο λοατκιφοβικός λόγος της δημοσίευσης

φέρει τις ιδεολογικές-θεολογικές πεποιθήσεις του/της χρήστη/στριας, που χαρακτηρίζεται από εξτρεμιστικές απόψεις. Το κείμενο συνοδεύεται από μία εικόνα στην οποία παρουσιάζονται επώνυμα πρόσωπα της ΛΟΑΚΤΙ+ κοινότητας και ο/η χρήστης/στρια επιχειρεί να τα διακωμωδήσει και να οικοδομήσει την ταυτότητά τους με χαρακτηρισμούς όπως «πρότυπα σοδομίας, διαστροφής και ανωμαλίας». Αξιοποιεί αντιεπιστημονικές αντιλήψεις που παραπέμπουν σε βιβλικούς όρους (σοδομία) και όρους ψυχοπαθολογίας (διαστροφής και ανωμαλίας). Επιχειρείται ο στιγματισμός των ΛΟΑΚΤΙ+ ατόμων ως ακατάλληλων για τεκνοθεσία και μάλιστα ως επικινδυνών, εφόσον κατηγορούνται ως παιδόφιλα («ορέγονται παιδικής σαρκός»).

Και στα δύο άρθρα οι συντάκτες/-τριες αναφέρονται στον θεσμό της οικογένειας και συγκρίνουν την παραδοσιακή δομή της οικογένειας, όπως είναι δομημένη στον ομοκανονικό κόσμο, με αυτή που παρουσιάζουν ο Τάιλερ και ο Κασσελάκης. Επιχειρούν να οικοδομήσουν την ταυτότητα των προσώπων, ασκούν κριτική και κάνουν επίθεση σε ένα ομοφυλόφιλο ζευγάρι που επιθυμεί και έχει κάθε δικαίωμα παρά την προσπάθεια στέρησης αυτού να αυτοπροσδιορίζεται ως οικογένεια, συμπεριλαμβανομένου εντός αυτής και του κατοικίδιού τους. Ο/η χρήστης/στρια του tweet είναι ακόμη πιο επιθετικός, καθώς επιχειρεί να κατηγορήσει και να παρουσιάσει τη λοάτκι κοινότητα ως παιδόφιλη, ως εγκληματική κοινωνική ομάδα, η οποία δε θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα στην τεκνοθεσία και τον γάμο.

4.4 Η ομοφοβία και η υποχρεωτική στράτευση

Την εμφάνιση του αρχηγού του κόμματος του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, Στέφανου Κασσελάκη, ακολούθησαν πολλές αντιδράσεις αναφορικά με διάφορες πτυχές της καθημερινής ιδιωτικής και δημόσιας ζωής του. Η έκθεση και τα συνεχή δημοσιεύματα πήραν μεγάλη έκταση, ενώ πολλοί/-ές χρήστες/-στριες προέβησαν σε λοατκιφοβικό λόγο. Στο παρόν υποκεφάλαιο αναλύεται η έκφραση της ετεροκανονικότητας ως αντίδραση στη στράτευση ενός ανοιχτά ομοφυλόφιλου ανθρώπου. Παρουσιάζονται άρθρα και σχόλια από το Facebook και ένα Tweet του Κασσελάκη που επιχειρεί να απαντήσει στα αρνητικά και ομοφοβικά σχόλια.

Ένα ζήτημα, το οποίο προβληματίζει τη ΛΟΑΚΤΙ+ κοινότητα, η οποία δέχεται και τη σχετική ρητορική μίσους, είναι το ζήτημα της υποχρεωτικής στράτευσης. Η στράτευση στην Ελλάδα αποτελεί υποχρέωση όλων των ανδρών και έχει συνδεθεί με την

αρρενωπότητα και ως εκ τούτου αποκλείει τη συμμετοχή θηλυκοτήτων ή οποιουδήποτε ατόμου που χαρακτηρίζεται από ρευστότητα αναφορικά με το φύλο. Η στράτευση του Κασσελάκη ως ανοιχτά ομοφυλόφιλου προκάλεσε πληθώρα ρατσιστικών σχολίων και έκφραση λοατκιφοβικού λόγου.

Η ανακοίνωση της στράτευσης επέφερε τον σχολιασμό της από τα συντηρητικά δημοσιογραφικά μέσα. Στο άρθρο της εικόνας 28 του παραρτήματος παρουσιάζεται ο λόγος του δημοσιογράφου Βασίλη Χιώτη σχετικά με την στράτευση του Κασσελάκη. Ο δημοσιογράφος αφενός παρουσιάζει τη δική του άποψη για αυτό το θέμα και αφετέρου εξυπηρετεί τη συντηρητική ιδεολογία του ειδησεογραφικού μέσου, εν προκειμένω του Σκάι. Στο πλαίσιο αυτό, ο δημοσιογράφος αναφέρει πως ο Κασσελάκης θα πάει στην Καλαμάτα να υπηρετήσει, καθώς ο τόπος αυτός «έχει καλά σύκα». Το υπόρρητο νόημα εντοπίζεται στη γνώση πως στερεοτυπικά οι ομοφυλόφιλοι άντρες παρομοιάζονται με το σύκο. Ο ίδιος ο δημοσιογράφος επιχειρώντας να μετριάσει την ομοφοβική του δήλωση αναφέρει (εικόνα 29) πως ήταν «απερίσκεπτη» η δήλωσή του και φυσικά δεν παραδέχεται ότι προέβη σε ομοφοβικό λόγο, δίνοντας έτσι χώρο σε περισσότερα ή παρόμοια σχόλια («καμία πρόθεση δεν είχα να τον προσβάλω»).

Ομοφοβικό σχόλιο έκανε και ο δημοσιογράφος Γιώργος Αυτιάς (εικόνα 30), ο οποίος, με χυδαίο τρόπο από στην εκπομπή του που προβάλλεται στο Σκάι, υπονόησε πως η παρουσία του Κασσελάκη στον στρατό, αλλά και όλων των ομοφυλόφιλων κατ' επέκταση, συνοδεύεται από σεξουαλικές πράξεις μέσα στο γυμναστήριο («έχει και γυμναστήριο [...] όπου εκεί να δούμε τι μέλλει γενέσθαι»). Για τον συντηρητικό δημοσιογράφο και το δημοσιογραφικό μέσο που εξυπηρετεί, ο ομοφυλόφιλος άντρας επιδίδεται σε σεξουαλική πράξη εφόσον βρεθεί σε περιβάλλον με άλλους άντρες. Ο Κασσελάκης μέσω ενός Tweet (εικόνα 31), απάντησε υπερασπιζόμενος τον εαυτό του και την κοινότητα των ομοφυλόφιλων αντρών: κατήγγειλε ως ομοφοβικό το σχόλιο του Αυτιά και κάλεσε το ειδησεογραφικό μέσο να μην ενισχύσει την «κουλτούρα διακρίσεων και ομοφοβίας».

Η ρητορική μίσους εντοπίζεται και σε σχόλια κάτω από μία δημοσίευση στο Facebook (εικόνες 32-36) που αναρτήθηκε από το δημοσιογραφικό μέσο News 24/7. Τα σχόλια των χρηστών/-τριών αφορούν το ζήτημα της ύπαρξης ή μη της αρρενωπότητας. Η θητεία σύμφωνα με μία/ένα χρήστρια/-στη μπορεί να «σε κάνει άντρα», ενώ ο Κασσελάκης χαρακτηρίζεται ως «λουλού», «τρύπιος», αλλά και ως «Υπολοχαγός Νατάσσα», προφανής αναφορά στην ταινία στην οποία πρωταγωνιστεί η Αλίκη Βουγιουκλάκη, ηθοποιός που χαρακτηρίζεται από θηλυκότητα. Αξιοποιούνται στερεοτυπικές φράσεις που

χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις ομοφοβίας, π.χ. «παίρνουν τρύπιους στον στρατό», «να δούμε πόσες φορές θα του πέσει το σαπούνι».

Με την είσοδο του Κασσελάκη στο στρατό ακολούθησαν σχόλια και δημοσιεύσεις ρητορικής μίσους. Στις εικόνες 37-40 του παραρτήματος, παρουσιάζεται η δημοσίευση που αναρτήθηκε στο Facebook, με μία εικόνα από την παρέλαση στην επέτειο της 25ης Μαρτίου (εικόνα 37). Οι περισσότερες αντιδράσεις στη δημοσίευση είναι το emoji «χαχα». Τα περισσότερα σχόλια αφορούν την πεποίθηση των χρηστών πως ο Κασσελάκης πραγματοποίησε τη θητεία «για το θεαθήναι» (εικόνα 38), πως είναι «θεατρίνος» (εικόνα 39), πως το γεγονός αποτελεί ένα «τσίρκο» (εικόνα 38 και εικόνα 40). Κάποιοι/-ες χρήστες/-στριες τον μειώνουν αποκαλώντας τον «Ι5», υπονοώντας δηλαδή ότι θα απαλλαγεί από τη θητεία του. Άλλοι/-ες πιο επιθετικοί χρησιμοποιούν φράσεις για να χαρακτηρίσουν την κατάσταση ως «εμετό», «κατάντια» (εικόνα 39), ενώ υπάρχουν ωστόσο και υποστηρικτικά σχόλια, σύμφωνα με τα οποία ο Κασσελάκης κάνει ό,τι κάνουν και οι υπόλοιποι φαντάροι («τι διαφορετικό κάνει από τους άλλους φαντάρους» εικόνα 40).

Το ζήτημα της αρρενωπότητας διατρέχει τον θεσμό του στρατού, καθώς αποτελεί και έχει συνδεθεί με την ετεροκανονική εικόνα του αντρισμού. Η θητεία ενός ομοφυλόφιλου προκαλεί αποστροφή στον ετεροκανονικό κόσμο, ο οποίος συνδέοντας την αρσενικότητα με την αρρενωπότητα, αρνείται να αποδεχτεί τη συμμετοχή των ομοφυλόφιλων αντρών σε δραστηριότητες που είναι στερεοτυπικά συνδεδεμένες με ετεροκανονικές αντιλήψεις για τον ανδρισμό, με αποτέλεσμα να προβαίνει σε λόγο κακοποιητικό, στιγματίζοντας τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και κυρίως τους ομοφυλόφιλους άντρες.

4.5. Η ομοφοβία μέσα από τη δημοσιογραφία της «κλειδαρότρυπας»

Στη συγκεκριμένη υποενότητα παρουσιάζεται μία πτυχή της δημοσιογραφίας, η οποία ως ένα βαθμό επιχειρεί να δημιουργήσει αρνητική εικόνα αναφορικά με τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Πρόκειται για τη δημοσιογραφία της «κλειδαρότρυπας», η οποία παρουσιάζει θέματα της προσωπικής ζωής των ατόμων. Οι συγκεκριμένες δημοσιογραφικές πρακτικές μπορεί να εξυπηρετεί και να αυξάνει την επισκεψιμότητα/αναγνωσιμότητα του μέσου, καθώς προσφέρουν ως δέλεαρ ιδιωτικές λεπτομέρειες από τη ζωή των εμπλεκόμενων. Η/ο συντάκτης/ης του δημοσιογραφικού λόγου επιδιώκει να προκαλέσει ορισμένες συναισθηματικές αντιδράσεις στις/στους αναγνώστριες/-στες που απευθύνεται, οι οποίες/οι είναι και οι αποδέκτριες/αποδέκτες του κειμένου (Ματσούκα & Γεωργαλίδου, 2022).

Αυτό που αφορά το θέμα της συγκεκριμένης εργασίας είναι το αν και κατά πόσο η προβολή της ιδιωτικότητας, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζεται ένα θέμα από τον Τύπο, μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εικόνα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Στην εικόνα 41 του παραρτήματος παρουσιάζεται ένα άρθρο που έχει αναρτηθεί στο Facebook, ενώ στην εικόνα 42 υπάρχουν σχόλια και αντιδράσεις που αφορούν την εν λόγω δημοσίευση. Ο/η συντάκτης/-τρια του άρθρου αναφέρεται στη μητέρα του Τάιλερ, συντρόφου του Στέφανου Κασσελάκη, στη σχέση της με τους γιους της και τη γνώμη της αναφορικά με τη σεξουαλικότητα των παιδιών της, την οποία αποδέχεται και επικροτεί. Το άρθρο συνοδεύεται από δύο συραμμένες εικόνες της ίδιας και των Τάιλερ και Κασσελάκη.

Ο τίτλος του άρθρου *«Πεθερά Κασσελάκη: «Και ο άλλος μου ο γιος είναι γκέι». Στηρίζει τον Στέφανο σε κάθε του απόφαση»*, καταδεικνύει την ανάγκη του μέσου να προκαλέσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών/-τριών, ώστε να μουν στη διαδικασία να διαβάσουν το άρθρο. Η μητέρα του Τάιλερ είναι, λοιπόν, η «πεθερά» και με αυτή την ιδιότητα επιλέγει ο/η συντάκτης να μας την παρουσιάσει, ενώ παράλληλα μας ενημερώνει ακόμα για την «καθημερινή βόλτα με τον σκύλο» του Κασσελάκη και του Τάιλερ.

Εντοπίζονται διάφορα σχόλια που αφορούν τόσο το ομόφυλο ζευγάρι όσο και τη μητέρα του Τάιλερ. Αναφορικά με το ζευγάρι, αξιοποιείται μία στερεοτυπική μεταφορική έκφραση («δηλαδή μας λέει ότι το σφίγγουν το μασούρι»), ενώ τέτοιου είδους εκφράσεις, όπως για παράδειγμα *«το τρίβουν το πιπέρι»*, χρησιμοποιούνται κακόβουλα και κακοποιητικά για να δηλώσουν ότι κάποιος/α είναι ομοφυλόφιλος ή ομοφυλόφιλη. Ένα άλλο σχόλιο έχει ως αποδέκτρια την ίδια τη μητέρα του Τάιλερ που χαρακτηρίζεται ειρωνικά ως τυχερή που τα παιδιά της είναι ομοφυλόφιλα, υπονοώντας στην ουσία πως είναι άτυχη (*«μπράβο 2 στα 2, δεν παίζεις κανα Τζόκερ;»*).

Η σύνδεση της θηλυκότητας με την ομοφυλοφιλία εντοπίζεται στο σχόλιο *«μωρή με γυναίκα τα έκανες τα παιδιά σου;»*. Ο/η χρήστης/-τρια υπονοεί πως δεν ενυπάρχει κανένα στοιχείο αρρενωπότητας στα παιδιά της και ειρωνικά αλλά και κακοποιητικά αναφέρει πως η σύλληψη πραγματοποιήθηκε μεταξύ γυναικών, μόνο με αυτόν τον τρόπο εξηγείται ότι είναι ομοφυλόφιλα και τα δύο άτομα. Ενδεχομένως, αναφέρεται ακόμη πως πρόκειται για κάτι κληρονομικό και η θηλυκότητα μεταβιβάζεται από τη μητέρα στα παιδιά της. Η ομοφυλοφιλία νοείται ως ανήκουσα στο φάσμα της θηλυκότητας, ο/η εκφραστής/-στρια του ομοφοβικού λόγου αγνοεί τη ρευστότητα των φύλων και συνδέει εσφαλμένα την αρσενικότητα με την αρρενωπότητα, αλλά και τη θηλυκότητα με το θηλυκό βιολογικό φύλο.

Με τους παραπάνω τρόπους, το αναγνωστικό κοινό εμπλέκεται στα ενδο-οικογενειακά ζητήματα ενός πολιτικού προσώπου. Παρόλο που η βόλτα του Κασσελάκη με τον σκύλο και τον σύντροφό του, αλλά και η εικόνα της μητέρας με τα παιδιά της και τον σύντροφο του παιδιού της, εντάσσονται σε έναν τρόπο ζωής που αποτελεί καθημερινή συνήθεια των ετεροκανονικών ατόμων, δεν γίνονται αποδεκτά και αποτελούν αφορμή για την έκφραση λοατκιφοβικού λόγου.

5. Λοιπές εκφάνσεις του λοατκιφοβικού λόγου

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τρόποι έκφρασης του λοατκιφοβικού λόγου μέσω άρθρων, σχολίων ή tweet, οι οποίοι έχουν ως στόχο τον στιγματισμό των ατόμων που χαρακτηρίζονται από τη ρευστότητα του φύλου τους. Στις επόμενες ενότητες αναλύεται ο λοατκιφοβικός λόγος σχετικά με το queer, την αμφιφυλοφιλία, τα τρανς άτομα και τα μη δυαδικά άτομα.

5.1 Ο λοατκιφοβικός λόγος και το Queer

Ο/η μέσος/η χρήστης/χρήστρια στο διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φαίνεται πως αδυνατεί να κατανοήσει και να αντιληφθεί τον όρο queer, ο οποίος αποτελεί έναν όρο που επήλθε ως αντίλογος, χρησιμοποιείται σε αντιδιαστολή προς την ετεροκανονικότητα (Χαλκιά, 2012) και προσδιορίζεται από ρευστότητα αναφορικά με την ταυτότητα φύλου του ατόμου.

Στην εικόνα 43 παρουσιάζεται μία δημοσίευση στην οποία απεικονίζεται ένας δημοφιλής ηθοποιός, Ίαν ΜακΚέλεν, από τη σειρά ταινιών *Άρχοντας των Δαχτυλιδιών*. Η δημοσίευση έχει αναρτηθεί στην ομάδα του Facebook «Η άχρηστη πληροφορία της ημέρας», όπου διάφοροι/-ες χρήστες/-τριες αναρτούν δημοσιεύσεις που δεν ακολουθούν κάποια συγκεκριμένη θεματική. Ο/η συγκεκριμένος/-η χρήστης/-τρια επιλέγει να πληροφορήσει τα μέλη της ομάδας ότι ο δημοφιλής αυτός ηθοποιός «είναι queer, όχι απλά gay», ενώ η φωτογραφία απεικονίζει έναν άντρα με μακιγιάζ, δηλαδή με ένα στοιχείο που θεωρείται θηλυκό. Ο/η χρήστης/στρια που κάνει τη δημοσίευση θεωρεί πως το να είσαι gay είναι κάτι αποδεκτό, αλλά το queer για τον/την ίδιο/ίδια είναι ίσως η ακραία έκφανση της ομοφυλοφιλίας.

Στα σχόλια που ακολουθούν την ανάρτηση, μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτή η στάση, οι παγιωμένες αντιλήψεις και τα στερεότυπα, καθώς επίσης και η άγνοια του ετεροκανονικού κυρίως κόσμου σχετικά με το queer και τη σύνδεση ή μη του όρου με τον όρο gay και drag queen. Ένα σχόλιο (εικόνα 44) αποδέχεται τον όρο gay αλλά θεωρεί πως το queer και οι trans είναι «βλακείες», μειώνοντας όχι μόνο την αξία της queer κοινότητας, αλλά και των trans, μέσω της συσχέτισής και της ταύτισής των δύο αυτών όρων.

Ένα άλλο πιο επιθετικό σχόλιο (εικόνα 45) («τι σκατά είναι πάλι το queer») καθώς και η συνομιλία που ακολουθεί κάτω από το σχόλιο αυτό δημιουργώντας γειτνιαστικά ζεύγη (Farina, 2018) αναδεικνύει την έλλειψη ενημέρωσης και εκπαίδευσης σχετικά με το ζήτημα του κοινωνικού φύλου και των όρων που έχουν προταθεί. Ένας/μία χρήστης/-τρια απαντάει πως «είναι άντρες που ντύνονται γυναίκες» συγχέοντας το drag με τον όρο queer, ενώ σε ένα άλλο σχόλιο ένας/μία χρήστης/χρήστρια αναφέρει ρητά πως πρόκειται για «ντρακ κουιν». Ωστόσο, στην ερώτηση ενός άλλου ατόμου σχετικά με το ποια είναι η διαφορά του κουίρ από το ντρακ κουίν, ο/η χρήστης/τρια που αναφέρθηκε προηγουμένως στο κουίρ ως «άντρες που ντύνονται γυναίκες», αυτή τη φορά δεν γνωρίζει να απαντήσει («δεν ξέρω»).

Σε ένα ακόμη επίπεδο του λοατκιφοβικού λόγου, οι χρήστες/-τριες προβαίνουν σε ρητορική μίσους και αποζητούν τη μη ορατότητα της θηλυπρέπειας σε δημόσιο χώρο από άτομα που έχουν στερεοτυπικά συνδεθεί με την αρσενικότητα (βλ. εικόνα 44 και 45). Σε ένα σχόλιο αναφέρεται πως οι ανοιχτά ομοφυλόφιλοι άντρες, ή άτομα της queer κοινότητας τα οποία δεν κρύβουν τη σεξουαλικότητά τους αποκαλούνται «ξεφωνημένα». Ένας/μία χρήστης/-στρια παρουσιάζει τον Κασσελάκη ως «ξεφωνημένη», ακριβώς επειδή επιλέγει να μην κρύβει την σεξουαλικότητά του (εικόνα 44).

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναλυθεί κατά πόσο ένας δημοφιλής και αγαπητός ηθοποιός τυγχάνει μίας ευνοϊκότερης μεταχείρισης. Σε ένα σχόλιο αναφέρεται πως ο συγκεκριμένος ηθοποιός «δεν ενόχλησε ποτέ κανένα» (εικόνα 44). Η άγνοια των χρηστών/τριών αναφορικά με τη ζωή του, η σκέψη ενός ενδεχομένως ομοκανονικού τρόπου ζωής, είναι αυτά που οδηγούν στην αποδοχή του υποκειμένου από τον ετεροκανονικό κόσμο. Αυτό που προβάλλεται ως αίτημα είναι τα κουίρ άτομα να μένουν εντός του ιδιωτικού χώρου τους και να εκφράζονται μέσα σε αυτόν και όχι δημόσια («όσο δεν προκαλεί δημόσια [...] δικαίωμά του», εικόνα 46), αυτό, μάλιστα, σύμφωνα με ένα σχόλιο θεωρείται «μαγκιά» (εικόνα 44).

Η ρητορική μίσους εντοπίζεται στο πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο τα ετεροφυλόφιλα άτομα επιζητούν την ιδιωτικότητα των κουίρ ατόμων. Δεν επιθυμούν την ελεύθερη και δημόσια έκφραση της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, η οποία εν προκειμένω καλείται «να μην προκαλεί» (εικόνα 44) και δεν πρέπει να «επιβάλει» την ύπαρξή της στον ετεροκανονικό κόσμο. Από την άλλη, το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος ηθοποιός τυγχάνει εν μέρει αποδοχής οφείλεται ενδεχομένως στον πρότερο ομοκανονικό τρόπο ζωής ή στην εικόνα που έχει σχηματιστεί

για τον ίδιο από τον ετεροκανονικό κόσμο, μίας εικόνας ενός αρρενωπού χαρακτήρα και κατ' επέκταση ενός προτύπου που θεωρείται αποδεκτό.

5.2. Ο αμφιφοβικός λόγος

Η αμφιφοβία αφορά κάθε έκφραση ρητορικής μίσους απέναντι στα αμφιφυλόφιλα άτομα, στα οποία ασκείται οποιαδήποτε κριτική ακριβώς λόγω της κοινωνικοσεξουαλικής τους ταυτότητας (Welzer-Lang, 2008). Τα άτομα αυτά βιώνουν τις διακρίσεις και τα στερεότυπα που αναπαράγονται τόσο από τα ετεροκανονικά άτομα όσο και από την ίδια τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους (McInnis et. al, 2022). Στο παρόν υποκεφάλαιο αναλύονται αφενός σχόλια σε μία δημοσίευση στο Facebook και αφετέρου ένα άρθρο στο οποίο παρουσιάζεται ο αμφιφοβικός λόγος της ηθοποιού Μαρίας Ιωαννίδου (εικόνα 52).

Στις εικόνες 47-51 του παραρτήματος παρουσιάζεται μία δημοσίευση που έγινε στο Facebook στην ομάδα Thank you, Next¹ στην οποία οι χρήστριες/χρήστες αφηγούνται ερωτικές ιστορίες δικές τους ή άλλων ατόμων. Ένας/μία χρήστης/-στρια επιλέγει να μοιραστεί την ιστορία του (εικόνα 47) δηλώνοντας πως απέρριψε ένα άλλο άτομο, επειδή δεν αποδεχόταν το άλλο άτομο την αμφισεξουαλικότητα του/της χρήστη/-στριας που κάνει την ανάρτηση («TYN γιατί δεν καταλάβαινε τις σχέσεις bi...»).

Οι χρήστες/-στριες επιλέγουν να σχολιάσουν τη δημοσίευση με βάση το ιδεολογικό τους υπόβαθρο και ο λόγος τους φέρει τα στερεότυπα αναφορικά με την αμφιφυλοφιλία. Μέσα από τις γλωσσικές τους επιλογές επιχειρούν να οικοδομήσουν την ταυτότητα των αμφιφυλόφιλων ατόμων ως προς τη σεξουαλικότητά τους, αλλά και ως προς τον τρόπο με τον οποίο είναι δομημένες οι κοινωνικοσεξουαλικές τους σχέσεις.

Στην εικόνα 48, τα αμφιφυλόφιλα άτομα εξομοιώνονται με «πιθήκους» που παραδίδονται σε αυτό που τους προστάζει η φύση, χωρίς να ελέγχουν τις ορμές τους («το να κάνετε σεξ με ό,τι βρείτε [...] είναι πιθηκισμός»). Ο/η χρήστης/-στρια θεωρεί πως το να είσαι αμφιφυλόφιλος/-η αποτελεί εσφαλμένο προοδευτισμό («δήθεν προοδευτική σεξουαλική συμπεριφορά»). Η μη αποδοχή σε αυτό το σχόλιο έγκειται στην αδυναμία κατανόησης της σεξουαλικότητας που, σύμφωνα με τον/την χρήστη/-στρια, υποκινείται από τη «μη

¹ TYN συμβαίνει όταν κάποιος/-α απορρίπτει ερωτικά κάποιον/-α. Προέρχεται από τη φράση thank you, next (=ευχαριστώ, ο επόμενος)

αποφασιστικότητα» των υποκειμένων και την προσπάθειά τους να συμπεριφερθούν σύμφωνα με τον «προοδευτισμό» που νοείται ως «τάση», ως «μόδα».

Στην εικόνα 49, ένας/μία χρήστης/-στρια θεωρεί πως το άτομο που κάνει τη δημοσίευση δέχτηκε την απόρριψη και όχι το άτομο το οποίο ισχυρίστηκε πως απέρριψε («το την το έφαγες εσύ»). Ο/η χρήστης/-στρια, λοιπόν, προβαίνει σε επίθεση («το έχετε ξεφτιλίσει το θέμα και δε σέβεστε») κατηγορώντας το αμφιφυλόφιλο άτομο και δεν εστιάζει στο γεγονός πως το άτομο αυτό κρίθηκε από τον/τη σύντροφό του για τη σεξουαλικότητά του. Ο/η εκφραστής/-στρια του λοατκιφοβικού λόγου απειλείται από την πιθανή ερωτική απόρριψη, κάνοντας χρήση αμφιφοβικού λόγου.

Σε ένα σχόλιο στην εικόνα 51 μία χρήστρια αναφέρει πως «με τα κυάλια θα τους ψάχνουμε σε λίγο», υπονοώντας πως η ρευστότητα που υπάρχει ως προς τη σεξουαλικότητα όλων των ανδρών αποτελεί αρνητικό στοιχείο και πως ενδεχομένως νοούνται ως λιγότερο αρρενωποί. Η σύνδεση της αρρενωπότητας με την αρσενικότητα και η διαφοροποίηση της τελευταίας από τη θηλυκότητα είναι αποδεκτή μόνο υπό αυτές τις συνθήκες και ο αμφιφυλόφιλος άνδρας νοείται ως λιγότερο αρρενωπός και κατ' επέκταση ως λιγότερο αρσενικός.

Μία χρήστρια, υποκινούμενη από την πεποίθηση της έλλειψης αρρενωπότητας των αμφιφυλόφιλων ανδρών, δηλώνει με ειρωνεία πως δεν είναι αναμενόμενο να επιθυμεί ο σύντροφός της να έχει σεξουαλικές επαφές με άλλους άντρες, (εικόνα 50 «δεν το ξέραμε εμείς οι στενόμυαλες ότι πρέπει να γουστάρουμε να μας μαρκαλεύουν τον γκόμενο»). Αυτό-προσδιορίζεται με σαρκασμό ως «στενόμυαλη» για να χαρακτηρίσει την αμφιφυλοφιλία ως κάτι το ψευδο-προοδευτικό.

Στο άρθρο που αφορά τις απόψεις της Μαρίας Ιωαννίδου (εικόνα 52), τίθεται το ζήτημα της φυσικότητας που εκλαμβάνει την ετεροκανονικότητα ως τη μοναδική μορφή σεξουαλικότητας στη φύση («το να είναι κανείς αμφιφυλόφιλος, είναι λάθος της φύσης»). Πρόκειται για μία πτυχή της ρητορικής μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, σύμφωνα με την οποία η μη αποδοχή της αμφιφυλοφιλίας στηρίζεται σε ουσιοκρατικές αντιλήψεις, στο βιολογικό σχήμα σεξουαλικότητας μεταξύ άντρα και γυναίκας, ενώ οτιδήποτε αποκλίνει από αυτό νοείται ως μη φυσιολογικό, ως παρά φύσει.

Ο ετεροκανονικός κόσμος αδυνατεί να αντιληφθεί τη ρευστότητα που χαρακτηρίζει τα αμφιφυλόφιλα άτομα, ενώ τα ψέγει αφενός ως αναποφάσιστα και αφετέρου ως άτομα τα οποία δεν έχουν κανένα κριτήριο επιλογής ερωτικού συντρόφου. Η αμφιφυλοφιλία νοείται

ως εκθήλυνση μιας αρσενικότητας, η οποία σύμφωνα με τον ετεροκανονικό κόσμο έχει απωλέσει την αρρενωπότητα που φύσει την χαρακτηρίζει. Η άρνηση των ετεροκανονικών ατόμων στηρίζεται εμφανώς σε ουσιοκρατικές αντιλήψεις και στην προσκόλληση στο παραδοσιακό πρότυπο σχέσης άντρα-γυναίκας.

5.3 Ο τρανσφοβικός λόγος

Ενώ η ομοφυλοφιλία και η αμφιφιλοφιλία σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό (sexual orientation), η τρανς ταυτότητα αποτελεί ταυτότητα φύλου (gender identity) (Garelick et al., 2017). Η ρευστότητα ως προς το φύλο είναι πιο εμφανής στην περίπτωση των τρανς ατόμων. Η Halberstam (1998) αναλύοντας την έννοια των αρρενωποτήτων παρουσιάζει τη ρευστότητα που χαρακτηρίζει όλα τα φύλα και αυτό γίνεται ακόμα πιο εμφανές στα τρανς άτομα, στα οποία συνυπάρχουν τόσο αρσενικά όσο και θηλυκά χαρακτηριστικά.

Αναφορικά με τον λοατκιφοβικό λόγο που έχει ως στόχο τα τρανς άτομα, η Bettcher (2014) θέτει το ζήτημα της πολυπλοκότητας και ταυτόχρονα της αδυναμίας ορισμού των τρανς ατόμων σε αντιδιαστολή με την επίτευξη ορισμού της τρανσφοβίας. Για την αποφυγή οποιασδήποτε προβληματικής όσον αφορά τον ορισμό των τρανς ατόμων, οι Garelick et al. (2017) εκφράζουν την προτίμηση στον όρο τρανς άτομα (transpeople), ο οποίος περιλαμβάνει τα άτομα που δεν ανταποκρίνονται στο πρότυπο της ετεροκανονικότητας και της δυαδικότητας που εκφράζει τα ετεροκανονικά άτομα, και τα οποία μάλιστα έχουν προβεί σε οποιαδήποτε μορφή φυλομετάβασης (transitioning) ή επαναπροσδιορισμού του φύλου τους (gender reassignment).

Ένα τρανς άτομο μπορεί να δέχεται τη ρητορική μίσους λόγω της τρανς ταυτότητάς του, ωστόσο ο λοατκιφοβικός-τρανσφοβικός λόγος μπορεί να εκφράζεται σε συνάρτηση με άλλους παράγοντες και να υποκινείται από αυτούς (π.χ. ρατσισμός, σεξισμός), για παράδειγμα μια τρανς γυναίκα μπορεί να υφίσταται τρανσφοβία λόγω της ιδιότητάς της ως σεξεργάτριας (Namaste, 2005). Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα αναλυθεί ο τρανσφοβικός λόγος που εντοπίζεται σε δύο άρθρα που αφορούν το misgendering (εικόνα 53 και εικόνα 54), ένα tweet που σχετίζεται με τη φυλομετάβαση (transition) (εικόνα 55) και ένα tweet που αφορά τη δήλωση μίας τρανς γυναίκας σχετικά με τον πολιτικό γάμο ανάμεσα στα ομόφυλα ζευγάρια (εικόνα 56).

Ο όρος *misgendering* αφορά τη χρήση εσφαλμένων αντωνυμιών και γραμματικού γένους, πρακτική που συνδέεται με αρνητικές συνέπειες για τα υποκείμενα που την υφίστανται (Howansky et al., 2021). Το θέμα αυτό αναδεικνύεται σε δύο άρθρα που δημοσιεύονται στη Lifo και το News 24/7 (εικόνες 54 και 53 αντίστοιχα) και αναφέρονται στη δολοφονία της κουβανής Άννας στις 10 Ιουλίου 2023. Οι συντάκτες/-τριες των άρθρων αναδεικνύουν το *misgendering* που διέπραξε η αστυνομία, καθώς αρχικά η Ελληνική Αστυνομία φέρεται να κατηγορείται πως αποκάλεσε το θύμα «νεκρό άντρα» (εικόνα 54), δηλώνοντας προφανώς εσκεμμένα άλλο φύλο από αυτό του θύματος.

Στην εικόνα 53, ο/η συντάκτης/-τρια του άρθρου μας πληροφορεί πως επρόκειτο για «εσφαλμένη διαρροή πληροφοριών από πλευράς της ΕΛ.ΑΣ.», το οποίο σημαίνει πως η αστυνομία πράγματι προέβη σε *misgendering*. Ωστόσο, η κυβέρνηση προσπάθησε αφενός να υπερασπιστεί την Ελληνική Αστυνομία μέσω του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και αφετέρου να ενοχοποιήσει τα Μέσα και τον Τύπο («ρίχνει την ευθύνη για το *misgendering* στα media»). Η προσπάθεια συγκάλυψης του τρανσφοβικού λόγου από την κυβέρνηση δικαιολογείται, αν αναλογιστεί κανείς πως πρόκειται για μία συντηρητική κυβέρνηση, η οποία επιχειρεί σε κάθε περίπτωση να προστατεύσει τα όργανα καταστολής και εν προκειμένω την Ελληνική Αστυνομία.

Η φυλομετάβαση (*transition*) αποτελεί μία θεματική για την οποία τα τρανς άτομα δέχονται ρητορική μίσους από τον ετεροκανονικό κόσμο (Carter, 2014). Στην εικόνα 55 του παραρτήματος παρουσιάζεται ένα tweet το οποίο αφορά τη φυλομετάβαση και την ορμονοθεραπεία ενός τρανς ατόμου. Πρόκειται για μία παίχτρια ενός reality show, στο οποίο η ίδια επέλεξε να κάνει coming out, να πληροφορήσει δηλαδή το τηλεοπτικό κοινό αναφορικά με την τρανς ταυτότητά της. Ο/η χρήστης/-στρια μέσω του tweet προβαίνει σε κακοποιητικό λόγο απέναντι στη διαδικασία της φυλομετάβασης υποστηρίζοντας ότι η παίχτρια ξεκίνησε σε μικρή ηλικία την ορμονοθεραπεία χωρίς ωστόσο να επικαλείται επιστημονική τεκμηρίωση για αυτή την άποψη. Με τον λόγο του/της αποθαρρύνει τρανς άτομα και υποκινεί ρητορική μίσους που εκφράζεται όχι με λέξεις προσβλητικές, αλλά απαξιώνοντας την εσωτερική γνώση και το αίσθημα δυσφορίας που αισθάνονται τα τρανς άτομα ήδη από μικρή ηλικία, όταν αρχίζουν να ανακαλύπτουν το σώμα τους.

Στην εικόνα 56 παρουσιάζεται, επίσης, η άποψη της ίδιας παίχτριας, Νικολίνας, αναφορικά με τον γάμο για τα ομόφυλα ζευγάρια. Η παίχτρια εκφράζει την ικανοποίησή της και δηλώνει ότι «νιώθει περήφανη για τη χώρα της». Ο/η χρήστης/-στρια του tweet μέσω

hashtags εκφράζει τη δυσαρέσκειά του και αποκαλεί τον Τύπο «ΣΚΑΙ ξεφτίλες», ενώ αναρωτιέται αν είναι «κατάλληλο για όλους», υπονοώντας ότι δεν αποτελεί θέαμα για τα παιδιά τόσο ο γάμος των ομόφυλων ζευγαριών όσο και η τρανς ταυτότητα της Νικολίνας («#προστατεψτε τα παιδιά»). Αποτυπώνοντας λέξεις με ελληνικούς χαρακτήρες αντί για αγγλικούς επιχειρεί να στιγματίσει και να γελοιοποιήσει όρους όπως συμπερίληψη (=inclusion) και equality (=ισότητα) αναφορικά με τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών. Η τρανς παίχτρια εδώ, επομένως, γίνεται και εκείνη στόχος, όχι, όμως, λόγω της τρανς ταυτότητάς της, αλλά για το γεγονός ότι υποστηρίζει το νομοσχέδιο για την ισότητα στον πολιτικό γάμο.

5.4. Ο λοατκιφοβικός λόγος κατά της μη δυαδικότητας (non-binary)

Στο υποκεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί ο κακοποιητικός/λοατκιφοβικός λόγος απέναντι στα non-binary άτομα που αυτο-προσδιορίζονται με ταυτότητα φύλου πέρα από το πλαίσιο της δυαδικότητας, η οποία εκφράζει αφενός τα ετεροκανονικά όσο και τα μη ετεροκανονικά άτομα, όπως τα ομοφυλόφιλα άτομα (Richards et al., 2016). Θα αξιοποιηθεί το παράδειγμα του Nemo, το οποίο κέρδισε τον Ευρωπαϊκό Διαγωνισμό Μουσικής (Eurovision) τον Μάιο του 2024. Συγκεκριμένα θα αναλυθούν δύο εικόνες/άρθρα τα οποία έχουν αναρτηθεί στο Facebook καθώς και τα σχόλια χρηστών/-στριών που τα συνοδεύουν (εικόνες 57-68 του παραρτήματος).

Η εικόνα 57 του παραρτήματος αποτελεί δημοσίευση από μία σελίδα που αποκαλείται Επανελληνισμός των Ελλήνων, το όνομα της οποίας υποδηλώνει αμέσως το συντηρητικό ιδεολογικό υπόβαθρο που ενδεχομένως μπορεί να φέρει ο λόγος της. Παρουσιάζει στα αριστερά την εικόνα ενός άντρα με κλασικό ντύσιμο με καμπαρτίνα που παραπέμπει σε ένα στιλ ετεροκανονικού άντρα και στα δεξιά την εικόνα του Nemo με τα ρούχα που φορούσε κατά τη διάρκεια της εμφάνισής του στον διαγωνισμό, τα οποία δεν ανταποκρίνονται στο ενδυματολογικό στιλ της ετεροκανονικότητας, που αποτελεί τη νόρμα (Χαλκιά, 2012). Οι εικόνες συνοδεύονται από το εξής ερώτημα: «Τι πήγε στραβά;». Ο/η χρήστης/-τρια επιχειρεί να διαμορφώσει και να εδραιώσει στερεότυπα (που αφορούν τις ενδεδειγμένες ενδυματολογικές επιλογές των ανδρών μέσω της ρητορικής ερώτησης, αλλά δεν αντιλαμβάνεται πως το Nemo δεν αυτοπροσδιορίζεται ως ετεροκανονικός άντρας και έχει άλλη ταυτότητα φύλου.

Τα σχόλια που συνοδεύουν τη δημοσίευση επικεντρώνονται στη μετατόπιση και στον υποτιθέμενο «εκφυλισμό» του ανθρώπινου είδους (εικόνα 58), παρουσιάζοντας την ορατότητα των non-binary ανθρώπων ως όχι μόνο κάτι αρνητικό αλλά και επικίνδυνο. Μέσω γειτνιαστικών ζευγών δημιουργείται η συνομιλία που αποτελείται από νήματα σχολίων (comment threads) (Farina, 2018). Η άποψη που εκφράζεται σε ένα σχόλιο ενισχύεται από την άποψη του επόμενου σχολίου και με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται συμφωνίες. Έτσι, ένας/μία χρήστης/-στρια θεωρεί πως η ύπαρξη των non-binary αποτελεί «ασυδοσία» την οποία παρουσιάζουν ως «ελευθερία». Οι απαντήσεις στο σχόλιο αυτό κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση και σε ένα σχόλιο παρουσιάζεται η άποψη περί σήψης του πνεύματος («ασυδοσία και εκφυλισμό του ανθρώπινου είδους»).

Στην εικόνα 59 και 60 εντοπίζεται ο λοατκιφοβικός λόγος που στη βάση του φέρει την αμφισβήτηση της ψυχικής υγείας των non-binary ατόμων, θεωρία που υποστηριζόταν για άτομα που δεν ταυτίζονται με τη δυαδικότητα και τα δύο φύλα (αρσενικό-θηλυκό) (Richards et. al, 2016). Χαρακτηρίζονται ως «ψυχικά ασθενείς», η κατάστασή τους ως «παρά φύσιν ανώμαλη και άρρωστη ψυχασθένεια» (εικόνα 60), ενώ παρουσιάζονται «να μην ξέρουν τι είναι και ότι δεν στέκουν καλά» (εικόνα 59). Επίσης, ένας/μία χρήστης/-στρια (εικόνα 60) θεωρεί πως η συγκεκριμένη ταυτότητα φύλου αποτελεί «μόδα» και πως «έχει ως στόχο τον διαχωρισμό της κοινωνίας μας», επιχειρώντας να κινδυνολογήσει και να θέσει ζητήματα ασφάλειας της κοινωνικής συνοχής.

Ακόμη, ένας/μία χρήστης/-στρια (εικόνα 59) επιμένει στα βιολογικά χαρακτηριστικά («την στιγμή που κρατάει το πουλί του για να ουρίσει (sic)»), τα οποία θεωρεί πως διαμορφώνουν την κοινωνική ταυτότητα των ανθρώπων. Σύμφωνα με την άποψή του, θα έπρεπε να είναι σε θέση οι άνθρωποι να πράττουν και να αισθάνονται με βάση τα βιολογικά χαρακτηριστικά, δηλαδή να τους ορίζουν αυτά και να διαμορφώνουν την ταυτότητά τους. Τέλος, χρησιμοποιεί κάνοντας χρήση προσβλητικά και χυδαία ονόματα («ζαβό, βλαμμένο, σούργελο»).

Στη συνέχεια, θα αναλυθεί μια δημοσίευση της εφημερίδας Lifo στο Facebook και τα σχετικά σχόλια των χρηστών/-στριών που αφορούν τη δημοσίευση. Στην εικόνα 61 παρουσιάζεται ένα άρθρο με τίτλο «12 facts για το Nemo που δεν είναι η ταυτότητα φύλου του». Ο/η συντάκτης του άρθρου μέσω του τίτλου επιχειρεί να πάρει θέση προσπαθώντας να ενημερώσει το κοινό αναφορικά με την προσωπικότητα του Nemo, να τονίσει την αξία του, η οποία δεν καθορίζεται απλώς από την ταυτότητα φύλου του. Στις εικόνες 62-68

παρουσιάζονται σχόλια χρηστών/-στριών, οι οποίοι/-ες μέσω του λόγου τους γίνονται εκφραστές/-στριες λοατκιφοβικού λόγου.

Οι χρήστες/-στριες μέσω απαντήσεων που δίνουν στα σχόλια άλλων χρηστών/-στριών, δημιουργούν νήματα σχολίων (comment threads) (Farina, 2018) και οικοδομούν την ταυτότητα των non-binary ατόμων (Αρχάκης & Τσάκωνα, 2011). Στην εικόνα 62 υπάρχει ένα σχόλιο ενός/μίας χρήστη/-στριας, ο οποίος/η οποία δεν αποδέχεται τη χρήση του «το» ως άρθρου για τα μη δυαδικά άτομα και αγνοεί για παράδειγμα τη χρήση του ουδέτερου γραμματικού γένους για τη χρήση έμψυχων προσώπων, όπως το κορίτσι, το αγόρι (Χριστοφίδου, 2003). Στην εικόνα 66 αντίστοιχα ένα/μία χρήστη/-στρια αναφέρει πως «το είναι και το κομοδίνο», συγκρίνοντας και συγχέοντας τα άψυχα αντικείμενα με τα έμψυχα πρόσωπα που χρησιμοποιούν το ουδέτερο γραμματικό γένος.

Ακόμη, πραγματοποιείται επίκληση ουσιοκρατικών ιδεολογιών που λαμβάνουν υπόψη βιολογικούς παράγοντες (εικόνα 63 «η Βιολογία έτσι είναι», εικόνα 67 «εύκολο γεννήθηκε αγόρι»). Κάποια άτομα που εκφράζουν λοατκιφοβικό λόγο θεωρούν δεδομένο τον βιολογικό καθορισμό του φύλου ως παράγοντα που διαμορφώνει την κοινωνική υπόσταση των non-binary ατόμων, με αποτέλεσμα να συμπεραίνουν απλοϊκά πως επειδή ένα non-binary άτομο έχει γεννηθεί με αρσενικά βιολογικά χαρακτηριστικά, θα πρέπει να αυτοπροσδιορίζεται ως αγόρι. Με αυτό τον τρόπο τα non-binary άτομα στιγματίζονται.

Ο στιγματισμός του Nemo στη συγκεκριμένη δημοσίευση επιτυγχάνεται μέσω της απόδοσης ψυχοπαθολογικών αιτιών που ακυρώνουν το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό του (εικόνα 68 «το ψυχικά διαταραγμένος σε άλλο level τόσο απλά»). Στο πλαίσιο συνομιλίας με ένα/μία χρήστη/-στρια που θέτει το ζήτημα της μη επιστημονικής ιδιότητας του ατόμου (εικόνα 68 «με ποια ειδικότητα ακριβώς εκφράζετε αυτή την άποψη;»), ο/η χρήστη/-στρια που επιδίδεται σε ρητορική μίσους θεωρεί πως όποιος/-α δεν συμμορφώνεται με το δυαδικό πρότυπο θα πρέπει να θεωρείται ένα «τίποτα» και δεν αποτελεί «νορμάλ» άνθρωπο, αλλά χρήζει ιατρικής παρακολούθησης και αγωγής («θες χάπια και μάλιστα σε βαριές δόσεις»).

Σε ορισμένα σχόλια τίθεται το ζήτημα της υπερπροβολής των μη δυαδικών (non-binary) ατόμων. Για παράδειγμα, τα non-binary άτομα κατηγορούνται πως προβάλλονται από τον Τύπο ενδεχομένως («πουλάει το non-binary, για αυτό το προβάλλουν και γίνετε (sic) ντόρος» εικόνα 63) λόγω της ταυτότητας φύλου τους, ενώ ένας/μία άλλος/-η χρήστη/-στρια (εικόνα 65) θεωρεί πως «έχουν ψυχολογικά και θέλουν προσοχή». Ακόμη, όσοι/-ες

προβαίνουν σε λοακτιφοβικό λόγο επιζητούν να μην υπάρχει δημόσια προβολή της ταυτότητας («στα προσωπικά ότι είναι ο καθένας είναι για τον εαυτό του», εικόνα 65), ενώ θεωρούν πως τα μη δυαδικά άτομα είναι κομπλεξικά, επειδή δεν αποκρύπτουν την ταυτότητα φύλου τους (εικόνα 65 «η επίδειξη ειδικτερότητας (sic) εκφράζει κόμπλεξ»).

Επομένως, οι δημοσιεύσεις που αναλύθηκαν καταδεικνύουν μέσω των σχολίων των χρηστών/-στριών τις ιδεολογικές προεκτάσεις που φέρει ο λόγος τους, τη ρητορική μίσους που χρησιμοποιούν και έχουν ως στόχο τα μη δυαδικά άτομα (non-binary). Ο λοακτιφοβικός λόγος στις εν λόγω περιπτώσεις έχει στη βάση του αφενός ουσιοκρατικές αντιλήψεις για το φύλο, άρρηκτα συνδεδεμένες με τα βιολογικά χαρακτηριστικά, και αφετέρου στηρίζεται σε ψυχιατρικούς - μη επιστημονικά αποδεδειγμένους- λόγους, με στόχο τον στιγματισμό και τη μη αποδοχή των non-binary ατόμων.

6. Ένταξη του λοατκιφοβικού λόγου στην εκπαίδευση στο πλαίσιο της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης

Στην παρούσα έρευνα, ο λόγος των χρηστών/-στριών που είτε δημοσιεύουν κάτι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είτε σχολιάζουν δημοσιεύσεις φέρει τις ιδεολογικές προεκτάσεις και πεποιθήσεις των χρηστών/-στριών που εκφράζουν ρητορική μίσους απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Σκοπός της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών (Fairclough, 1992α) μέσω ενός χρήσιμου εργαλείου, την Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ), το οποίο στοχεύει στην ανάδειξη των κειμένων ως κοινωνικών πρακτικών με ιδεολογικό περιεχόμενο (Στάμου, 2011). Δίνεται, επομένως, η δυνατότητα οι μαθητές/-τριες να αντιληφθούν και να αναλύσουν τον κακοποιητικό/λοατκιφοβικό λόγο, τον οποίο εντοπίζουν καθημερινά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Για την πραγμάτωση των παραπάνω, αξιοποιείται των μοντέλο των Πολυγραμματισμών (Kalantzis & Cope, 2011), σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με κείμενα που προέρχονται από διαφορετικά μέσα και τις πολιτισμικές πηγές τους. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται προσπάθεια παρουσίασης και ένταξης του λοατκιφοβικού λόγου στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αξιοποιείται ένα κείμενο που βρίσκεται στο διαδίκτυο και στο οποίο εντοπίζεται η ρητορική μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Ο Κουτσογιάννης (2017) παρουσιάζει τα τέσσερα επίπεδα των πολυγραμματισμών, όπως τα εισήγαγε το New London Group και σύμφωνα με τα οποία θα πρέπει να σχεδιαστεί οποιοδήποτε σχέδιο μαθήματος:

α. το πρώτο επίπεδο, η τοποθετημένη πρακτική, κατά το οποίο επιχειρείται η εισαγωγή της εξωσχολικής εμπειρίας των μαθητών, αξιοποιεί κείμενα τα οποία εντοπίζονται στην καθημερινότητα των μαθητών εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Με αυτόν τον τρόπο αναμένεται οι μαθητές να αποκτήσουν μεγαλύτερο κίνητρο για μάθηση.

β. το δεύτερο επίπεδο, η ανοιχτή διδασκαλία, κατά το οποίο ο ρόλος του δασκάλου μεταβάλλεται σε σύγκριση με την παραδοσιακή διδασκαλία και μετατρέπεται πλέον σε βοηθητικό στα σημεία που χρειάζεται. Αξιοποιείται είτε επιπλέον υλικό, είτε ανακεφαλαιώνονται απόψεις είτε γίνεται παραπομπή σε γνωστά θέματα. Στο επίπεδο αυτό, γίνεται χρήση μεταγλώσσας ή σταδιακή εισαγωγή νέας ορολογίας.

γ. το τρίτο επίπεδο, η κριτική πλαισίωση, το οποίο αποσκοπεί στο να είναι οι μαθητές/-τριες ικανοί/-ές να τοποθετούνται κριτικά ως προς τα κείμενα. Ο ρόλος του/της καθηγητή/-τριας είναι υποστηρικτικός. Μέσα από μία σειρά ερωτήσεων γίνεται προσπάθεια εκ μέρους του/της διδάσκοντα/-ουσας να οδηγηθούν οι μαθητές/-τριες στην αναγνώριση του εκάστοτε αντικειμένου προς συζήτηση, μελέτη και διδασκαλία.

δ. το τέταρτο επίπεδο, η μετασχηματισμένη πρακτική, κατά το οποίο οι μαθητές/-τριες αξιοποιούν τις γνώσεις που αποκόμισαν κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων επιπέδων, ώστε να επανεξετάσουν τα αρχικά ερωτήματα που έθεσαν και ενδεχομένως να συνδέσουν το κοινωνικό φαινόμενο που μελετάται με άλλα κοινωνικά φαινόμενα.

Στην παρούσα εργασία, αξιοποίησα τα τέσσερα επίπεδα για να σχεδιάσω μία δραστηριότητα, η οποία έχει σκοπό την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών/-τριών (Fairclough, 1992α) στο πλαίσιο των Πολυγραμματισμών (Kalantzis & Cope, 2011). Εξετάζεται ένα κείμενο που αποτελεί φορέα ιδεολογιών και σχετίζεται με τη ρητορική μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

6.1 Ένταξη του δημοσιογραφικού λόγου στην εκπαίδευση

Στο παρόν υποκεφάλαιο αξιοποιείται το δημοσιογραφικό κείμενο που εντοπίζεται στην εικόνα 24 του παραρτήματος σχετικά με ένα είδος οικογένειας, όπως αυτή σχηματίζεται από τη σχέση του Στέφανου Κασσελάκη με τον σύζυγό του, Τάιλερ, και το κατοικίδιό τους. Γίνεται απόπειρα ένταξης του δημοσιογραφικού λόγου που εκφράζει ρητορική μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο πλαίσιο της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης (Fairclough, 1992α), με σκοπό να καταστούν οι μαθητές/-τριες ικανοί/-ές να εντοπίζουν τον λοατκιφοβικό λόγο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Προτείνεται ένα δίωρο σχέδιο μαθήματος στο μάθημα της Γλώσσας για μαθητές/-τριες Γ' Γυμνασίου του δημοσίου σχολείου. Για τη σχεδίαση του μαθήματος αξιοποίησα τα 4 επίπεδα των Πολυγραμματισμών (Κουτσογιάννης, 2017). Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση, η καταγραφή και καταγγελία της ρητορικής μίσους και του λοατκιφοβικού λόγου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως αυτός πραγματώνεται μέσα από τον δημοσιογραφικό λόγο.

Επιμέρους στόχοι είναι:

- α. η εξάλειψη της ρητορικής μίσους κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας,
- β. η ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών/-τριών αναφορικά με τα κίνητρα και τους άξονες που υποκινούν τη ρητορική μίσους,
- γ. η συνειδητοποίηση εκ μέρους των μαθητών/-τριών του ιδεολογικού υπόβαθρου του συγκεκριμένου ειδησεογραφικού μέσου,
- δ. η χρήση της γλώσσας και των εκφραστικών μέσων μέσω των οποίων πραγματώνεται ο λοατκιφοβικός λόγος,
- ε. η ανάπτυξη και αναδιατύπωση του λόγου, ώστε να μην περιέχει πλέον ρητορική μίσους κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Η πρώτη διδακτική ώρα αφιερώνεται στο πρώτο επίπεδο πολυγραμματισμών, την τοποθετημένη πρακτική (Κουτσογιάννης, 2017). Ο/η καθηγητής/-τρια μέσω ερωτήσεων επιχειρεί να ελέγξει και να λάβει πληροφορίες αναφορικά με την πρότερη γνώση των μαθητών/-τριών, αναλαμβάνοντας ένα βοηθητικό και υποστηρικτικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ενδεικτικές ερωτήσεις είναι οι εξής:

- α. Χρησιμοποιείτε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Αν ναι, ποια;
- β. Διαβάζετε άρθρα στο διαδίκτυο; Τι είδους άρθρα σας αρέσει να διαβάζετε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- γ. Τι γνωρίζετε σχετικά με τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και τον γάμο;
- δ. Τι γνωρίζετε σχετικά με το νομοσχέδιο που αφορά την ισότητα στον πολιτικό γάμο;
- ε. Τι γνωρίζετε για τον θεσμό της οικογένειας; Πόσα είδη οικογένειας μπορείτε να προσδιορίσετε; Τι αποτελεί οικογένεια;

Ο/η καθηγητής/-τρια εισάγει στο μάθημα την εικόνα-άρθρο μέσω της χρήσης των ΤΠΕ (Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας) και καλεί τους/τις μαθητές/-τριες να το διαβάσουν. Είναι σημαντική η ένταξη στην τάξη υλικού από τον εξωσχολικό κόσμο των μαθητών (Κουτσογιάννης, 2017), ώστε να κινητοποιηθούν και να ενισχυθεί η συμμετοχή τους.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο επίπεδο, την ανοιχτή διδασκαλία, ο/η καθηγητής/-τρια μέσω ερωτήσεων καθοδηγεί τους/τις μαθητές/-τριες, ώστε οι τελευταίοι/-ες να εντοπίσουν σε ομάδες (ομαδοσυνεργατική διδασκαλία) τα λεξιλογικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο

συντάκτης του άρθρου για να χαρακτηρίσει τη συγκεκριμένη οικογένεια, να εντοπίσουν οι μαθητές/-τριες ρητορικές ερωτήσεις, να ελέγξουν τις γλωσσικές επιλογές του συντάκτη αναφορικά με το ύφος και τα γραμματικά πρόσωπα. Μπορούν να τεθούν ερωτήσεις όπως:

- α. Ποιες λέξεις χρησιμοποιεί ο συντάκτης για να προσδιορίσει την κατάσταση (π.χ. σουρεαλιστική)
- β. Μπορείτε να εντοπίσετε ρητορικές ερωτήσεις στα δύο κείμενα; Πόσες εντοπίζετε; (π.χ. Δύο άνδρες κι ένα σκυλί συνιστούν οικογένεια;)
- γ. Ποια μορφή της νέας ελληνικής επιλέγει ο συντάκτης; Δώστε παραδείγματα, π.χ. πολυτονικό σύστημα, καταλήξεις λέξεων)
- δ. Ποια πρόσωπα (α', β', γ') εντοπίζετε στο κείμενο; Δώστε παραδείγματα από το κάθε πρόσωπο. (π.χ. α' πρόσωπο συρρικνωθούμε)

Στη συνέχεια, κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα εφαρμόζεται το τρίτο επίπεδο των πολυγραμματισμών, η κριτική πλαισίωση, κατά το οποίο ο/η καθηγητής/-τρια επιχειρεί μέσω ερωτήσεων να εκμαιεύσει από τους/τις μαθητές/-τριες απαντήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ο συντάκτης του άρθρου προσπαθεί να προκαλέσει την εμπλοκή των αναγνωστών/-τριών. Οι μαθήτριες/-τές θα συνειδητοποιήσουν ότι, είτε μέσω του γραμματικού προσώπου είτε μέσω συναισθηματικών λέξεων και λέξεων που δημιουργούν το αίσθημα του φόβου, ο συντάκτης αποσκοπεί στην συναισθηματική εμπλοκή των αναγνωστών/-τριών ώστε να κερδίσει την εύνοια τους και να τους/τις πείσει για το περιεχόμενο του λόγου του.

Τίθενται ερωτήσεις όπως:

- α. Ποιο γραμματικό πρόσωπο είναι πιο οικείο και γιατί; Γιατί πιστεύετε ότι επιλέγεται από τον συντάκτη του κειμένου;
- β. Οι λέξεις με συναισθηματικό περιεχόμενο ενισχύουν την εμπλοκή μας ως αναγνωστών/-τριών; Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;
- γ. Ποιες λέξεις του κειμένου είναι συναισθηματικά φορτισμένες;
- δ. Με ποιες λέξεις δημιουργείται ένα κλίμα φόβου; Σε τι αποσκοπεί η δημιουργία της αίσθησης του κινδύνου;
- δ. Το συγκεκριμένο μοντέλο οικογένειας θεωρείται επικίνδυνο από τον συντάκτη; Ποιος βρίσκεται σε κίνδυνο;

Έπειτα, στο πλαίσιο της μετασχηματισμένης πρακτικής, καλούνται οι μαθητές/-τριες σε ομάδες να ανασκευάσουν το κείμενο, ώστε να μην εκφράζει τη ρητορική μίσους κατά του συγκεκριμένου είδους οικογένειας. Το κείμενο θα πρέπει να εκφράζει την αποδοχή και την ενσυναίσθηση μέσω της αποβολής του αισθήματος του φόβου και των συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων που έχουν ως στόχο να εντείνουν την απέχθεια των αναγνωστών/-στριών απέναντι στη ΛΟΑΚΤΙ+ κοινότητα αναφορικά με τον θεσμό της οικογένειας. Ζητείται η δημιουργία ενός κειμένου που να προάγει τη γλώσσα της συμπερίληψης, να καταγγέλλει τη ρητορική μίσους και τον λοατκιφοβικό λόγο και να ενθαρρύνει τη δημιουργία ενός αισθήματος ασφάλειας για τα άτομα της ΛΟΑΚΤΙ+ κοινότητας.

Σε τελικό στάδιο, οι μαθητές/-τριες διαβάζουν και σχολιάζουν τα κείμενα στην τάξη, ώστε να επιτευχθεί η αξιολόγησή τους και να είναι σε θέση ο/η εκπαιδευτικός να ελέγξει την γνώση που αποκόμισαν από το σχέδιο μαθήματος και την εν λόγω δραστηριότητα. Φυσικά, ο έλεγχος προκύπτει και μέσα από τους ίδους/τις ίδιες τους/τις μαθητές/μαθήτριες, οι οποίοι/οποίες θα συζητήσουν εντός των σχολικών διδακτικών ωρών τα κείμενα που θα έχουν παραγάγει.

7. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που αφορούν το θεωρητικό και ερευνητικό μέρος της εργασίας. Γίνεται έλεγχος και εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με το κατά πόσο επιβεβαιώνεται η μέχρι τώρα έρευνα όσον αφορά την εδραίωση και αναπαραγωγή του λοατκιφοβικού λόγου που εντοπίζεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν αναλύθηκαν με βάση το θεωρητικό πλαίσιο που περιγράφηκε στο δεύτερο κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάστηκαν οι διάφορες έννοιες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην πληρέστερη ανάλυση και εξέταση του λοατκιφοβικού λόγου που αναπαράγεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η ρητορική μίσους πραγματώνεται μέσω των διακρίσεων σε βάρος περιθωριοποιημένων ομάδων και το διαδίκτυο ενισχύει και εξυπηρετεί τον λοατκιφοβικό λόγο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Nave & Lane, 2023). Οι ομοφυλόφιλοι άντρες είναι η ομάδα που, μετά τις γυναίκες, υφίσταται περισσότερο τον ρατσισμό, σύμφωνα με σχετική έρευνα που διεξήχθη πρόσφατα (KhosraviNik & Esposito, 2018), για αυτό και στη συγκεκριμένη έρευνα η μελέτη λοατκιφοβικών σχολίων κατά των ομοφυλόφιλων αντρών καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της ανάλυσης.

Η έννοια της ρευστότητας ως προς το φύλο, τη σεξουαλικότητα, την ταυτότητα και την αρρενωπότητα διατρέχει την έρευνα. Το κούιρ προσφέρει τη ρευστότητα και αποτελεί τον αντίλογο στην ομοκανονικότητα, ωστόσο είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτό από τα ετεροκανονικά υποκείμενα (Χαλκιά, 2012). Για παράδειγμα, στην περίπτωση του Ίαν ΜακΚέλεν που αναλύθηκε στο υποκεφάλαιο 5.1, παρατηρείται σύγχυση του όρου με το γκέι και το ντραγκ κούιν, ενώ υπάρχουν ακόμα άτομα που πιστεύουν ότι ο όρος κούιρ αφορά άντρες που ντύνονται γυναίκες. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος ηθοποιός γίνεται αποδεκτός λόγω του πρότερου βίου, κατά τον οποίο δεν εξέθεσε δημόσια την προσωπική του ζωή.

Το φύλο και η σεξουαλικότητα διαπλέκονται χωρίς ωστόσο να ταυτίζονται (Κανάκης, 2011· Coates, 2013). Η σύγχυση μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου δημιουργεί στερεότυπα που απορρέουν από τον ετεροκανονικό και ομοκανονικό τρόπο σκέψης και αντανακλάται στον λοατκιφοβικό λόγο των υποκειμένων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αφορά θεσμούς της ετεροκανονικότητας, όπως ο γάμος, η στράτευση, η οικογένεια. Η ομοκανονικότητα, δηλαδή η πρακτική των μη ετεροκανονικών υποκειμένων να πράττουν

και να συμμετέχουν σε θεσμούς που παραδοσιακά ανήκουν σε έναν ετεροκανονικό τρόπο σκέψης (Χαλκιά, 2012), προσφέρει ορατότητα στα μη ετεροκανονικά υποκείμενα, ωστόσο η ορατότητα αυτή δεν οδηγεί σε μείωση του λοατκιφοβικού λόγου.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε, επιβεβαιώνεται ότι η πρακτική της ομοκανονικότητας, δηλαδή η επιλογή ενός ετεροκανονικού τρόπου ζωής, διαιωνίζει τα στερεότυπα που προκύπτουν από την εδραίωση της νόρμας ως κάτι το φυσιολογικό (Χαλκιά, 2012). Οτιδήποτε παρεκκλίνει από τη νόρμα νοείται ως μη φυσιολογικό, επομένως οτιδήποτε αντιβαίνει στις πρακτικές με τον τρόπο που τις βιώνει ο ετεροκανονικός κόσμος αποτελεί κάτι νοσηρό και συνδέεται με ψυχοπαθολογικούς παράγοντες. Στο πλαίσιο της τεκνοθεσίας από ομόφυλα ζευγάρια, για παράδειγμα, ο Κασσελάκης χαρακτηρίζεται (εικόνα 27) ως «πρότυπο ανωμαλίας», ενώ και το Nemo κατηγορείται λόγω της ταυτότητας φύλου του ότι είναι «ψυχικά διαταραγμένος (sic)» (εικόνα 68).

Μέσα από τον λοατκιφοβικό λόγο οικοδομούνται οι ταυτότητες των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και επιχειρείται ο στιγματισμός τους. Για παράδειγμα, ο Αχιλλέας Μπέος επιχειρεί μέσω του λόγου του να στιγματίσει την ταυτότητα του Κασσελάκη (π.χ. τον χαρακτηρίζει ως «πούστη»), ενώ και ο δημοσιογράφος Βασίλης Χιώτης στο πλαίσιο της υποτιθέμενα αμερόληπτης δημοσιογραφίας (Ματσούκα & Γεωργαλίδου, 2022) τον χαρακτηρίζει ως «σύκο» (εικόνα 28), προφανής σύνδεση με τον συνήθη χαρακτηρισμό που χρησιμοποιείται κακοποιητικά για τους ομοφυλόφιλους άντρες μέσω του συγκεκριμένου υπονοήματος. Είναι φανερό, λοιπόν, η προσπάθεια αμαύρωσης ενός προσώπου που παρά τον ομοκανονικό τρόπο ζωής που έχει επιλέξει, δέχεται τη ρητορική μίσους και από τα συντηρητικά ειδησεογραφικά μέσα.

Αναφορικά με τον θεσμό του γάμου, παρά την υπερψήφιση του νομοσχεδίου για την ισότητα στον πολιτικό γάμο, και παρά την ορατότητα που προσφέρει η νομική αυτή κατοχύρωση, τόσο οι ομοφυλόφιλοι άντρες όσο και οι ομοφυλόφιλες γυναίκες εξακολουθούν να δέχονται λοατκιφοβικά σχόλια.. Έτσι, στο παράδειγμα που παρουσιάστηκε στο υποκεφάλαιο 4.2.2 η Κρίστεν Στούρτ κρίνεται για την ενδυματολογική της επιλογή να φορέσει σακάκι (εικόνα 23), καθώς αυτό αποτελεί στοιχείο αρρενωπότητας. Η αδυναμία κατανόησης και αποδοχής της ύπαρξης της της αρρενωπότητας ως έκφρασης ανεξαρτητως φύλου και σεξουαλικότητας, διαιωνίζει τα στερεότυπα που ακολουθούν την πεποίθηση περί αποκλειστικής σύνδεσης της αρσενικότητας με την αρρενωπότητα.

Η αρρενωπότητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαιώνιση στερεοτύπων. Η σύνδεση της αρρενωπότητας με την αρσενικότητα αναπαράγει στερεότυπα σύμφωνα με τα οποία δεν επιτρέπεται για παράδειγμα στον Στέφανο Κασσελάκη ως ανοιχτά ομοφυλόφιλο να υπηρετήσει στον στρατό όπως οι ετεροκανονικοί άντρες και χαρακτηρίζεται από απουσία αρσενικότητας λόγω της σεξουαλικότητάς του («λουλού, τρύπιος, Υπολοχαγός Νατάσσα»). Και ο ποδοσφαιριστής Carvalho αντίστοιχα στο πλαίσιο του γάμου του ψέγεται για έλλειψη αρρενωπότητας λόγω της ομοφυλόφιλης σεξουαλικότητάς του («δεν μπορεί κάποιος που σκέφτεται σαν γυναίκα να είναι στα αποδυτήρια των ανδρών», εικόνα 7).

Ακόμη, για έλλειψη αρρενωπότητας κατηγορούνται και οι αμφιφυλόφιλοι άντρες (εικόνα 50, «με τα κυάλια θα τους ψάχνουμε σε λίγο»). Κατηγορούνται, επίσης, για την επιλογή να ακολουθήσουν μία «τάση» (sic), καθώς η σεξουαλικότητά τους ορίζεται ως «μόδα» (εικόνα 48). Για τον ίδιο λόγο δέχονται τη ρητορική μίσους και τα non-binary άτομα, επειδή δήθεν ακολουθούν τη «μόδα» (εικόνα 60). Στην τελευταία περίπτωση, όμως, ο λοατκιφοβικός λόγος αποσκοπεί στο να προσβάλλει τα άτομα για την ταυτότητα φύλου τους και όχι για τη σεξουαλικότητά τους, όπως συμβαίνει με τα αμφιφυλόφιλα άτομα.

Ένα ζήτημα, επίσης, είναι η υπερέκθεση των υποκειμένων, η οποία λειτουργεί αρνητικά για όλες σχεδόν τις περιπτώσεις της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Στην οικοδόμηση της αρνητικής ταυτότητας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων συμβάλλει και η στάση των δημοσιογραφικών μέσων που επιλέγουν να υπερπροβάλλουν στιγμές από την καθημερινή ζωή των δημόσιων προσώπων, όπως στην περίπτωση του Στέφανου Κασσελάκη, του συζύγου και της μητέρας του συζύγου του (υποενότητα 4.5). Η υπερπροβολή των non-binary ατόμων γίνεται αντιληπτή σύμφωνα με τον ετεροκανονικό κόσμο ως κόμπλεξ των ίδιων των ατόμων (εικόνα 65 «η επίδειξη ειδικτερότητας (sic) εκφράζει κόμπλεξ») και συνεπώς η ορατότητα και σε αυτή την περίπτωση δεν είναι δεδομένη για τον περιορισμό του λοατκιφοβικού λόγου.

Στο πλαίσιο της αυξημένης ορατότητας των non-binary ατόμων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με το παράδειγμα του Nemo, κατηγορούνται τα ειδησεογραφικά μέσα ότι επιχειρούν να «επιβάλλουν» μια «νέα πραγματικότητα» διαφορετική από τα πρότυπα, τη νόρμα, η οποία είναι συνδεδεμένη με τα βιολογικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων (εικόνα 67 «εύκολο γεννήθηκε αγόρι»). Επομένως, δεν έχει γίνει αντιληπτή από τον ετεροκανονικό κόσμο η αποσύνδεση των βιολογικών χαρακτηριστικών από την ταυτότητα

φύλου, ενώ η αντίθετα η εσφαλμένη σύνδεσή αυτών διαιωνίζει τα στερεότυπα και αναπαράγει τον λοατκιφοβικό λόγο.

Τα στερεότυπα και ο λοατκιφοβικός λόγος κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας που απορρέουν από τη σύνδεση αρρενωπότητας με την αρσενικότητα, τη σύνδεση βιολογικών χαρακτηριστικών με τη σεξουαλικότητα και την ταυτότητα φύλου, αλλά και την εναντίωση στην υπερποβολή ως κάτι αρνητικό, δημιουργεί την άμεση ανάγκη οι απόψεις αυτές να καταγράφονται, να επεξεργάζονται και να εξαλείφονται. Η ορατότητα δεν προσφέρει αυτομάτως τον περιορισμό του λοατκιφοβικού λόγου, ενώ οι πρακτικές της ομοκανονικότητας αναπαράγουν τα στερεότυπα (Κανάκης, 2022) και δημιουργούν τις συνθήκες για διαιώνιση του λοατκιφοβικού λόγου. Προτείνεται, λοιπόν, η ένταξη του δημοσιογραφικού και εν γένει του λοατκιφοβικού λόγου στην εκπαίδευση, ώστε να καταστούν οι μαθητές/-τριες ικανοί/-ες να στέκονται κριτικά απέναντι στον λοατκιφοβικό λόγο στο πλαίσιο της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης (Fairclough, 1992α). Με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργηθεί μία κοινωνία που θα χαρακτηρίζεται από τις αρχές της αυτοδιάθεσης, της ελευθερίας, της ισότητας, του σεβασμού και της συμπερίληψης.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. (2011). *Ταυτότητες, αφηγήσεις και γλωσσική εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.

Γεωργαλίδου, Μ., Σηφianού, Μ. & Τσάκωνα, Β. (2014). «Εισαγωγή». Στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφianού & Β. Τσάκωνα (επίμ.) *Ανάλυση λόγου. Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα: Νήσος, 9-36.

Kalantzis, M. & Cope, B. (2001). Πολυγραμματισμοί. Στο Α. Χριστίδης (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε από http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html

Κανάκης, Κ. (2007). Αποκωδικοποιώντας τη γλώσσα της μαρκέτας: Ομοσεξουαλικότητα και εμπορεύσιμη αρσενικότητα. *Σύγχρονα θέματα* (98), 55- 59.

Κανάκης, Κ. (2008). Γλώσσα, Αρσενικότητα και Σεξουαλικότητα στο Διαδίκτυο. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της ετήσιας συνάντησης του τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, 21–22 Απριλίου, 2008*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 28, 159-170. Ανακτήθηκε από: https://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_28_159_170.pdf

Κανάκης, Κ. (2011). Εισαγωγή: Πόθεν γλώσσα και σεξουαλικότητα. Στο Κ. Κανάκης (επιμ.), *Γλώσσα και σεξουαλικότητα: Γλωσσολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εικοστός Πρώτος, 13-46. 48

Κανάκης, Κ. (2012α). Επικοινωνιακή ικανότητα. Λεξικό γλωσσολογικών όρων του ΚΕΓ. Ανακτήθηκε από: https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=115

Κανάκης, Κ. (2012β). Η επιθυμία για την ταυτότητα και η ταυτότητα της επιθυμίας. Στο Α. Χαλκιά και Α. Αποστολέλλη (επιμ.) *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα: ΛΟΑΤΚΙ πολιτικές στην Ελλάδα*. Αθήνα: Πλέθρον, 137-171.

- Κανάκης, Κ. (2012γ). Συνομιλιακό υπονόημα. Λεξικό γλωσσολογικών όρων του ΚΕΓ. Ανακτήθηκε από: https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=146
- Κανάκης, Κ. (2022). Γλώσσα, φύλο και σεξουαλικότητα. Στο Δ. Γούτσος & Σ. Μπέλλα (επιμ.), *Κοινωνιογλωσσολογία*. Αθήνα: Gutenberg, 163-197.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2017). *Γλωσσική διδασκαλία: Χθες, σήμερα, αύριο. Μια πολιτική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη
- Ματσούκα, Μ. & Γεωργαλίδου, Μ. (2022). *Θεσμικοί λόγοι κατά την κρίση της πανδημίας: Μια κριτική προσέγγιση*. *AWPEL* 3: 91-111. Ανακτήθηκε από: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/awpel/article/view/29946/23115>
- Νομοσχέδιο σχετικά με την ισότητα στον πολιτικό γάμο. Ανακτήθηκε στις 30/03/24 από: <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/n-5089-2024.html>
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (2007). Πραγματολογία. Λεξικό γλωσσολογικών όρων, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα του ΚΕΓ. Ανακτήθηκε από: https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/glossology/show.html?id=129
- Σαββίδου, Ε. (2022). *Υποθέσεις γυναικοκτονιών στον διαδικτυακό ειδησεογραφικό λόγο: συγκριτική ανάλυση κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων και ταυτοτήτων ετερότητας*. ΜΔΕ ΜΠΣ ΑΔΕ, ΕΑΠ. Ανακτήθηκε από: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/55721>
- Σιαπέρα, Ε. & Παπαδοπούλου, Λ. (2023). Η συναισθηματική και πολιτική οικονομία της δημοσιογραφίας του μίσους: Τοξική αρρενωπότητα, μισογυνισμός και ομοφοβία στα ελληνικά ακροδεξιά ΜΜΕ. Αθήνα: *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 73-93. Ανακτήθηκε από: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/view/35010/26559>
- Στάμου, Α.Γ. (2011). Η κριτική ανάλυση λόγου των περιβαλλοντικών κειμένων: Προς μια κριτική γλωσσική επίγνωση. *12 κείμενα για τη γλωσσολογία: Πρακτικά των ετήσιων συναντήσεων του Τομέα Γλωσσολογίας*, Πινακάτες Πηλίου: Κοντύλι, 179-193.
- Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις. Ανακτήθηκε στις 16/05/24 από: <https://www.e-nomothesia.gr/oikogeneia/nomos-4356-2015.html>

Χαλκιά, Α. (2012). Η κοινωνιολογία της σεξουαλικότητας, οι αρρενωπότητες και ο έμφυλος Δεκέμβρης. Στο Α. Χαλκιά και Α. Αποστολέλλη (επιμ.), *Σώμα, φύλο, σεξουαλικότητα: ΛΟΑΤΚΙ πολιτικές στην Ελλάδα*. Αθήνα: Πλέθρον, 215-249.

Χριστοφίδου, Α. (2003). Γένος και κλίση στην ελληνική (Μια φυσική προσέγγιση). Στο Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ράλλη και Δ. Χειλά-Μαρκοπούλου (επιμ.), *Το γένος*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη, 100-131.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bergvall, V. (1999). Toward a comprehensive theory of language and gender. *Language in Society*, 28(2), 273-293. Ανακτήθηκε από: <http://doi.org/10.1017/s0047404599002080>

Bettcher, T. M. (2014). Transphobia. *Transgender Studies Quarterly*. 1(1-2), Durham, North Carolina: Duke University Press, 249-251. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1215/23289252-2400181>

Boyd, M. D. & Ellison, B. N. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1), 210-230.

Calder, J. (2020). Language and Sexuality: Language and LGBTQ+ Communities. *In the international encyclopedia of linguistic anthropology*. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1002/9781118786093.iela0206>

Carter, J. (2014). Transition. *Transgender Studies Quarterly*. 1(1-2), Durham, North Carolina: Duke University Press, 235-237. Ανακτήθηκε από: <https://read.dukeupress.edu/tsq/article/1/1-2/235/91837/Transition>

Castano-Pulgarín, S. A., Suarez-Betancur, N., Vega, L. M. T., & Lopez, H. M. H. (2021). Internet, social media and online hate speech. Systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 58, Article 101608. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101608>

Coates, J. (2013). The discursive production of everyday heterosexualities. *Discourse and Society* 24, 536-552.

Cohen, C. J. (2005). «Punks, bulldaggers, and welfare queens: The radical potential of queer politics? », στο E. Patrick Johnson & Mae G. Henderson (επιμ.), *Black Queer Studies: A critical anthology*, Durham, North Carolina & London: Duke University Press, 21-5.

- Connell, R. (2006). *Το κοινωνικό φύλο*. (Ε. Κοτσίφου, Μετάφραση.) Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
- Deuze, M. and Witschge, T. (2017). Beyond journalism: Theorizing the transformation of journalism. *Journalism*, 19 (2), 1-17. Ανακτήθηκε από: <http://doi.org/10.1177/1464884916688550>
- Dragiewicz, M., Burgess, J., Matamoros-Fernandez, A., Salter, M., Suzor, N. P., Woodlock, D., & Harris, B. (2018). Technology facilitated coercive control: Domestic violence and the competing roles of digital media platforms. *Feminist Media Studies*, 18(4), 609–625. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1447341>
- Fairclough, N. (1992α). *Critical language awareness*. London: Longman
- Fairclough, N. (1992β). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Farina, M. (2018). *Facebook and conversation analysis: the structure and organization of Comment Threads*. London: Bloomsbury.
- Garcia, C. A. & Jacobs, B. J. (1998). The interactional organization of computer mediated communication in the college classroom. *Qualitative Sociology*, 21 (3), 299–317. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/319391803_Computer-Mediated_Communication_and_Conversation_Analysis
- Garelick, A. S., Filip-Crawford, G., Varley, A. H., Nagoshi, C. T., Nagoshi, J. L., & Evans, R. (2017). Beyond the binary: Exploring the role of ambiguity in biphobia and trans-phobia. *Journal of Bisexuality*, 17(2), 1–18. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1080/15299716.2017.1319890GLAAD>
- Gazi, E. (2013). ‘Fatherland, religion, family’: Exploring the history of a slogan in Greece, 1880-1930. *Gender & History*, 25 (3), 700-710. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1002/9781118833926.ch17>
- Goodwin, C. & Heritage, J. (1990). Conversation Analysis. *Annual Review of Anthropology*, 19, 283–307.
- Griffin, P. (2007). Sexing the economy in a neo-liberal world order: Neo-liberal discourse and the (re)production of heteronormative heterosexuality. *British Journal of Politics and International Relations*, 9 (2), 220-238.
- Halberstam, J. (1998) *Female Masculinity*. Durham, North Carolina: Duke University Press.

- Halperin, D. (1995). *Saint Foucault: Towards a gay hagiography*. Οξφόρδη & Νέα Υόρκη: Oxford University Press.
- Holmes, J. (2016). *Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία*. Αθήνα: Πατάκης
- Howansky, K., Wittlin, N., Bonagura, D. and Cole, S. (2021). Him, Her, Them, or None: Misgendering and Degendering of Transgender Individuals. *Psychology and Sexuality* 13 (4): 1026–1040. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1080/19419899.2021.1978529>
- KhosraviNik, M., & Esposito, E. (2018). Online hate, digital discourse and critique: Exploring digitally-mediated discursive practices of gender-based hostility. *Lodz Papers in Pragmatics*, 14(1), 45–68. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1515/lpp-2018-0003>
- Leap, W. (2012). Queer linguistics, sexuality and discourse analysis. In James Paul Gee and Michael Handford, (επιμ.), *The routledge handbook on discourse analysis*. London and New York: Routledge, 558–71.
- McInnis, M. K., Gauvin, S. E., Blair, K. L., & Pukall, C. F. (2022). Where does the “B” belong?: Anti-bisexual experiences, self-stigma, and bisexual individuals’ sense of belonging. *Journal of Bisexuality*, 22(3), 355–384. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1080/27703371.2023.2254270>
- Nave, E. & Lane, L. (2023). Countering online hate speech: how does human rights due diligence impact terms of service?, *Computer Law & Security Review*, 51, Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2023.105884>
- Namaste, V. (2005). *Sex change, social change: reflections on identity, institutions, and imperialism*. Toronto: Women’s Press.
- Papacharissi, Z. and Mendelson, A. (2010). Media Perspectives for the 21st Century. In S. Papathanassopoulos (ed.), *12 Toward a new(er) sociability: uses, graffiti cations and social capital on facebook*. London and New York: Routledge.
- Psathas, G. (1995). The methodological perspective of conversation analysis. In G. Psathas (ed.), *Conversation Analysis*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 45–54.
- Richards, C., Bouman, W. P., Seal, L., Barker, M. J., Nieder T. O. & T’Sjoen, G. (2016). Non-binary or genderqueer genders, *International Review of Psychiatry*, 28 (1), 95-102, Ανακτήθηκε από: [10.3109/09540261.2015.1106446](https://doi.org/10.3109/09540261.2015.1106446)

Watanabe, H., Bouazizi, M., & Ohtsuki, T. (2018). Hate speech on twitter: A pragmatic approach to collect hateful and offensive expressions and perform hate speech detection. *IEEE Access*, 6, 13825–13835. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2018.2806394>

Welzer-Lang, D. (2008). Speaking out loud about bisexuality: Biphobia in the gay and lesbian community. *Journal of Bisexuality*, 8(1–2), 81–95. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.1080/15299710802142259>

Παράρτημα: «Άρθρα, σχόλια και δημοσιεύσεις προς ανάλυση»

«Δηλαδή τι θέλεις να πεις εσύ τώρα με τα κανάλια που σε προβάλουν; Ότι εμείς οι υπόλοιποι Έλληνες θα υιοθετούμε παιδιά να παράγουμε **π@@στ@δ@ς**» είπε ο Αχιλλέας Μπέος σχολιάζοντας την **παραπάνω τοποθέτηση**.

Εικόνα 1

«Χαμός θα γίνει από δω και πέρα. Δεν κατάλαβα! Τι είναι; Είναι πρότυπο για τους Έλληνες και τα παιδιά μας ο Κασσελάκης; Για να μην τρελαθούμε... Κάθε πρωί βγαίνουν και λένε... **Οι σεξουαλικές προτιμήσεις και τι είναι ο κάθε ένας δεν με αφορά και έτσι πρέπει να είναι**. Δικαίωμα τους. Όχι όμως να τις προβάλουμε! Τον κρίνω γιατί ήρθε σε ένα μήνα και... Ούτε πέντε τοις εκατό δεν θα πάρει ο ΣΥΡΙΖΑ στις επόμενες εκλογές. Τον κρίνω λοιπόν γιατί είπε σε μια δήλωσή του ότι θα ήθελε να μεγαλώσει δύο αγόρια. **Όχι κορίτσια. Θα παράγουμε που...ες κύριε Χατζηνικολάου;**» αναρωτήθηκε ξανά ο Αχιλλέας Μπέος και ο Νίκος Χατζηνικολάου προσπάθησε να τον επαναφέρει στην τάξη.

Ο νέος δήμαρχος Βόλου δεν έδειξε να πτοείται και συνέχισε: «Θα τρελαθώ δηλαδή! Συγγνώμη αλλά... Τι να κάνουμε; Να σας πω κάτι; Εγώ είμαι ένας άνθρωπος λαϊκός. Απλός, μιλάω τη γλώσσα της αλήθειας. Εκφράζομαι ελεύθερα. Αυτός είμαι. Ούτε υποκριτής είμαι, ούτε πολιτικός απατεώνας. Και δεν με ενδιαφέρει το κόστος. Αυτή τη θέση για τρεις συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις μου την έχει δώσει ο κόσμος, και ο κόσμος θα την πάρει».

Εικόνα 2

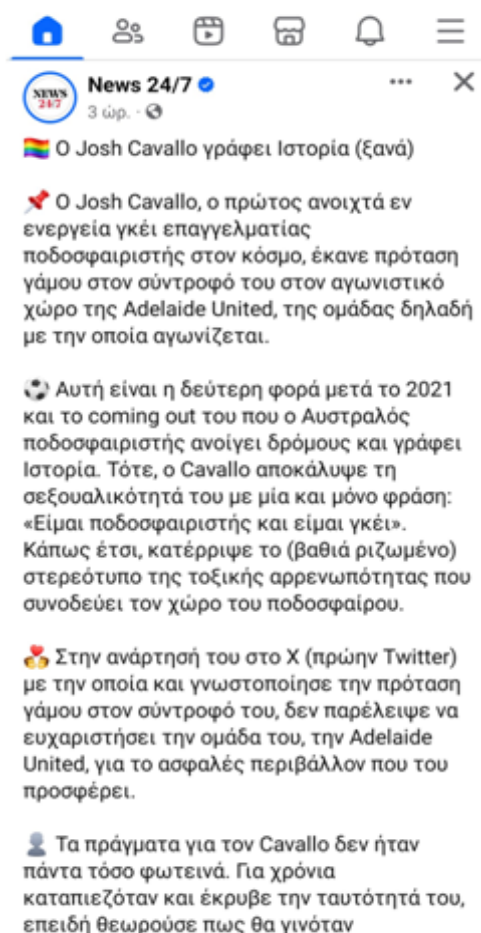
<https://www.protothema.gr/politics/article/1421659/thuella-apo-tis-hudaiotites-beou-gia-kasselaki-paremvasi-eisaggelea-zita-o-suriza/>

Ανακτήθηκε στις 22/10/23.

Σχολιάζοντας το παραλήρημα του κ. Μπέου, ο Νίκος Μπογιόπουλος σχολίασε: «Δεν θέλω να κάνω καμία ερώτηση. Αναγνωρίζω, κ. Μπέο, ότι είστε δήμαρχος Βόλου και εγώ είμαι πολίτης αυτής της χώρας. Είπατε προηγουμένως ότι είστε λαϊκός άνθρωπος και μας είπατε ότι η λαϊκότητα του ανθρώπου εκφράζεται με τον τρόπο που εκφραστήκατε εσείς. Λέω, λοιπόν, ότι δεν είστε λαϊκός άνθρωπος. Λούμπεν είστε! Ενα λούμπεν στοιχείο είστε, αυτό είστε».

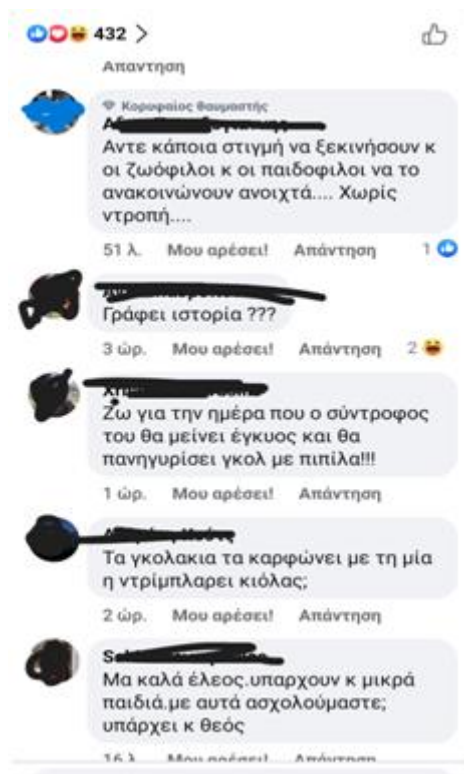
Εικόνα 3

<https://www.protothema.gr/politics/article/1421659/thuella-apo-tis-hudaiotites-beou-gia-kasselaki-paremvasi-eisaggelea-zita-o-suriza/> Ανακτήθηκε στις 22/10/23.

Εικόνα 4

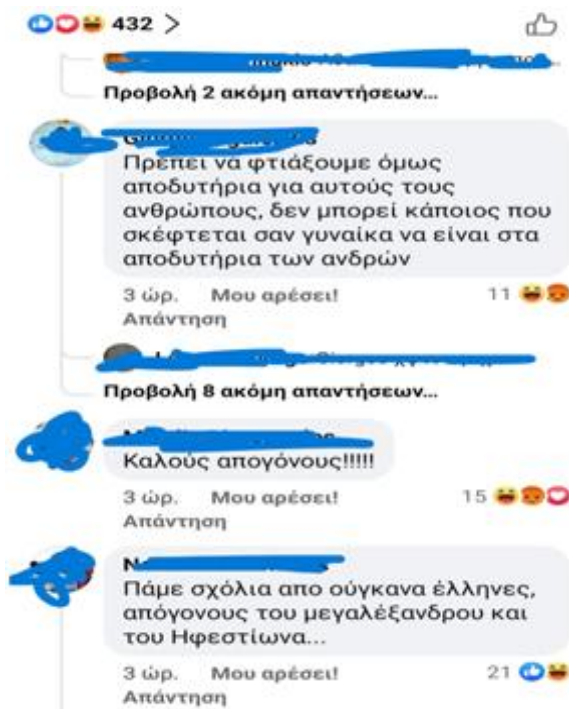
Ανακτήθηκε στις 14/03/24 από: <https://www.facebook.com/share/SNmbkPaDFgDrbUm8/>

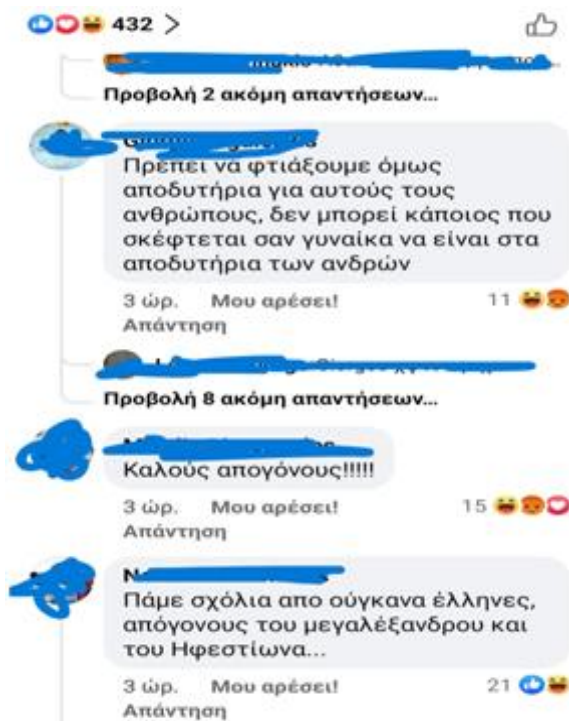
Εικόνα 5

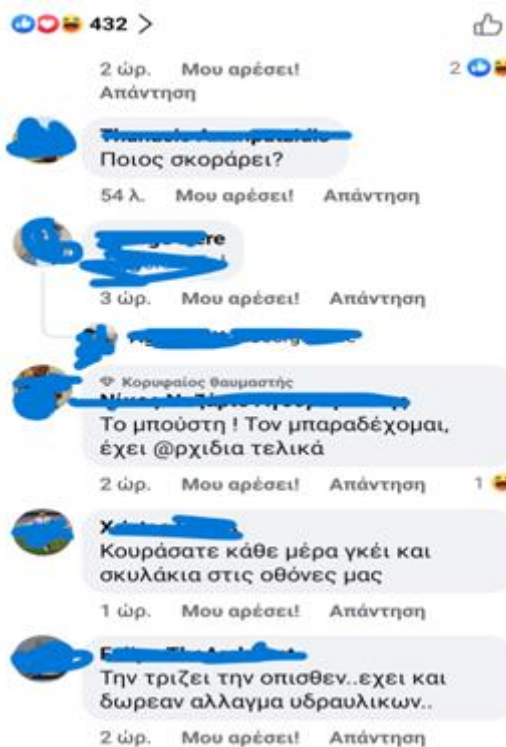
Εικόνα 6

Εικόνα 7

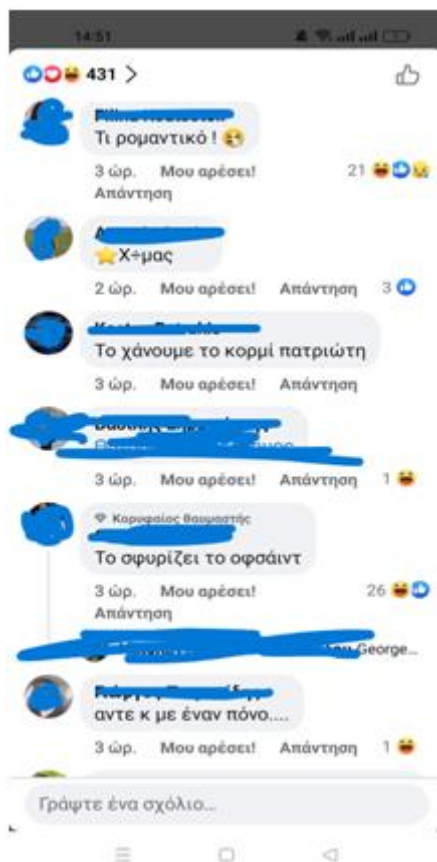
Εικόνα 8

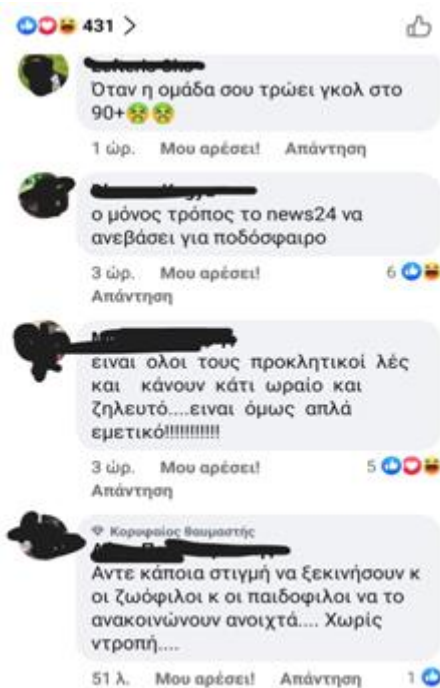
Εικόνα 9

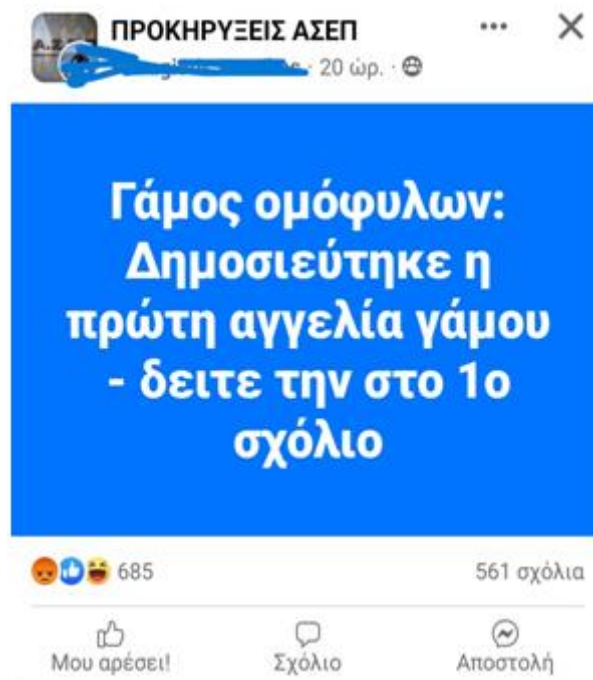
Εικόνα 10

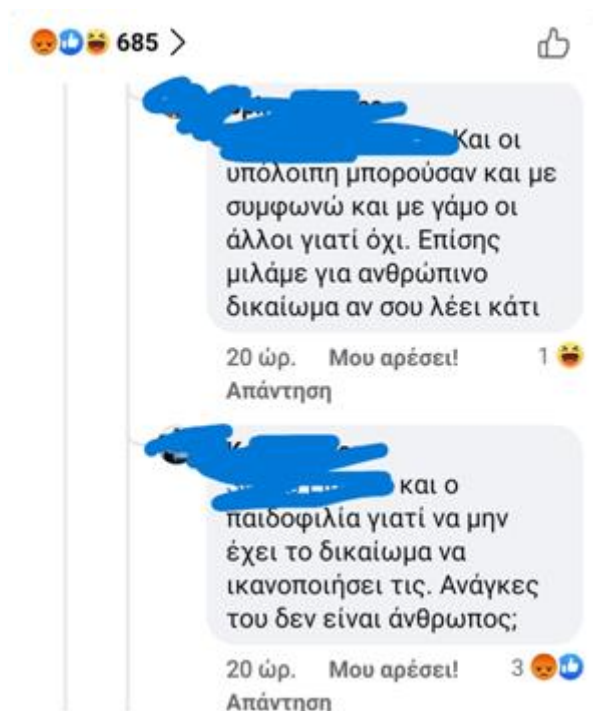
Εικόνα 11

Εικόνα 12

Εικόνα 13

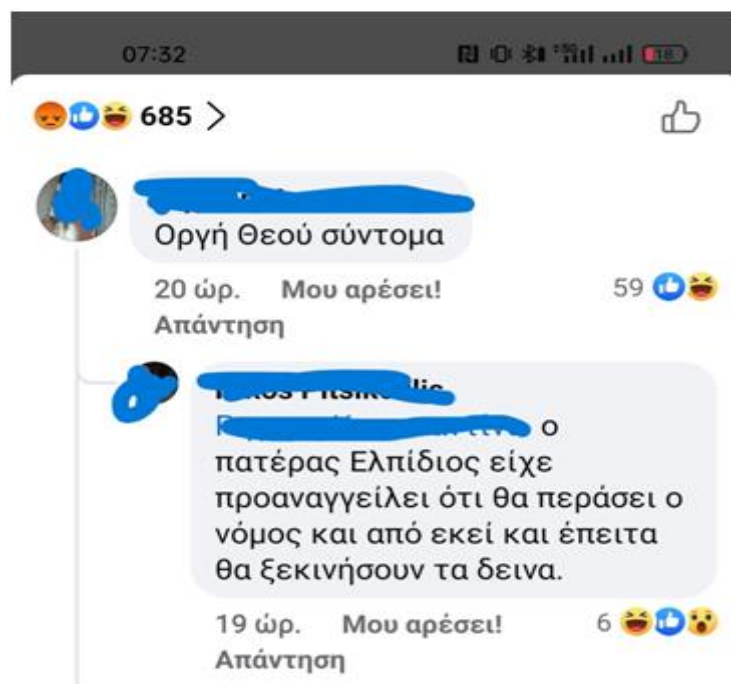
Εικόνα 14

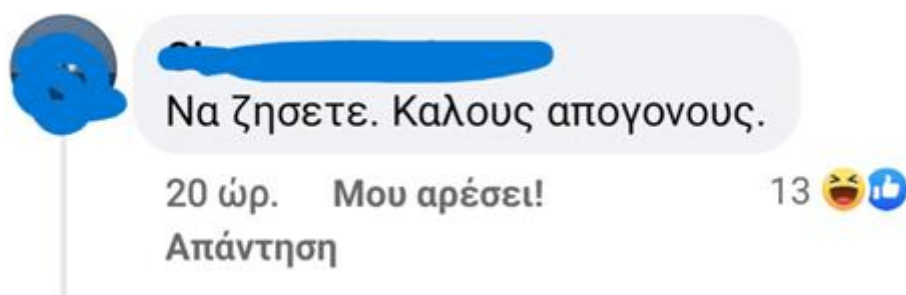
Εικόνα 15

Εικόνα 16

Εικόνα 17

Εικόνα 18

Εικόνα 19

Ο Κωνσταντίνος Πλεύρης είπε στη συνέχεια για τον γάμο Κασσελάκη – Τάιλερ: «Δεν είναι γάμος αυτό. Ο γάμος είναι μεταξύ άρρενος και θηλέος. Δεν είμαι μεταξύ αρρένων ή μεταξύ θηλέων. Έχουν ξεφτίλσει την έννοια του έρωτα».

Εικόνα 20

<https://www.newsbeast.gr/lifestyle/arthro/10150208/konstantinos-plevis-gia-kasselaki-tailer-o-gamos-einai-metaxy-arrenos-kai-thileos-echoun-xeftilisei-ton-erota> Ανακτήθηκε στις 21/10/23.

Newsroom

Το δικό της σχόλιο έκανε η δημοσιογράφος **Αθηναΐς Νέγκα** σχετικά με τον γάμο του **Στέφανου Κασσελάκη** με τον Τάιλερ ΜακΜπέθ. Η κ. Νέγκα στην ανάρτησή της στον προσωπικό της λογαριασμό στο twitter σχολίασε πως θα έπρεπε ο κ. Κασσελάκης για λόγους συμβολικούς και ως συμπαράσταση στους υπόλοιπους γκέι που δεν μπορούν να παντρευτούν τον σύντροφό τους, να περιμένει. Ωστόσο, δεν παρέλειψε να στείλει τις ευχές της στο ζευγάρι.

«Ο Κασσελάκης παντρεύεται στις ΗΠΑ γιατί μπορεί ...όλα τα υπόλοιπα gay ζευγάρια στην Ελλάδα, δεν μπορούν! Θα περίμενα για λόγους συμβολικούς να συμμεριστεί το πρόβλημα και να περιμένει. Ωστόσο να ζήσουν», έγραψε χαρακτηριστικά η Αθηναΐς Νέγκα στην ανάρτησή της.

Εικόνα 21

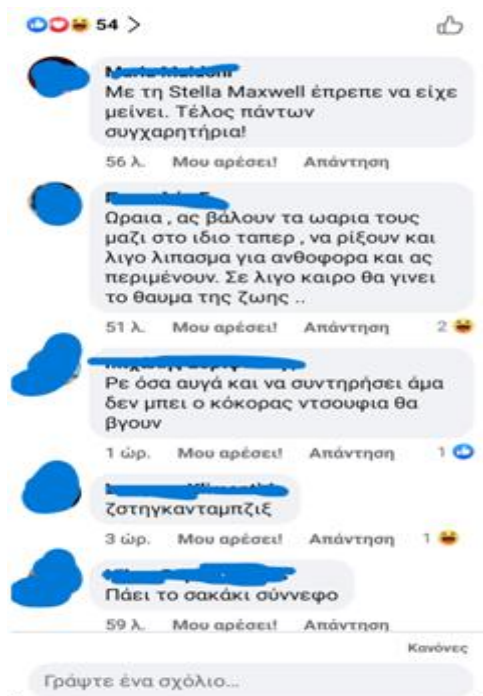
<https://www.newsbeast.gr/lifestyle/arthro/10145200/negka-gia-gamo-kasselaki-tailer-tha-perimena-gia-logous-symvolikous-na-symmeristei-to-provlima-kai-na-perimenei>

Ανακτήθηκε στις 22/10/23.

Εικόνα 22

Ανακτήθηκε στις 31/03/24 από:
<https://www.facebook.com/share/p/yJycDqyoRumxrmPw/>

Εικόνα 23

Εικόνα 24

<https://www.provocateur.gr/prisma/apopsi/125365/i-estia-enantion-kasselaki/> Ανακτήθηκε στις 22/10/23.

Συντάκτης: Γρηγόρης Κεντητός

Χρόνος ανάγνωσης: 2 λεπτά

Tyler και **Στέφανος Κασσελάκης** είναι ήδη περήφανοι γονείς. Κι αν σε ότι έχει να κάνει με παιδιά θέλουν δύο αγόρια, στο θέμα... σκυλοπαιδιού έχουν κάνει θηλυκή επιλογή. Αυτή δεν είναι άλλη από την Farlie. Η σκυλίτσα έχει κάνει τον πρόεδρο του **ΣΥΡΙΖΑ** και τον σύντροφό του να νιώθουν ήδη περήφανοι γονείς.

Και αν όλα τα παραπάνω πιστεύετε πως τα... τραβάει από τα μαλλιά το **Sportime** και τα γράφει, σκεφτείτε το ξανά. Η παρακάτω φωτογραφία δείχνει πως δεν είναι κάποιο αποκύημα της φαντασίας μας. «Η Farlie μαζί με τους περήφανους μπαμπάδες της στην αποφοίτησή της». Τελείωσε και την τάξη και πήρε και τα μαθήματά της το κορίτσι. Βέβαια, είναι **ράτσας η Farlie και είχε κοστίσει αρκετά**. Λογικό να είναι ευφυές σκυλί...

Φωτογραφία κόσμημα, φωτογραφία διαμάντι. Από πού να την πιάσεις και πού να την αφήσεις. Να σταθούμε στο γεγονός πως έχουν βάλει στο κεφάλι του σκυλιού τήβεννο για την αποφοίτησή! Από ότι της πήραν και πτυχίο; Αν κι αυτό μπορεί να δίνει η ίδια η σχολή. Ή να σχολιάσουμε τους δύο μπαμπάδες, τους περήφανους γονείς.

Διότι, Στέφανος Κασσελάκης και Tyler είναι πιο ανέμελοι και ατημέλητοι στη φωτογραφία. Ο δε **Κασσελάκης** μοιάζει και λίγο πιο παχουλός. Το δε παντελόνι του, μέσα στην τρίχα. Η ευτυχία του φιλόζωου θα μου πείτε. Το δε παντελόνι του Tyler; Έχει και τρύπα...

Εικόνα 25

Εικόνα 26

<https://www.sportime.gr/extratime/koinonia/stefanos-kasselakis-tyler-perifani-gonis-dite-ti-fotografia-pic/>
Ανακτήθηκε στις 22/10/23.

Εικόνα 27

<https://x.com/EonNeolaia/status/1758211075982430412>

«Τι σώμα θα είναι τεθωρακισμένα, μηχανικό; Δεν ξέρω, επειδή βγάζει καλά σύκα θα πάει στην Καλαμάτα, δεν ξέρω ρε παιδί μου» είπε γελώντας για να του απαντήσει ο συμπαραγωγός «Έλα μαζέψου». Ωστόσο μετά τις σφοδρές αντιδράσεις για τα **ομοφοβικά του σχόλια**, ο ίδιος έκανε ανάρτηση επιχειρώντας να σώσει ό,τι δεν σώζεται.

Εικόνα 28

<https://www.iefimerida.gr/ellada/antidraseis-gia-sholio-toy-basili-hioti-syka-kalamatas> Ανακτήθηκε στις 21/10/23.

Η αναφορά αυτή του Βασίλη Χιώτη προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων, με τον δημοσιογράφο λίγο αργότερα να ζητάει συγγνώμη.

«Επειδή βλέπω ότι μου επιτίθενται ορισμένοι για ένα σχόλιο που έκανα και που ομολογώ ότι ήταν απερίσκεπτο, αποσαφηνίζω: Τιμώ τον πρόεδρο του ΣΥΡΙΖΑ και καμία πρόθεση δεν είχα τον προσβάλω. Σιχαίνομαι κάθε ομοφοβικό σχόλιο κι όσους τα κάνουν. Έκανα φάουλ...» αναφέρει στην ανάρτησή του.

Εικόνα 29

<https://www.iefimerida.gr/ellada/antidraseis-gia-sholio-toy-basili-hioti-syka-kalamatas> Ανακτήθηκε στις 22/10/23.

«Φαντάζεστε τι έχει να γίνει στη Θήβα όταν θα παρουσιαστεί; Στη Θήβα υπάρχει και γυμναστήριο για τους φαντάρους και πολύ σωστά. Όπου εκεί να δούμε τι μέλλει γενέσθαι. Τον τιμά όμως ότι πάει στρατό», ανέφερε ο Γιώργος Αυτιάς.

Εικόνα 30

<https://www.lifo.gr/now/media/apantisi-aytia-se-kasselaki-sholio-moy-se-kamia-periptosi-den-itan-omofobiko> Ανακτήθηκε στις 21/10/23.

Stefanos Kasselakis - Στέφανος Κασσελάκης
@skasselakis

Στη Θήβα υπάρχει ένα στρατόπεδο για νεοσύλλεκτους.
Στο στρατόπεδο υπάρχει ένα γυμναστήριο.
Ένας απόδημος επιστρέφει στην πατρίδα του και πιγαίνει να υπηρετήσει τη θητεία του.

Ποια είναι η προφανής πρώτη ερώτηση στο μυαλό όλων;
«Τι μέλλει γενέσθαι μέσα στο γυμναστήριο;».
Όχι, δεν είναι στο μυαλό όλων. Είναι στο μυαλό του κ. Αυτιά.

Οποιοσδήποτε δημοσιογράφος σε οποιοδήποτε ΜΜΕ ανεπτυγμένης ευρωπαϊκής χώρας έκανε τέτοιου είδους σχόλια, θα βρισκόταν εκτός την επόμενη ώρα.

Ο ΣΚΑΪ έδειξε σωστά εταιρικά αντανakλαστικά στην περίπτωση του κ. Χιώτη και τον καλώ να συνεχίσει, ξεριζώνοντας την κουλτούρα διακρίσεων και ομοφοβίας που, όπως φαίνεται, διακατέχει κορυφαία δημοσιογραφικά στελέχη του.

Στο όνομα των νέων ανθρώπων που υφίστανται bullying στο σχολείο, στο στρατό, στη γειτονιά, στη δουλειά, στο γυμναστήριο.

Κυρίως όμως, στο όνομα όλων εκείνων που υπηρετούν τη θητεία τους και δεν ανέχονται την ιδέα στρατεύσιμων α' και β' κατηγορίας.

Ο κ. Αυτιάς ας συνεχίσει να προσβάλλει με γελάκια και υπονοούμενα τους φαντάρους, το στράτευμα και τη νοημοσύνη μας από το σπίτι του.

Εικόνα 31

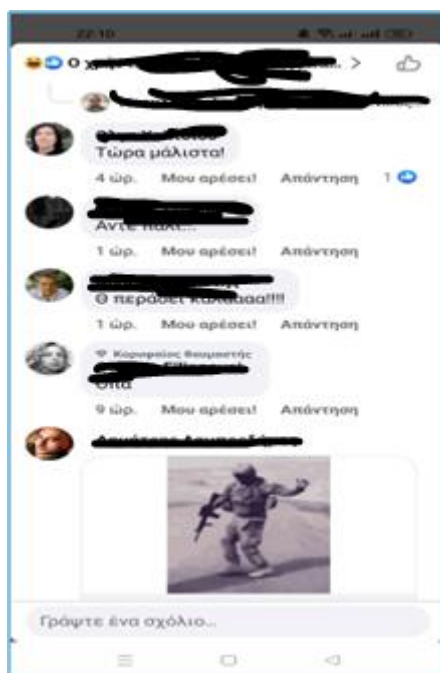
<https://twitter.com/skasselakis/status/1713126944676499928> Ανακτήθηκε στις 21/10/23.

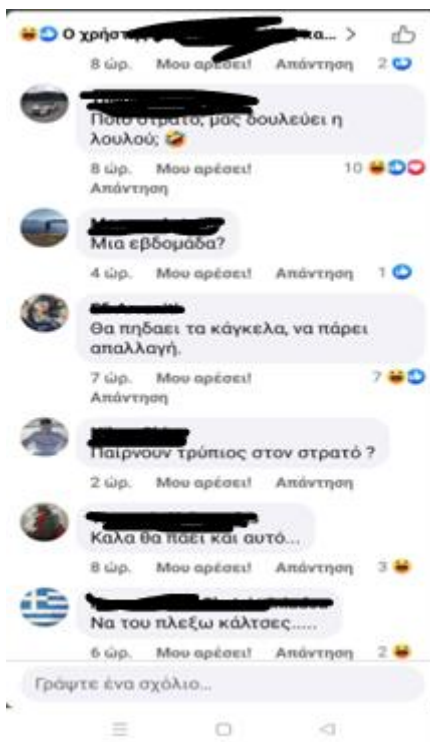
Εικόνα 32

Ανακτήθηκε στις 22/01/24 από:

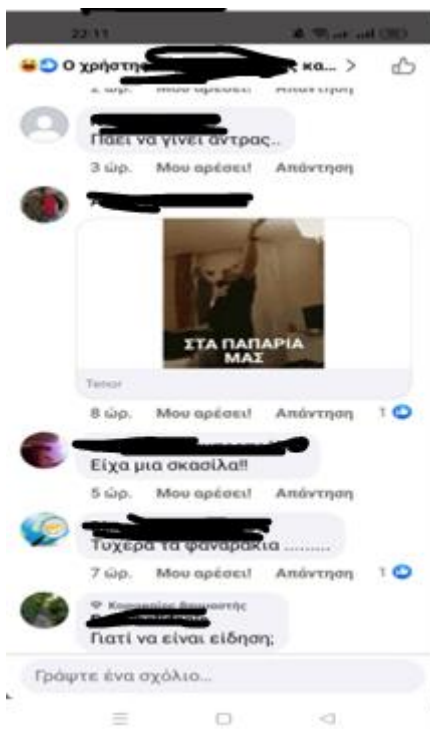
<https://www.facebook.com/100064667050155/posts/pfbid03JXNQN153q8Wer1VFcGox8K3mcvir8cMoY55FLmK2k4ziVZZzNxM2m8JfLmDJ3d5l>

Εικόνα 33

Εικόνα 34

Εικόνα 35

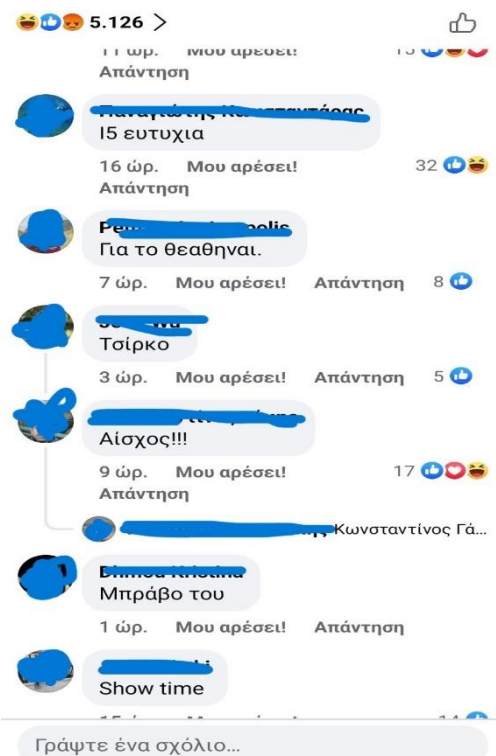

Εικόνα 36

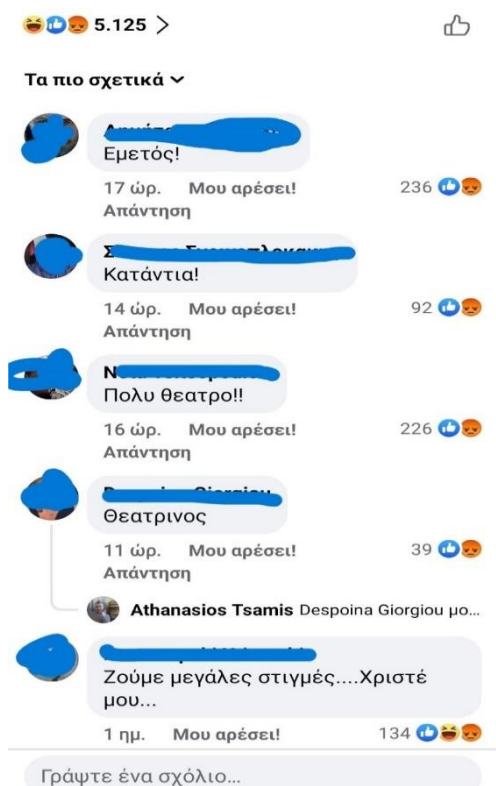

Εικόνα 37

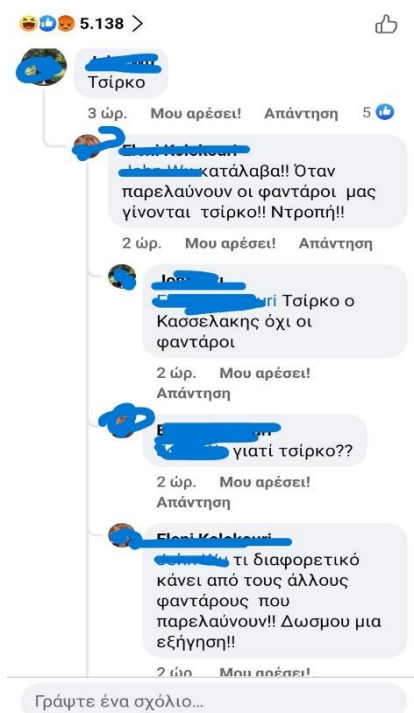
Ανακτήθηκε στις 27/03/24 από:
<https://www.facebook.com/share/v/wVxfzd7skSwoydRv/>

Εικόνα 38

Εικόνα 39

Εικόνα 40

Πεθερά Κασσελάκη: «Και ο άλλος μου γιος είναι γκει»: Στηρίζει τον Στέφανο σε κάθε του απόφαση

Από [ioanninabars](#) - 22 Ιανουαρίου 2024

29 0

Η μητέρα του Τάιλερ, του συντρόφου του Στέφανου Κασσελάκη έκανε δημόσια εμφάνιση. Αποδέχτηκε τη σεξουαλικότητα του γιου της αλλά και το γεγονός ότι μίλησε δημόσια για τη σχέση του με τον 35χρονο.

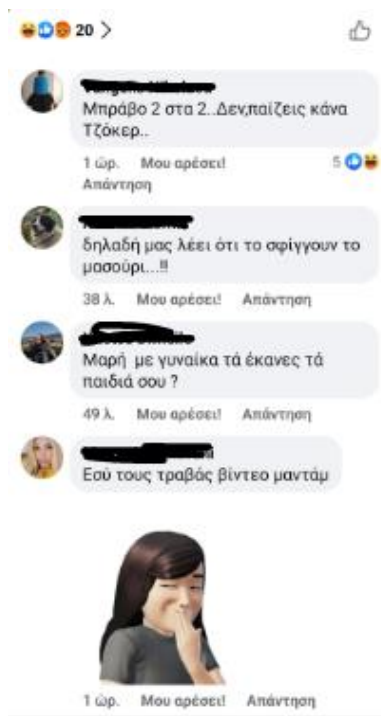
Η μαμά του συντρόφου του:

Η εκπομπή «Super Κατερίνα» «αύστησε» το πρωί της Δευτέρας 18/9 την πεθερά του Στέφανου Κασσελάκη, στο τηλεοπτικό κοινό. Παράλληλα, σε χαλαρή διάθεση και παρέα με τον σύντρόφό του Τάιλερ και τον ακύλο του ο Στέφανος Κασσελάκης έκανε το πρωί της Δευτέρας την καθιερωμένη πρωινή του βόλτα για να πάρει τον καφέ του.

Η γοητευτική γυναίκα, η οποία μένει μόνιμα στο Palm Beach στις ΗΠΑ, είναι περήφανη για τη σχέση του γιου της, Tyler με τον υποψήφιο αρχηγό του ΣΥΡΙΖΑ. Μάλιστα, αποδέχτηκε από την αρχή τη σεξουαλικότητα του γιου της αλλά και το γεγονός ότι επισημοποίησε τη σχέση του με τον 35χρονο Στέφανο.

Εικόνα 41

Ανακτήθηκε στις 12/02/24 από: <https://ioanninabars.gr/pethera-kasselaki-kai-o-allos-mou-gios-einai-gkei-stirizei-ton-stefano-se-kathe-tou-apofasi/>

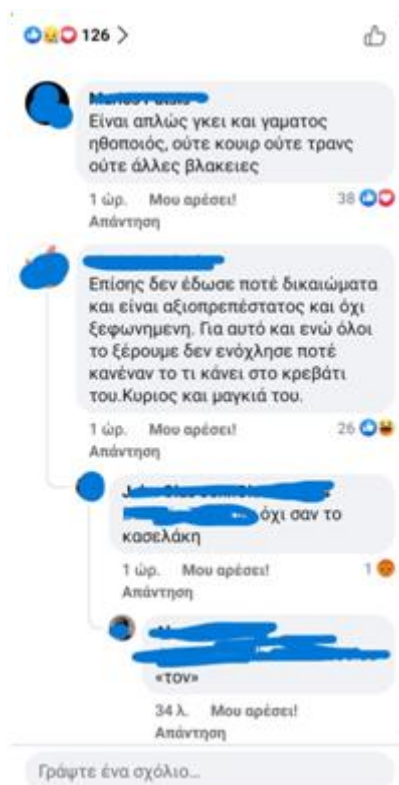
Εικόνα 42

Ανακτήθηκε στις 12/02/24 από: <https://ioanninabars.gr/pethera-kasselaki-kai-o-allos-mou-gios-einai-gkei-stirizei-ton-stefano-se-kathe-tou-apofasi/>

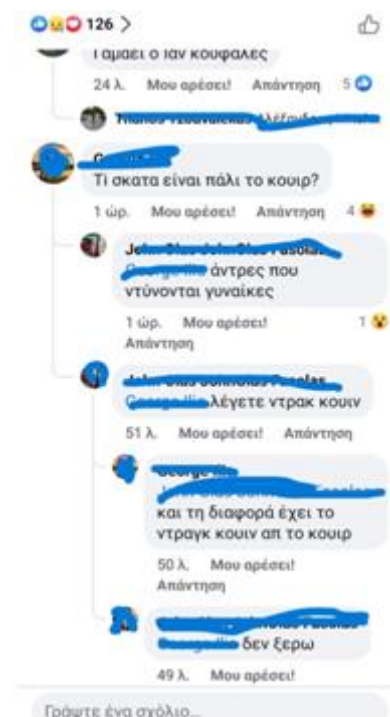

Εικόνα 43

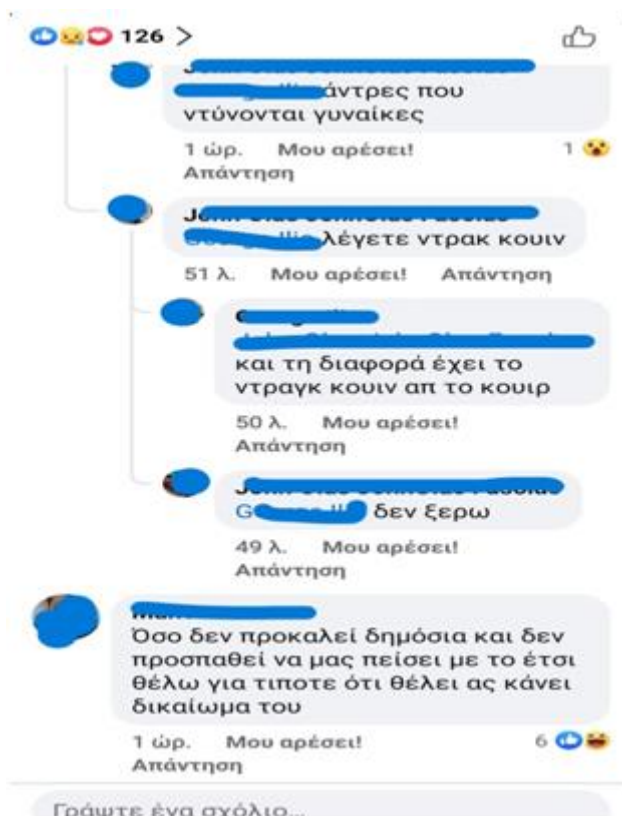
Ανακτήθηκε στις 20/4/24 <https://www.facebook.com/share/p/LXLzLDv4S3JfBFob/>

Εικόνα 44

Εικόνα 45

Εικόνα 46

Εικόνα 47

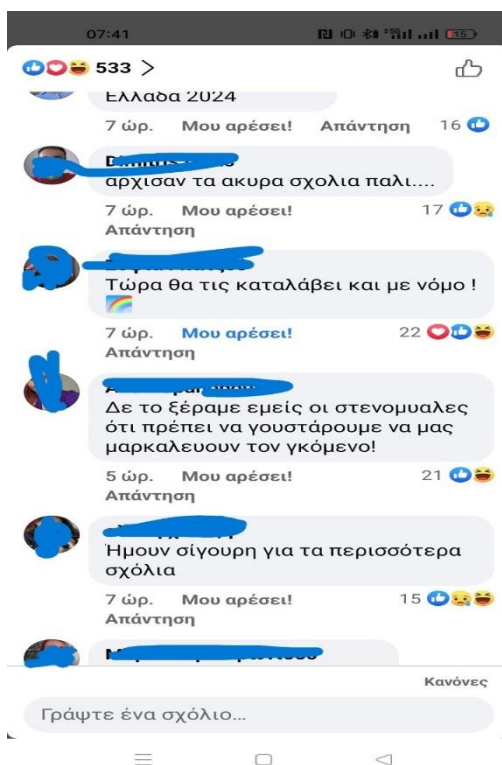
<https://www.facebook.com/groups/156786494983809/permalink/1330571174271996/>

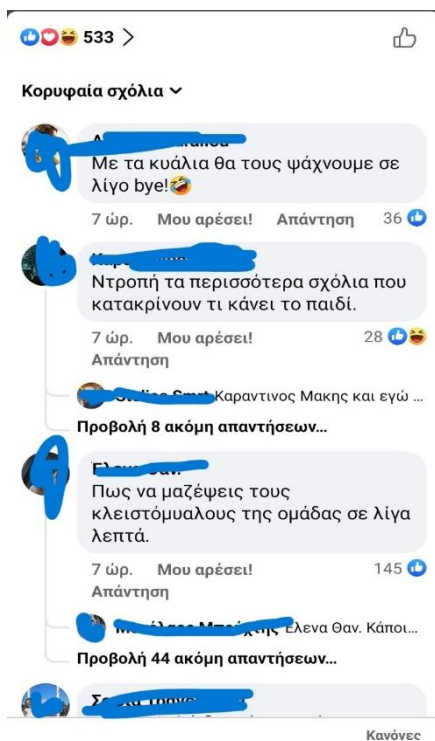
Εικόνα 48

Εικόνα 49

Εικόνα 50

Εικόνα 51

Ο λόγος για τη Μαρία Ιωαννίδου που μίλησε στον δημοσιογράφο, Αλέξη Μίχα. Μεταξύ άλλων, η ηθοποιός είπε ότι «το να είναι κάποιος bi, είναι λάθος της φύσης γιατί δημιουργούνται προβλήματα», αλλά και ότι «με την υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια, ξεφεύγουμε. Ένα παιδί που θα υιοθετηθεί από ομόφυλο ζευγάρι, θα γίνει ομοφυλόφιλο».

Εικόνα 52

Ανακτήθηκε στις 28/11/23 από

https://avmag.gr/resital-omofovias-kai-amfifovias-apo-ti-maria-ioannidou/?fbclid=IwAR00k01Tj4SmqOrrz53t2F3ORHx2jCDbEln8sStvlaML_5rWhOqIhyneLY8

Λόγος έγινε για **εσφαλμένη διαρροή πληροφοριών από πλευράς της ΕΛΑΣ προς τα media, ως προς την αρχική αποτύπωση της είδησης**. Με καθυστέρηση μίας ημέρας, **το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη επέλεξε τελικά να τοποθετηθεί για το ζήτημα** με την παρακάτω ανακοίνωση, η οποία μεταξύ άλλων και εμμέσως πλην σαφώς, **ρίχνει την ευθύνη για το misgendering στα media**, αποποιούμενη των ευθυνών. Η ανακοίνωση αναπαρήχθη και από το ΑΠΕ-ΜΠΕ.

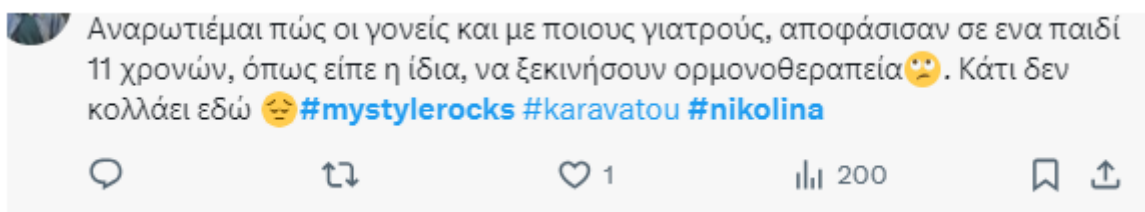
Εικόνα 53

<https://www.news247.gr/ellada/dolofonia-ston-agio-panteleimona-trans-ginaika-vrethike-maxairomeni-se-diamerisma/>

Σημειώνεται ότι παρά το misgendering που σημειώθηκε από την ανακοίνωση της ΕΛ.ΑΣ. για την τρανς γυναίκα –καθώς στην αρχή έκαναν λόγο για «νεκρό άνδρα στην οδό Φυλής»– εν τέλει η ταυτότητά της έγινε γνωστή αργά το βράδυ της ίδιας ημέρας.

Εικόνα 54

<https://www.lifo.gr/now/greece/dolofonia-trans-gynaikas-apo-tin-koyba-kalesma-diamartyrias-ston-agio-panteleimona>

Εικόνα 55

https://x.com/search?q=%23nikolina%20%23mystylorocks&src=typed_query&f=live ΑΝΑΚΤΗΘΗΚΕ
ΣΤΙΣ 18/05/24

Απάντηση στον χρήστη @pdiafimisewn
Συγκίνηση ινκλουζιο ικολιτι εβροπις 🌈 #Σκαι_ξεφτιλες σε απογευματινή ώρα, κατάλληλο για όλους; #grooming #προσταψτε_τα_παιδιά #ΜΜΕ_ξεφτιλες #γαμος_ομοφυλοφιλων #Τεκνοθεσία #δημογραφικό skai.gr/news/entertain...

1 38 02:26

Εικόνα 56

Επανελληνισμός των Ε...
Ακολουθήστε

1 ημ. · 🌐

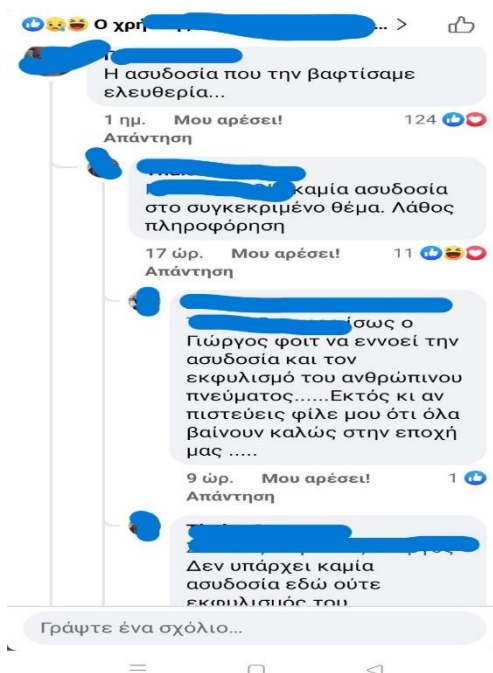
👍👎😂 5.634

868 σχόλια 857 κοινοποιήσεις

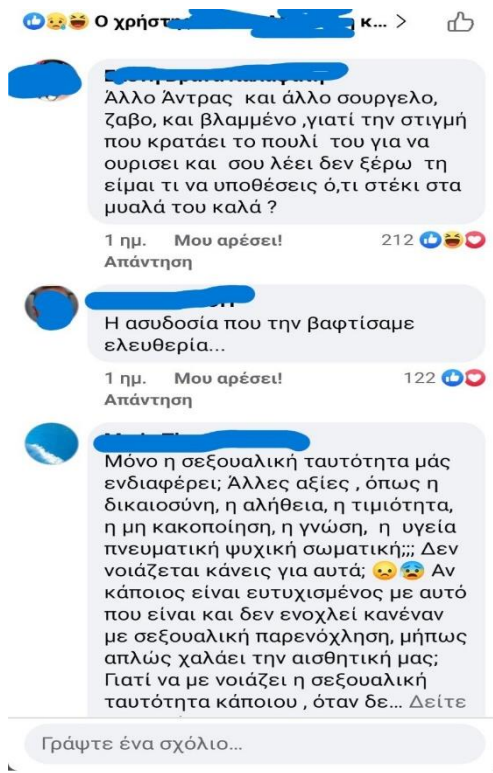
Μου αρέσει! Σχόλιο Αποστολή Κοινοποίηση

Εικόνα 57

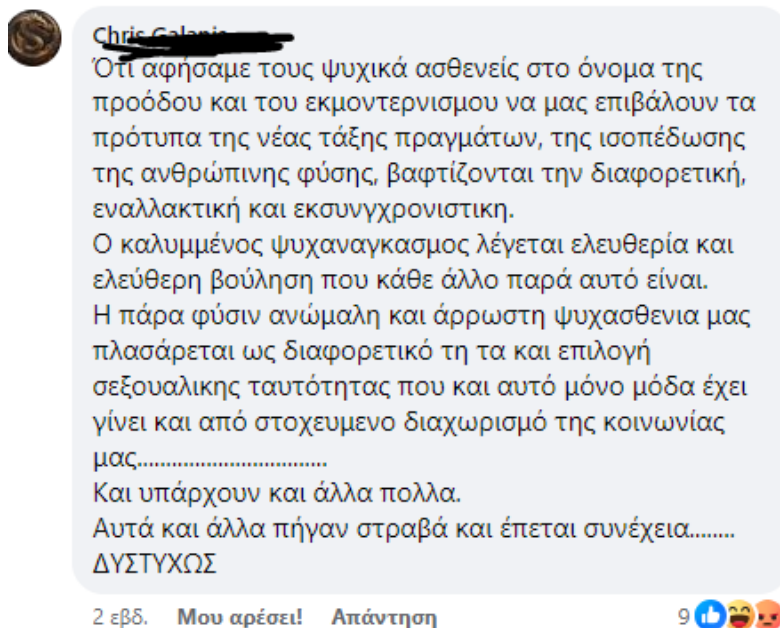
<https://www.facebook.com/share/p/SYMMWnqysLewvg6e/> 18/05/24

Εικόνα 58

Εικόνα 59

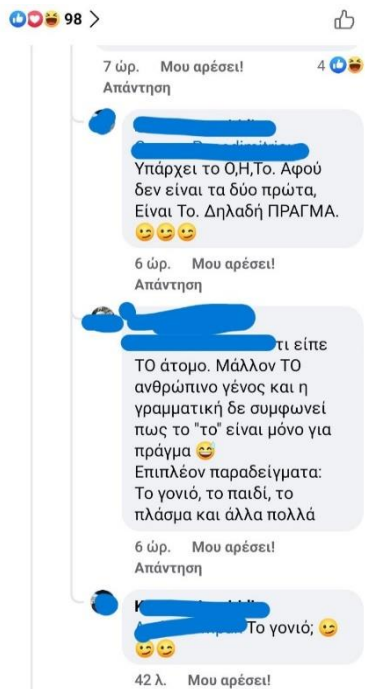

Εικόνα 60

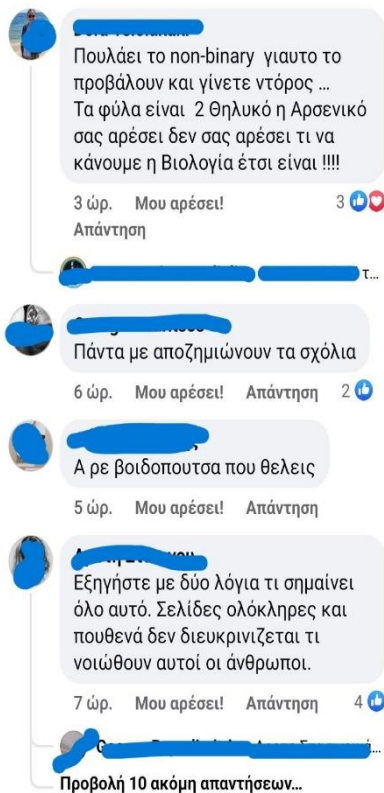

Εικόνα 61

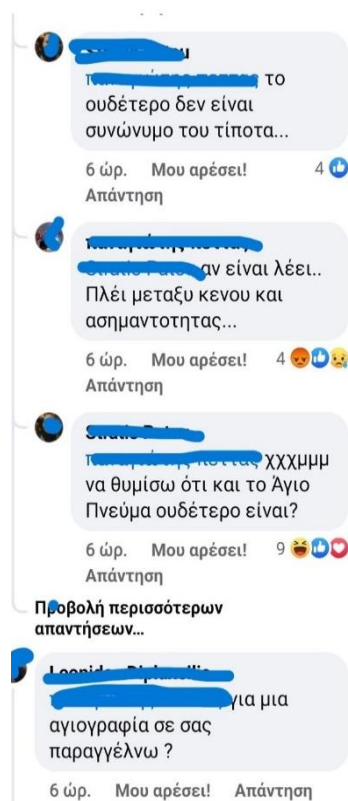
<https://www.facebook.com/share/yqqGjvmafpxoTNG/> ανακτήθηκε στις 13/05/24

Εικόνα 62

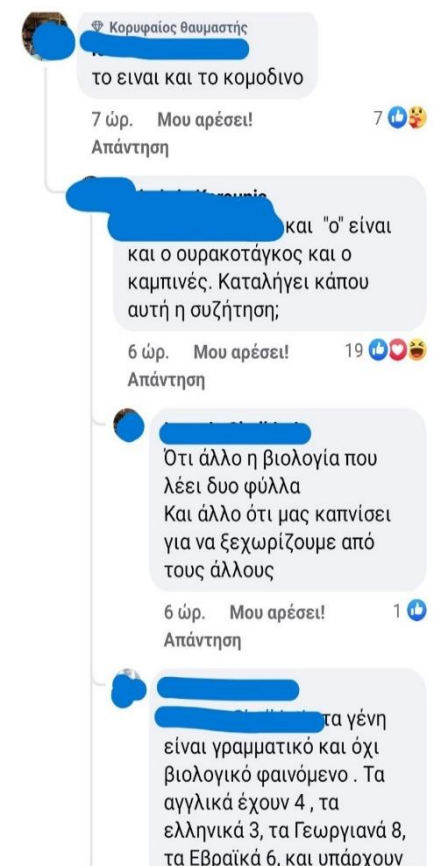
Εικόνα 63

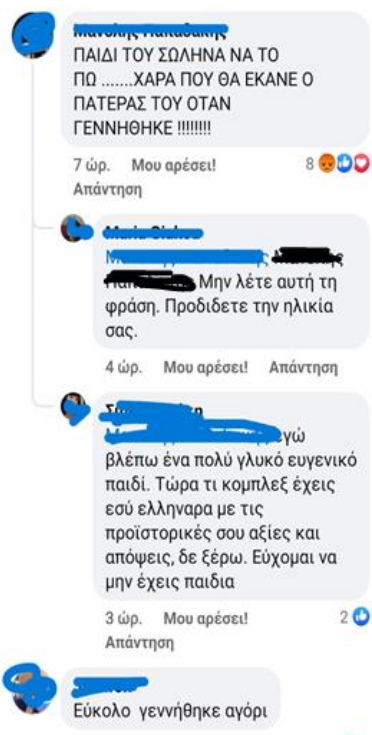
Εικόνα 64

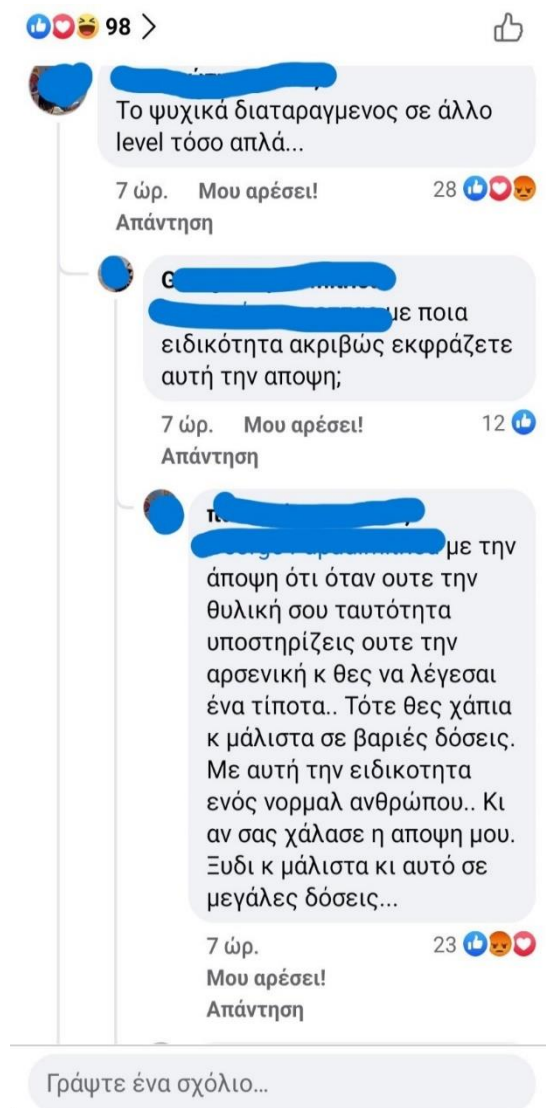
Εικόνα 65

Εικόνα 66

Εικόνα 67

Εικόνα 68

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.